

קול הבינוני

בארה"ב: **718.686.8300**

בריטניה: **033.3366.1511**

ארץ ישראל: **072.257.7726**

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב.

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימייל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העיניים

מדור אמונה ובטחון שיעור קס"ח

יום שלישי פרשת חיי שרה כ"א חשון תשפ"ג

ה הבטחון האמיתי מחזיר את האדם אל האמצע . . . . .

עד מתי עצל תשכב | היא עצלות היא הוללות | היא הוללות היא פריקת עול | דוגמאות הפוכות בלקיחת הלוואה | התעלמות נובעת מהוללות | סוף מעשה במחשבה תחילה | נסיון הבטחון זה לעומת זה | תומת ישרים תנחם | תעצום את עיניך וקפוץ | דובר שקרים לא יכון לנגד עיני | שנים באים ליטול הלוואה | כך דרכו של יצר הרע | דאגה נובעת מגאווה | תלמוד מביא לידי מעשה | המתבונן שואל כענין | חלי מר מזה הוא הבטחון המזויף | היכי דמי חילול השם | לעולם יבדוק אדם עצמו | חינוך לשם שמים

יום ראשון פרשת תולדות כ"ו חשון תשפ"ג

יט הסתכלות בפנימיותן של דברים כמסייע לעבודת ה' . . . . .

יפה שיחתן של עבדי אבות | היכולת לעבוד את ה' לאחר התנפצות חלום | תורה היא וללמוד אני צריך | הסתכלות פנימית כנגד הסתכלות חיצונית | מעשה בראשית לדעתן נבראו | חזקה על שליח עושה שליחותו | עבדי אדון אחד אנחנו | יצא מכלל ארור ובא לכלל ברוך | סמא דיטורי קיבולי | כל ישראל יש להם חלק בתורה | הרגל נעשה טבע שני | הצלחה פנימית כנגד הצלחה חיצונית | חביבין דברי סופרים יותר מיינה של תורה | זדונות נעשין לו זכויות | כל עכבה לטובה

יום שני פרשת תולדות כ"ז חשון תשפ"ג

כט חובת האדם להביט באמת ולא לחיות בערבוביא . . . . .

אם כן למה זה אנכי | א מאל א מלאך א מאל א גלח | רוב המון נמשכים אחר השקר | הסירוב לדעת - אמת ושקר | ימששו חושך ולא אור | מודה על האמת | הסתמכות על השיטה המקילה - אמת ושקר | משווה כל העולם טועים | כי לא ראית כל תמונה | לבו אומר לו | הולך בשרירות לבו חומד ומתאוה | רבו המובהק - לבו ונגיעותיו | עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים | אין מספיקן בידו לעשות תשובה | מצות וידוי וחרטה | וכיחש בעמיתו

מדור עיון תפילה שיעור ס"ג

יום רביעי פרשת חיי שרה כ"ב חשון תשפ"ג

לט ק"ש קטנה עם השבחים שלפניה ולאחריה . . . . .

כנגד דורו של שמד | ברוך המקדש שמו הגדול | הדורות מצטרפים במסירות נפשם | מפני שהיא ברכת הודאה | ואתה קדוש יושב תהלות ישראל | כל איש אשר יבוא

אל המלך | לעולם יהא אדם ירא שמים | היראה מצלת מן החטא | יראה מספקת
חיי שלוה | אשר קדשנו במצוותיו | תכנית ליראת שמים | אהבה ויראה כהכנה
לק"ש | יראה קודמת לאהבה | על-ידי ק"ש מקבל האדם את חיותו | הכנת הכלים
לקבל האורות

יום חמישי פרשת חיי שרה כ"ג חשון תשפ"ג

מח ..... **תורה לשמה חלק ה'**

הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, איך וכיצד?

לימוד התורה זה לא צבירת ידיעות | וכבר נהפך לאיש אחר | כשזה קם זה נופל |
אין גבול למדרגות תורה לשמה | שורפת ביקודה מי שנוטה מנתיבתה | ובאו המים
המרים האלה | כשנכנסין בזה הדרך, ה' יצילנו | מדה כולל שאין לו רפואה | הרצון
לעמוד על מהלך נכון | לימוד התורה מתוך תשובה | זהירות מעצת היצר | חיבור
מביא תולדה | הקב חומטון מסייע למצוא את האש שמאחורי האותיות

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת תולדות תשפ"א

נח ..... **ברכה בנוסח של קללה**

אורריך ארור ומברכך ברוך | יש מין מקלל שהוא מברך | וזאת הברכה | כל
המתפלל על חבריו | הברכה כדבר הסמוי מן העין | אית רוגזא דאקרי ברוך | טוב
מאוד זה מלאך המות | מטוב נסתר לטוב נגלה

מדור היולא דצדיקיא

ערש"ק פרשת תולדות תשפ"א

סג ..... **הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זיע"א**

ח' כסלו תרל"ב

עינים פקוחות | ואני תפילתי לך עת רצון | ויראו מגשת אליך | בעלי העגלות
חוזרים בתשובה | וכל בניך לימודי ה' | כבן המתחטא אצל אביו

מדור אמונה ובטחון

שיעור קס"ח

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו

פטרון מדור אמונה ובטחון

יום שלישי פרשת חיי שרה כ"א חשון תשפ"ג

הבטחון האמיתי מחזיר את האדם אל האמצע

לשבת וללמוד ולהתעלם מכל זה. ראינו שאין זו הדרך הנכונה, אלא האדם צריך לדעת מזה, לחשוב על זה, לפעול בשביל זה. אין זה נקרא בטחון כשמתעלמים מזה.

על אותה דרך הזכרנו את ענין יום המיתה שהאדם אוהב להתעלם ממנו לגמרי, וזה גורם לו לעשות דברים בלתי אחראיים הנובעים מההתעלמות מהאמת הפשוטה שנמצאים כאן רק לזמן קצר וצריכים לנצל את הזמן במצוות ומעשים טובים. הוא סבור שאין צריך לחשוב, ועוד הוא סבור שדבר זה נקרא בטחון שהרי זה מועיל לו להסיר דאגה מלב. אמת נכון הדבר שאין לו דאגה בלב, אבל בטחון אינו.

וכן הוא הדבר בעניני חינוך הילדים. פעמים הרבה האדם נמצא במצב בלתי נעים והוא צריך להתייגע הרבה כדי שיוכל לחנך את ילדיו או כדי לעשות פעולות שיביאו את הילדים לידי יראת שמים וכדו', וכיון שזה מאוד קשה, הוא מחליט להתעלם ממנו. הוא אומר לעצמו: "אתפלל על זה ודי בכך. הרי כך אמרו בשם צדיקים שהעיקר בחינוך הוא תפילה, או שתשעים

עד מתי עצל תשכב

בשיעור הקודם דיברנו על אודות העצלות שבני אדם מחליפים בינה לבין בטחון. לפעמים האדם אינו רוצה לחשוב על חלקים מסוימים בחייו, איננו רוצה להתבונן בעניינים שלפי האמת הוא נושא באחריותם ומחויב להתבונן בהם, ואין זה נובע מביטחוננו בה' הגם שהוא אומר ה' יעזור, אלא זה נובע ממה שחסר לו כוחות הנפש לכך כי הם דברים בלתי נעימים, והוא בוחר להתעלם מהם, ואילו היה לו בטחון, היה משקיע את מחשבתו בהם ופועל כפי הצורך, כי היה בוטח בה' שיהיה בעזרו, כל שהוא עושה את הדבר הנכון.

ויצא לנו שכאשר האדם נושא אשה ומתחיל לבנות משפחה, עליו לחשוב שיבוא יום ויצטרך להשיא את בנו ובנותיו ועליו לעסוק במלאכה המכבדת את בעליה. אין הוא יכול לדחות זאת ממחשבתו ולומר: "יש לי עדיין שלוש שנים להתעלם מהנושא". כשתבוא הידיעה שבני נכנס לברית האירוסין, אז אתחיל לראות מה לעשות, אבל עכשיו, ברוך ה', אני יכול

אמנם לא הכל התקשו בזה. היו הרבה שלא התקשו בזה כלל. וזאת מפני שאין התכונות שוות ואין המדרגות שוות. עכ"פ עלינו לפתוח את הסוגיא יותר כדי שנוכל להבינו ביתר בהירות. ובכן כדי להסבירו מעט יותר, כדאי לראות את לשון ה'מסילת ישרים' (פרק ט). שם הוא כתב שיש בטחון וכנגד זה יש דבר הנראה כבטחון אך אינו כזה, וקורא לו ה'מסילת ישרים' בשם "הוללות". וזה לשונו: דע כי יש יראה ויש יראה, יש יראה ראויה ויש יראה שוטה, יש בטחון ויש הוללות. כי הנה האדון ברוך הוא עשה את האדם בעל שכל נכון וסברא נכוחה לשינהג עצמו על דרך טוב וישמר מן הדברים המזיקים אשר נבראו לענוש את הרשעים, ומי שירצה שלא ינהג עצמו בדרך החכמה ויפקיר עצמו לסכנות, הנה אין זה בטחון, אלא הוללות, והנה הוא חוטא במה שהוא נגד רצון הבורא יתברך שמו, שרוצה שישמור האדם את עצמו, ונמצא שמלבד הסכנה המוטבעת בדבר אשר הוא עלול אליה מפני חסרון שמירתו (כלומר, חוץ ממה שהוא עלול לינוק בגלל טבעו של המצב הזה שהכניס בו את עצמו להזיק, כי השטן מקטר בשעת הסכנה), הנה עוד הוא מתחייב בנפשו בקום עשה בחטא אשר הוא חוטא, ונמצא החטא עצמו מביאו ליענש (כוונת דבריו: הן אמת שכל מי שנכנס למקום סכנה, אפילו עושה זאת כדן וכדין כפי שהיה אצל יעקב ששלח את בנימין למצרים, הרי הוא זקוק לסייעתא דשמיא מרובה שלא להזקק, אך זה שנכנס למקום סכנה מחמת הוללות, זקוק לשמירה כפולה ומכופלת שהרי עשה עבירה ומצד העבירה עצמה ראוי הוא להיענש).

היא הוללות היא פריקת עול

הנה אם עד כה קראנו לבטחון המזויף בשם 'עצלות', מעתה נוכל לקראותו בשם 'הוללות' כהגדרת ה'מסילת ישרים'. הוללות מתוארת בדרך כלל כמי שאוכל ושותה וקופץ בלי לחשוב על המחר, והוא מענין

ותשע אחוז הם תפילה. אתפלל ובכל השאר לא אעסוק, כי ההשתדלות ממילא אינה מועילה..."

כן הדבר נכון לגבי כל בעיה שהזדמנה לו לאדם וצריך לפתור אותה, אבל זה ממש לא נעים. צריך לדבר עם פלוני ועם פלוני וכולי האי ואולי. ובכן מצוי מאוד שיאמר האדם: "הרי כל ההשתדלויות ממילא אינן מועילות, אם כן אבטח בה' שיסדר את הדבר בלי שום השתדלות מצדי".

אכן לגבי כל הדברים האלה ודומיהם אמרנו שפעמים הרבה אין להם כל קשר לבטחון אלא מקורם בעצלות והאדם משתמש עם שמו של הקב"ה כדי להשתמט מאחריותו, ומקווים אנו בס"ד בשיעור זה לקבל יותר בהירות בענין זה לדעת מתי זה עצלות ומתי זה בטחון.

היא עצלות היא הוללות

והנה היו הרבה שטענו שבגלל הדיבורים האלה איבדו את כל שלוותם שזכו לה סוף סוף על-ידי לימוד שער הבטחון. עד כה עמלו להשריש אצלם ההכרה שאין להם מה לדאוג, כי ההשתדלות ממילא אינה מועילה והקב"ה יביא את הכל על מקומו בשלום, ולאט לאט הגיעה נפשם לשלווה שמקורה בבטחון באמרום: "אל תדאג כל-כך! התפלל וה' יסדר את הכל, השלך על ה' יתברך והוא יכלכלך", ועד שהגיעו לשם, מתחילים פתאום לשמוע ניגון חדש: "לא, לא, לא, דע לך שאתה מרמה את עצמך, אתה מתעצל", דיבורים שסותרים את כל הבנין שבנו.

היה אחד שכתב לנו בזה הלשון: עד שהגעתי למדרגה שאני חי עם המאמר "העבר אין, העתיד עדיין, ההווה כהרף עין, דאגה מנין", התחילו לומר שצריך לחשוב על העתיד ולפעול למענו.

ולפעמים מתדרדר לגרוע מזה. הוא פורק עול לגמרי ועוסק - נניח בתאוונה. זוהי הוללות. ולפי ה'מסילת ישרים' הוא היפך הבטחון. ה'מסילת ישרים' מבאר שפעמים הרבה האדם אומר: "יהיה טוב! מה אתה דואג? אל תחשוב על זה! מה אתה צריך לחשוב על זה? הכל טוב, יהיה טוב".

דוגמאות הפוכות בלקיחת הלוואה

וכעת נביא עוד דוגמא ונאמר שהדבר קיים גם בענייני כספים, ולמשל, כשחבר מייעץ לאדם לקנות דירה או לעשות איזו השקעה בהתרותו בו: "אם לא תעשה זאת עכשיו, לא תוכל לעשותו לאחר מכן. קפוז' למים". האדם שואל: "מה פירוש לקפוז' למים? כיצד אוכל לקחת הלוואה של מאתיים וחמישים אלף דולר כשאין לי מושג מאיפה לפרוע אותה? ומה יהיה אם ההשקעה תרד לטמיון?". "השם יעזור", אומר לו היועץ. הנה אם יקבל את דברי היועץ ויפעל על פיו, ייחשב כמתהולל. כפשוטו ממש. למה? כי על סמך מה אתה אומר ה' יעזור? על סמך מה שאינך רוצה לחשוב על האפשרות שההשקעה לא תצליח. בגלל שאתה רוצה כל-כך לעשות את ההשקעה ויותר נוח לך להעלים את הצד השני מלבך, אתה הולך ללוות כסף מבלי לדעת איך תחזור ותפרע אותו. הוללות ממדרגה ראשונה.

וכן יש עוד הרבה דוגמאות שבהם בגלל שאין נוח לו לאדם לעשות את המוטל עליו, הוא מתנהג בהוללות. למה אין נוח לו? לפעמים מפני שהוא צריך לגשת לפלוני לדבר אתו ולא נעים לו. אין שום עוולה מצד התורה לדבר אתו, אבל אין נוח לו לעשותו בגלל גאוותו ובגלל תכונת נפשו שעומדת לו לרועץ. דוגמא לדבר: כשהאדם צריך ללוות כסף במקום שזהו הדבר הנכון והראוי, ולמשל, האדם יש לו עסק שנמצא

פריקת עול. האדם שנברא ישר, כיון שרואה לעת ערב שהשעון מורה על השעה עשר או אחת עשרה, כל אחד לפי מושגיו, הוא מתנער ואומר: "צריך להזדרז וללכת לנוח... מחר צריך לקום ליום חדש, להתכונן לתפילה ולהתפלל. אם לא נלך לנוח עכשיו, לא נוכל מחר ללמוד ולעבוד". אכן יהיה מי שיאמר: "אני יש לי את האפשרות להתפלל במנין מאוחר יותר, אוכל להרשות לעצמי להשאר ער עוד חצי שעה". או כמו כן יאמר האדם כשצריך לצאת לחתונה של קרוב או ידיד שמתקיימת מחוץ לעיר: "אין לי ברירה, היום אצטרך לעלות על יצועי מאוחר יותר..." סוף דבר, האדם הישר לוקח אחריות על עצמו ואינו נותן לעצמו דרוך. לעומת כן, הוללות פירושה שהאדם מתעלם לגמרי מיום המחר. הוא אינו רוצה לחשוב עליו. הוא אוכל מכל הבא ליד, הוא מבלה שעות רבות בשיחות מרעים, וכך הוא מדלדל את כוחותיו ואת זמנו, וכשנשאל אחר-כך מדוע עשה כן, הוא אומר: "האמת שצצה לי הידיעה במוחי שאצטרך לשלם מחיר כבד על זה, אבל דחיתי אותה, כי רציתי להיות חופשי. אתם שואלים אותי מה חשבת? חשבתי שאיני רוצה לחשוב על זה. איני עובד אצלך. אעשה את מה שאני רוצה". האמת שיש שאדם כזה בשעת הוללותו, אינו חושב על כלום, אבל פעמים הרבה הקב"ה מזמין לו מחשבה כזו בלבו, אלא שהוא צוחק עליה ודוחה אותה בקש כשהוא פוטר אותה בתשובה טיפשית - "אשן שתי שעות ויספיק לי".

זוהי המציאות שנקראת הוללות. זה לא חייב להיות בשעת לילה מאוחרת. זה יכול להיות בכל שעה שהיא. הנה כשהאדם עובר עבירה, הוא בדרך כלל נמצא במצב כזה. הוא מחליט לרגע אחד שלא לחשוב על העתיד ועל כך שיש דין ויש דיין. הוא מרשה לעצמו לדבר שטותים וליצנות

נחזור שוב: הבאנו שתי דוגמאות הפוכות בענין לקיחת הלוואה לצורך השקעה. **תחילה צריך האדם לדון מהו הדבר הנכון לפי סדר העולם**, ובנוגע להלוואות **השאלה העיקרית והראשונה היא האם יש לו תכנית איך לפרוע את ההלוואה**, ולא הוא יענה על כך, אלא מי שאין לו נגיעות הוא יענה על כך, **ואם באמת הגון הוא ומקובל בעולם לקחת הלוואה במצב זה**, אזי אדרבה, מחויב הוא לפנות לקבלת הלוואה אם אין דרך אחרת, כי זה מה שצריך לעשות עכשיו. ואין המדובר במי שרוצה סתם להתעשר, אלא במי שמצבו דחוק ויש לו מהלך לפניו לקחת הלוואה והוא הגון וישר, כי אז הוא צריך להבין שהקב"ה דוחף לו לזה והוא הדבר הנכון לעשות. מה שאין כן אם אין לו תכנית כיצד לפרוע את ההלוואה, כי אז הוא צריך לסגת לאחור כפי שנתבאר.

כשהאדם מתעלם מהדבר שהוא צריך לעשות מפני שאין נוח לו, הרי הוא כמי ששורף את כל הלילה שלו. למה? כי זהו זה שווין במה שמתעלמים ממה שמוטל עליהם לעשות מפני שרוצים לעשות את מה שנוח להם.

התעלמות נובעת מהוללות

פעמים הרבה יש שהאדם יושב ומאזין לדרשה מעוררת בענין נתינת צדקה להצלת חולה ששרוי במצב של סכנת נפש ועל-ידי סכום גדול אפשר להצילו ממוות לחיים, בשעת הדרשה הוא מתעורר, אך כשמגיע לסיום הדרשה, כשמבקשים לפתוח את הכיסים ולהוציא אלף דולר להצלת החולה ומשפחתו, מצוי מאוד שילך להספיק תפילת ערבית לפני שיגיעו אליו, ואז יעברו לו בראש כל מיני מחשבות. יש שיאמר: "אני מרגיש שאסור לי ליתן... אני שרוי בחובות... לי אסור ליתן את הסכומים

בצמיחה ומכניס באופן מכובד. פונה הוא למומחה שהוא גם ירא שמים ושואל אותו אם נכון לו שילווח סכום קצת יותר גדול שהוא דבר הנצרך כעת לצמיחת העסק. שואל אותו המומחה: "מה הסיפור? איך אתה מתכנן להחזיר אותה?". אומר לו האיש: "הבה ואספר לך מה קורה בשנתיים האחרונות. ברוך ה' זה כל הזמן אך ורק בסימן של עלייה, ועכשיו בשביל להתרחב אני זקוק להלוואה". הנה פעמים הרבה זהו הדבר הנכון והראוי, כי זהו סדר העולם כשבונים עסק, שבתחילה זקוקים לסכומים שאינם קיימים בקופת העסק, אבל חוקרים ודורשים לראות מהי התוכנית, האם יש סברא נכונה שיוכלו לפרוע את ההלוואה, ואם רוצים לראות מהי סברא נכונה, אפשר ללמוד זאת מהבנקים שנותנים הלוואות גדולות אבל עושים מתחילה בדיקות ודרישות לראות אם הלווים יוכלו לעמוד בפירעונות, וכשבאים לקחת הלוואה בשביל פתיחת עסק, יש לבנקים מהלכים ליתן הלוואות יותר גדולות מן הרגיל, כי יודעים המה שהרוצה לפתוח עסק עם חמש אלף דולר לא יגיע לשום מקום. האם הם מתהוללים? לא, הם לא מתהוללים, שהרי הם באמת מבררים מה התכנית של מקבל הלוואה ומבקשים לראות היכן הוא עומד, האם יש לו את כל הדפים וכן הלאה, הכל כדי לדעת בבטחה שיוכל לעמוד בפרעון ההלוואה. הנה אדם כזה שנודע לו שהדבר הנכון בשבילו הוא לקחת הלוואה, אם לא יפנה לקחת את ההלוואה, וכשישאלוהו למה, יענה: "מפני שאין לי כח, אין לי כח ללכת שוב ולחתום על כל הדפים ולהביא הכוחות, אין לי כח לכל זה", הרי הוא לקוי בעצלות והוללות. פירושו של דבר שאין לו כח לקיים את הפסוק (איוב ה, ז) "אדם לעמל יולד", ועל כן הוא מעדיף להשאר בבית ולומר שהקב"ה יביא ממקום אחר. אין לך כח וחשק לעשות את הדבר הנכון על-פי סדר העולם.

ידעת שיקרה כך וכך?" --- "לא, לא קלטתי... היא לא צודקת..." אכן כן, פעמים הרבה אפשר לראות איך האדם זורק בחצי דקה שלושה או ארבע תירוצים שונים לחלוטין. כאותו סיפור שמספרים העולם על אחד שנשאל מדוע עשה מה שעשה, והשיב: "לא עשיתי, ובכלל, פלוני אמר לי לעשותו". האדם עונה תשובות סתורות זו את זו, ומזה אתה מבין שהחליט בלי לחשוב כלל על התוצאה, ולכן עכשיו ששואלים אותו: "מה פירוש לא חשבת? הלא מציאות היא! איך יכול היית שלא לחשוב על זה?", הוא זורק לך תשובות מכל העולה לו בלבו ומכל הבא לפיו באופן שאינן תואמות זו את זו.

סוף מעשה במחשבה תחילה

יש לו לאדם פועל שאינו עושה מלאכתו נאמנה וכבר כלו כל הקיצין והחליט לשלחו. החלטה היא שפעמים שצריך לעשותה. אין ברירה, זהו סדר העולם. ברם מה עם זה שהעובד ייפגע? ומה עם זה שיש לו משפחה עם ילדים? הנה כאן נוכל לראות החילוק. יש לך אדם שיאמר: "זה לא הענין שלי, איני צריך לחשוב עליו ועל משפחתי. אני צריך לעשות את הדבר הנכון ותו לא". זו טעות היא. לחשוב אתה כן צריך. אתה צריך לחשוב על כך ולקחת זאת כשיקול. יתכן שיתברר לך שהדבר הנכון הוא לפטרו, אבל אין לך ברירה, אתה מחויב לחשוב עליו. תחשוב אולי צריך להמתין קצת, אולי אין זה הזמן המתאים. הרי הוא מחתן בזה השבוע, רק טפשות ואכזריות היא להודיע לו על כך עכשיו. אני יודע שהגעת לזה רק עכשיו, אני יודע שהצדק אתך, אבל הוא מחתן השבוע. קצת רחמנות.

אילו היו בני אדם פועלים כך, כמה עגמת נפש היו חוסכים בעולם. אתה צודק, אבל לא היום. אתה מחויב לחשוב על חלק

האלה". אם זה אמת, בסדר גמור, אבל יש שהאדם רוצה לעשות הוללות מהמצב. הוא מקווה מאוד שמישהו יתקשר אליו וישכח מכל דברי התעוררות. אינו רוצה להעביר בלבו את ההחלטה - "אני החלטתי שאיני נותן. רגע, רגע, הרי יש לך! אבל איני רוצה ליתן. למה אינך רוצה?". הוא אינו רוצה להעביר את המחשבות האלה בלבו ולהסתכל בהן. לא נעים לו לומר איני רוצה, ולכן הוא רוצה לשכוח ולהתעלם. התעלמות היא הוללות. "לא, כבר גיעו אל הסכום". מחשבה זו ודומיה מגיעות מהוללות. רשאי אתה להחליט שאינך רוצה ליתן. לא תמיד האדם עושה עוול במה שאינו רוצה ליתן, אבל אם הסיבה להחלטה זו באה מכך שהוא רוצה לשכוח כאילו מעולם לא היה כלום, הרי זה הוללות. לא תוכל להתעלם. אתה צריך לטפל בזה. אולי תרצה ליתן חצי, אולי תרצה להסביר לעצמך. אתה לא צריך להסביר לפלוני, אבל תאמר ברור מדוע החלטת כן.

עצלות והוללות באות מאותו מקום. זה מה שאנחנו אומרים כאן. בשיעור הקודם דיברנו על עצלות המוח. עצלות המוח זו הוללות. הוללות פירושה שהאדם פועל מבלי לקחת את כל הפרטים בחשבון. הנה דוגמא נוספת: האדם רוצה לנסוע עם חברים לכמה ימים. הוא קורא לזה נסיעה על קברי צדיקים כדי להכשירו, אך בפועל מדובר בטיול בארצות אירופה. איי, בביתו זה מתקבל בקושי גדול, וחוץ מזה אין הנסיעה כשרה לגמרי! הוללות! הוא אינו אומר שהוא רוצה להתהולל. חס ושלו! כפי שלנסיעתו נתן שם אחר, כך הוא נותן שם אחר להחלטתו. אך למעשה מה הוא עושה? הוא מתעלם מאותו חלק, הוא אינו רוצה שיצטרך ליתן דין וחשבון. דין וחשבון פירושו שמעמידים את האדם ושואלים אותו: "למה קיבלת החלטה פלונית? הלא

ומעניקים לזה שם אחר. יש חלקים בתמונה שאינם נוחים לי לכולם בחשבוני כי הם עלולים לקלקל לי את החלטתי, על כן אני מתעלם מהם. איי, מחויבים לחשוב! אעניק הכשר להתעלמותי ואומר: "ה' יעזור". הס מלהזכיר! אין דבר כזה.

נסיון הבטחון זה לעומת זה

כל זה היה לבאר מדוע ה'מסילת ישרים' קורא לזה הוללות. עכשיו נתקדם עם זה הלאה. הנה כבר למדנו את דברי הרמב"ם בענין המידות שגוף האדם מושכו תמיד אל הקצוות, כגון אל הכילות ואל הפיזור, ודרך התורה היא באמצע. ובכן כשנתבונן נראה שביטחון בנוי על כך שהאדם צריך להיות באמצע ולבטוח בה', והניסיונות שלא לבטוח הם משני הצדדים ההפוכים זה מזה. הצד האחד (אשר בדרך כלל עסוקים רק בו) הוא זה שמושכו לעשות במקום שאין צריך לעשות, ומי מושכו לשם? היצר של כוחי ועוצם ידי, הוא זה שמושכו לשם ואומר לו: "עשה, פעל, עורר מהומה, דחוף, לחץ, צעק, דבר עם מאה עסקנים". הדבר נובע מהרצון שיש לו לאדם בנפשו לשלוט במצבו. מאוד לא נעים לו שאינו יכול לעשות כלום בענין מצבו, ולכן הוא רוצה דווקא לעשות, והקב"ה הרי עשה שבעולם החשוך הזה יידמה לבני אדם שאפשר לעשות משהו, הגם שכל מי שבדוק את זה לעומקו אפילו בעיני בשר, רואה שזה לא כן, מכל מקום יש קליפה (וזה תוצאה מחטא עץ הדעת כמו שהבאנו פעם מדברי הרמח"ל) שהאדם רוצה להרגיש שהוא עצמו שליט ובעל כח - "אתה רוצה לראות? אני עושה כמה שיחות טלפון והכל מסודר". וכך האדם עושה תמיד בכל עת ובכל שעה דברים שנובעים מהרגשת כוחי ועוצם ידי.

כשהאדם מוצא את עצמו במצב כזה, אזי עבודת הבטחון היא להתרחק משם.

פלוגי. הוללות פירושו שאין האדם רוצה לחשוב על חלקים נוספים. פעם הייתי עד למעשה שהיה. היה איזה בחור שעשה מעשה שטות והמשיג בשיבה החליט לסלקו מן הישיבה, שילך לכל הרוחות. יתכן שנכון היה מצדו לסלקו, אבל המעשה היה שבדיק באותו יום חיתנו הוריו את בנם הראשון, וכשהבחור חזר לביתו בשעות המוקדמות של היום ופתח את דלת הבית, מצא שם את הורי החתן והורי הכלה והסבא והסבתא שהגיעו מחו"ל להשתתף בחתונה, כשכולם שוקדים על ההכנות האחרונות. בתוך כל השמחה הזאת היה נחוץ למשיג להחזיר אותו הביתה כדי שעכשיו יהיו לו בזיונות כפול שמונה ויעיב על שמחת המשפחות.

יש בזה משום הוללות. אולי לא ידע ולא הבין. אך כוונתנו אמורה שכאשר האדם מתעלם מחלקים מסוימים של התמונה המפריעים לו להוציא את תכניתו לפועל, הוא נחשב כמתהולל. לצערינו שקועים אנו בקליפה זו, וצריך לעקור זאת. זה לא הדרך היהודית. אין לזה כל קשר ליהדות. זה היפך מיהדות. זה עבירה. יש לו לאדם תכנית שלמה בנויה לתלפיות, אבל אדם אחד הולך להפגע. יהודי אתה? זהו חלק מהתמונה ואתה חייב לקחת אותו בחשבון. "כן, אבל בגלל שטות זו כל התכנית ירד לטמיון?! הידעת שאני כבר מתכנן אותה במשך חצי שנה, ועכשיו בגלל שטות זו לא אוציא אותה לפועל?!". הן, הן, זוהי עבודתנו. עבדים אנו להשי"ת. עכשיו תשאל לחוות דעתו של אדם גדול, עכשיו תמתין לראות איך לעשותו מבלי שפלוני ייפגע. לא אמרנו לך שאסור לך לעשות כלום, אבל אתה חייב להבין שזה חלק מהתמונה.

אותה החלטה מוטעית שמקורה כאמור בעצלות והוללות, עושים בני אדם גם כשמגיעים לסוגיות האמונה והבטחון

וסמכנו עליו שלא יטעננו בדבר שלא נוכל לעמוד בו".

הנה לפירוש רש"י רבא התכוון להשיב לו כך: **"אם הקב"ה מציע לי את התורה, ברור לי שאוכל לעמוד בזה, ואם כן אין זה נובע מפזיזות, אלא מההבנה שאני יכול ללכת אחרי השי"ת" -** לכתך אחרי במדבר. אחרי פירושו שאני הולך אחריו. לאן שהוא לוקח אותי, אני הולך. איני צריך לראות לאן הוא הולך, איני צריך להראות לו לאן ללכת. הוא מוביל ואני הולך אחריו. למה? כי אני יודע שהוא מוביל אותי אל המקום הטוב ביותר".

תעצום את עיניך וקפוץ

ומה זה אומר לנו לענין בטחון? פעמים שקשה לו לאדם לעשות את הדבר הנכון, והרי הוא אומר: "אשב ולא אעשה כלום", וכיון שאין נעים לו, הוא מוסיף ואומר: "והשם יעזור". אך מה בטחון אומר? בטחון אומר: "איני פוחד, איני פוחד לקבל על עצמי קבלה כזו". אומר לו היצר הרע: "כן, אבל מי אומר שתוכל לעמוד בה? אתה מקבל קבלה. אתה לא חושב על העתיד!". אומר האדם: "שמע נא! השי"ת צוה אותי בכך ואני סומך על הכלל שאין אדם שומע לי ומפסיד. אם הקב"ה אמר לי שכך צריך לעשות, אני עושה אותו. אני קופץ לתוכו".

אכן הביטוי השגור בפי העם 'לקפוץ', מנוצל אצל בני אדם בשני אופנים. **לפעמים הוא עבירה ולפעמים הוא מצוה.** וכשהאדם אומר לך או לבך אומר לך - "קפוץ, אל תפחד", **עליך לשאול את עצמך את השאלה הזאת: "את קולו של מי שמעתי? את קולו של היצר הרע או את קולו של היצר טוב?".** וכיצד יוכל האדם לדעת את קולו של מי שמע? פשוט מאוד. **אם מדובר בדבר שהקב"ה דורש ממנו, בוודאי שמע**

עזוב! אל תעורר מהומות! יש לך בעיה? **אמור להשי"ת שאינך יכול ובקש את עזרתו** וזכור להוסיף "הטוב בעיניך עשה". אמור לעצמך: **"אמנם אני רוצה מאוד שיהיה אחרת, אבל נברא אני והנברא אינו יכול לשנות שום דבר. הוא יכול רק לדבר עם הבורא".** כך יעקור את גאותו עם החדרת האמונה והביטחון ועם כך שירגיע את עצמו ויאמר: **"ממילא איני יכול לעשות כלום, והרי הקב"ה טוב ומטיב".**

והנסיון מהצד השני הוא כפי שדובר לעיל. **האדם צריך לקום ולעשות מעשה ואינו רוצה כי הוא חושש מהתוצאות.** הנה הוא צריך לעשות את ההיפך, וכה יאמר: **"אני צריך לקום ולעשות. למה? כי עלי לבטוח בה' והיינו לציית לדברו, וכיון שאציית לדברו, לא אפסיד כלום, כי אם ייטב לי גם בעוה"ז וגם בעוה"ב".**

תומת ישרים תנחם

נבאר יותר: כשמדובר בבטחון, חמישים אחוז אומרים לאדם כשהוא רוצה לעשות איזה דבר - אל תעשה, וחמישים אחוז אומרים לו כשאינו רוצה לעשות - תעשה. דוגמא לדבר: המעשה **בגמרא שבת** (פח, א) באותו צדוקי שראה את רבא ששקוע בתלמודו ונוסף לו דם מאצבעו. אמר לו: "עמא פיזא! פיזים הנכם. אתם עושים דברים בלי מחשבה. מאז ומעולם הייתם כאלה. כבר אז כשהקב"ה בא לשאול אתכם אם אתם רוצים לקבל את התורה, קפצתם ולקחתם אותה מבלי לדעת מה כתוב בה". ומה השיב לו רבא? אגן דסגינן בשלימותא (אנו שהולכים עם הקב"ה בתום לב), כתיב בן (משלי יא, ג) תומת ישרים תנחם, הנך אינשי דסגן בעלילותא (אבל אתם שהולכים בעלילה), כתיב בהו (שם) וסלף בוגדים ידם. ופירש רש"י: "אגן דסגינן בשלימותא - **התהלכנו עמו בתום לב, כדרך העושים מאהבה,**

מיליון, תהיה לו עגמת נפש עצומה, שהרי מדובר בחמישים אחוז מהונו, אבל לא ייגרר מחמת כן לעבירה. לעומת כן, מי שיודע שעל הצד שיפסיד, יהיה לוה רשע ולא ישלם, אבל הוא מאוד מאוד רוצה כי הוא מקווה שזה יחלץ אותו מכל צרותיו, אסור לו לעשותו בתכלית האיסור. מדובר ביצר, יצר חזק, כי כל אחד רוצה להיות גביר, אבל אסור לעשות דברים כאלה. הדבר פשוט וברור וכך כתוב בשולחן ערוך. אל תתנו לעצמכם להתפתות מכל אלה שמוכרים לכם סיפורים כאלה כאילו הם באים לפתוח את עיניכם. אנשים מחריבים את חייהם על-ידי דברים כאלה, אחד אחרי השני. חברה חברה אית ליה וכל אחד אומר לבא בתור: "תקפוץ למים. אל תחשוש. הקב"ה יעזור". הם לא קולטים שיש שולחן ערוך בענין זה. אסור ללוות כסף אם אינו יודע איך יפרע את ההלוואה*.

שנים באים ליטול הלוואה

נאמר עוד: ראובן צריך לחתן את בנו ואין לכסף מוצא והוא בא לקחת הלוואה, הלא הוא עוסק אז במצוה, ואם כן מותר לו ואף מחויב הוא להתאמץ יותר מכפי יכלתו כי זהו רצון ה'. לעומתו, שמעון אף הוא בא לקחת הלוואה, אבל לא בשביל חיתון בנו אלא מפני שהוא רוצה לעשות השקעה, הרי עושה בזה עוולה גדולה אם הוא אינו יודע מהיכן יפרענה. נמצא ששניהם עושים אותו דבר, זה עושה מצוה וזה עושה עבירה.

עכ"פ נקודת הבטחון היא שהוא אומר **לאדם העוסק בגאווה - "שב ואל תעשה", ואומר לאדם שעוסק בתאוה - "קום ועשה"**. כשאתה פועל בלהט להזיז דברים, להפוך ולשדד מערכות, תבדוק אם זה לא

את קולו של היצר טוב, כי בדבר שהוא מצווה עליו אינו צריך לדעת איך יסתדר. **הוא הולך אחרי השי"ת בעינים עצומות**. איי, אולי יום אחד יהיה לי קשה? אני קופץ. אבל אם הסיבה שהוא רוצה לקפוץ היא מפני שהוא רוצה משהו ברצון אדיר וחזק ועכשיו כשרואה שאין זה מסתדר לו עם המציאות מפני שאין לו עכשיו את הכסף לכך או בגלל סיבות אחרות, הוא מחליט לעצום את העינים ולקפוץ, **אזי מדובר בעבירה, שהרי הקב"ה הראה לו שאינו חפץ בכך**.

אמנם יש מצבים רבים שבהם אין האדם יכול לדעת מהו הדבר הנכון ובאמת שם בני אדם נתקעים בדרך כלל, ובהמשך נדבר על זה בע"ה, אבל תחילה עלינו לדעת שהרבה פעמים האדם יכול לדעת ומה שחסר לו זה רק בטחון בה'.

דובר שקרים לא יכון לנגד עיני

הנה בפי ההמון שגורה האמרה - "אף אחד לא התעשר בלי לקחת סיכון", זה לא תמיד נכון, שהרי הרבה פעמים מדובר בעבירה. אם האדם לוקח סיכון, אבל על צד שיאבד את הכסף, לא ייעשה בעל עבירה ולא יישאר בעל חוב לכל העולם, מותר לו לקפוץ. מותר לאדם לקחת סיכון. נניח שהאדם רוצה להציע שידוך לחבירו והוא חושש שחבירו ירים עליו את קולו על עצם זה שהציע לו את השידוך הזה, אם הוא מרגיש שדבר נכון הוא, נושא הוא תפילה להשי"ת וניגש אל חבירו עם ההצעה. הוא לוקח סיכון שפלוני יצעק עליו, ומה יקרה אם פלוני באמת יצעק עליו? לא יקרה כלום. לכל היותר יהיה לו כפרת עוונות. כעין זה מי שיש לו שני מיליון דולר ומכניס את עצמו לסיכון להפסיד מיליון. אם יפסיד

א. ראה חו"מ סימן צז ובנו"כ, שועה"ר חו"מ דיני הלוואה ס"ה.

וחשב מה יענה ליום התוכחה, וגמר אומר להתחיל להשקיע את מיטב כוחותיו כדי להפוך לאיש מתמיד. כיון שהיצר הרע רואה שהוא רציני מספיק להתחיל לעבוד ומבין שאם ילחוש באזנו להרפות, לא ישמע לו, הוא אומר לו: "אדרבה! בא תהיה מתמיד, תסיר מעתה כל אחריות מעל כתפיק. אל תסתכל מעתה על אף אחד, לא על אשתך ולא על בניך. הסתכסך עם כולם. אל תתפלל. למה לך להתפלל? הרי אתה צריך לסיים את הדף חוק ולא יעבור. תתפלל באיחור קצת או ביחידות. מה כבר יקרה? הרי אם יום אחד לא תלמד את הדף, אתה עלול לאבד את הרצף ולהפסיק לגמרי ללמוד. כך הוא מדרדר אותו עוד ועוד".

וכך הוא לגבי כל-כך הרבה דברים. האדם קם כל בוקר באיחור רב, יום אחד הוא מחליט להתחיל לקום מוקדם. כיון שרואה זאת היצר הרע, הוא נבהל - "מה אני עושה עם הבחור? הוא הולך לקום מוקדם!", ובכן, מה הוא עושה? הוא מושך אותו לצד השני שיתחיל לקום מוקדם מדי באופן שיהיה עייף כל היום ויכעס וירגז. **היצר הרע יעשה הכל כדי שהאדם לא ילך בדרך הממוצע.**

הן אמת שזה **דורש עבודה רבה. הולכים הלון ושוב, הלון ושוב, עד שמגיעים אל האמצע**, והרי בגלל זה חי האדם שבעים שנה, כדי שבסוף יוכל למצוא את עצמו בדרך האמצע. אבל האדם צריך לדעת את המציאות ולהכיר את התחבולות שהיצר משתמש בהן להפילו, וכך יוכל להלחם אתו ולהחזיר את עצמו תמיד אל האמצע.

ומעתה נאמר שאף בענין הבטחון היצר הרע פועל באופן זה. **כשהוא רואה שהאדם שהיה עד כה עסוק בגאווה ודאגה ובכוחי ועוצם ידי, מחליט להשתנות, הוא מושך**

מגיע מהרצון להיות בעל הכח ומפורסם או לפחות 'מוצלח'. הרבה פעמים זהו המצב האמיתי. בין כשהאדם עוסק בצבירת הון, בין כשהאדם עוסק בפתרון בעיות שלו ובין כשהאדם עוסק בחינוך בניו. בכל הדוגמאות שהבאנו בתחילת דברינו, צריכים להזכיר שוב ושוב: אל תהיה בעל גאווה! בגלל שהכנסת אותו לישיבה הטובה ביותר... בגלל שמצאת לו את השידוך המוצלח שכל העולם מדברים עליו... אז מה? **ככל שתהיה לך יותר גאווה, יראה לך הקב"ה יותר שאינך כל יכול.** הן רואים זאת בחוש, כי הקב"ה מרחם על האדם, וכשהוא רואה שהוא הולך ומתנפח בגאוותו, הוא רואה צורך ליתן לו מכה חזקה, כדי שיתפוס את עצמו ולא ירד לשאול. זה מה שהבטחון אומר לאדם כזה: "תבטח בהש"ת ולא בעצמך".

ולהיפך, **כשהאדם שרוי במצב שאינו רוצה לשמוע את מה שהתורה אומרת לו, אז הוא צריך לקום ולומר "נעשה ונשמע"**. התורה אומרת לו שעכשיו הוא צריך לעסוק בדבר מצוה, אבל הוא אינו רוצה - "אין לי כח, לא נעים לי". זהו נעשה ונשמע. **אין אדם שומע לי ומפסיד. אני עושה כי השי"ת אומר לי לעשות. מה יהיה? איני יודע. השי"ת בוודאי יעזור לי.**

כך דרכו של יצר הרע

צריך לזכור שהיצר הרע **עובד תמיד באופן זה**, ולא רק כלפי הבטחון, אלא גם **כלפי כל שאר תכונות האדם**. כשהיצר הרע רואה שהאדם רוצה להתחיל לעבוד על עצמו כי הוא נוטה יותר מדי לקצה אחד, הוא אומר לו: "אתה באמת צודק, בוא אתי", ואז הוא מחבק אותו בזרועותיו ומושך אותו אל הקצה השני כדי שייכשל. מעשים שבכל יום הוא. למשל, האדם לא למד מספיק ויום אחד עשה חשבון בנפשו

הבטחון האדם משועבד בכל עת להשי"ת עם שתי המידות האלה.

ואם לחשך אדם לומר: הרי הרמב"ם כתב שכאשר האדם עובד לתקן מידה מסוימת, יטה עצמו תחילה אל הצד השני, ורק לאחר מכן יחזור אל האמצע, ואם כן אפשר שגם בענין הבטחון צריך ללכת אל הצד השני. התשובה היא שהבאנו את דברי הרמב"ם רק כמשל לענין הבטחון, בעוד הרמב"ם מדבר בענין מידות האדם. כשהאדם מוצא לדוגמא שהוא קמצן, יחלק צדקה יותר מן הממוצע כדי לעקור את קמצנותו, או כמו כן כשהאדם מוצא את עצמו שהוא כעסן, ירגיל עצמו שלא לכעוס כלל וכלל אפילו באופן המותר כדי לעקור את כעסנותו, וכן הלאה. אבל אין זה מהלך המורה לאדם לעשות עבירות. הרי לא תמצא שיאמר הרמב"ם שאם האדם לא התמיד בתלמודו, יעבור אל הקצה השני ויתמיד בתלמודו עד הסוף, כולל על חשבון תפילתו ועל חשבון עניני האחריות המוטלים עליו. אף כאן, לא יתכן שבגלל שהיה האדם לקוי בבטחון מצד אחד, יותר לו לעבור אל הצד השני שאף הוא חוסר בטחון. אלא ודאי **שבענין הבטחון מחויב האדם לחזור תמיד מהמקום שהוא נמצא בו אל האמצע.**

תלמוד מביא לידי מעשה

והנה כיצד יידע האדם איך להשתמש בבטחונו, האם ישתמש בו כדי לקום ולעשות או ישתמש בו כדי לשבת ולא לעשות? אכן לא תמיד הדבר ברור וצריך לדון כל מקרה לגופו, אבל כללים אפשר ללמוד בענין זה. **הכלל הראשון הוא שהאדם מחויב ללמוד ללא הרף כדי שיידע מהו הדבר הנכון ומה אינו הדבר הנכון.** הלא תראה מה שכתבו הראשונים לגבי השביתה בשבת, שאילו היתה התורה

אותו אל הצד השני - "אל תעשה כלום מעתה", והאדם חושב שהגיע אל פסגת הבטחון. דע לך אדם שזה שמצאת את עצמך בצד השני ואינך עושה כלום, מעצת היצר הוא. אמנם זה הגיע ממקום טוב כי רצית לחזור בתשובה, אבל **עכשיו אתה צריך להשקיע עבודה להגיע אל האמצע.**

דאגה נובעת מגאווה

עלינו להבין **שדאגה קשורה בקשר הדוק עם גאווה.** הוא מאוד רוצה לעשות מחמת גאוותו, וכשרואה שאינו יכול, המחשבות מתחילות להתרוצץ במוחו - "אעשה כך ואעשה כך". **האדם צריך לבדוק את עצמו בכל עת - "איפה אני לקוי בבטחון? הן ודאי שכל אחד לקוי בכל, אבל איפה אני לקוי ביותר? האם אני נוטה יותר לצד זה או שמא לצד השני?".** ובכן אם האדם מוצא את עצמו שהוא פועל ועושה והופך וצועק, יאמר: "הנה אני לקוי בחלק של כוחי ועוצם ידי, שאני רוצה לעשות הכל לבד. צרה גדולה היא, עבודה זרה היא". ואם הוא מוצא שהוא שקוע הרבה בדאגה, יבין גם כן שהוא שייך לצד זה, כי ממה הדאגה נובעת? ממה שהאדם חושב שהוא יכול לעשות משהו בנידון. **כשהאדם יודע שאין לו מה לעשות, הוא סומך לגמרי על השי"ת ואין מחשבותיו מתרוצצות.** ואם האדם רואה שמן השמים נתנו לו תכונה הפוכה והרי הוא מוצא את עצמו יושב בטל, יבין שהוא שייך לצד השני, העצלות, ויעבוד כמו כן לחזור אל האמצע.

האמת שהעבודה לביטול שתי הקליפות האלה, תאווה וגאווה, הן על-ידי תיקון המידות יסוד ומלכות. יסוד לבטל קליפת התאווה, מלכות שהיא ענוה ושפלות לפני השי"ת, לבטל קליפת הגאווה. בטחון הוא השלמות של יסוד ומלכות, כי על-ידי

תלמודי. אכן אם לא ילמד האדם מה שכתוב בשולחן ערוך, כשיבוא לידי נסיון כזה, ילך שבי אחר יצרו ויאמר: "שמעתי מאחד שדי לומר אשרי וישתבח..." ככה זה. כשלא לומדים, לא יודעים.

כן הוא הדבר לגבי הספיקות שמזדמנים לאדם בענין עבודתו, וכגון שבמקום עבודתו מדברים לשון הרע ורכילות או שיש שם מכשולות אחרים, והרי הוא מסתפק אם עליו להמשיך לעבוד שם או שמא לצאת ולחפש עבודה אחרת. **הבה ואלמד מהו הדבר הנכון. כשאדע מהו הדבר הנכון, אז אדע אם הבטחון דוחף אותי או שמא העצלות דוחפת אותי.** אם כן מה אני מחפש? **אני מחפש ללמוד את ההלכות, אני מחפש ללמוד את ההשקפה, אני מחפש ללמוד מה כן ומה לא, ואז כשתהיה לי בהירות, אדע כדת מה לעשות.**

המתבונן שואל כענין

זה מכניס אותנו לשלב הבא, שחוץ ממה שהאדם מחויב ללמוד כדי לדעת מהו הדבר הנכון, הוא מחויב גם להתבונן וללמוד את המצבים השונים. אין לנו ברירה. אנו צריכים לחזור על זה שוב ושוב. אדם שטחי לא יוכל לעבוד את ה' כפי שהקב"ה דורש ממנו. **כל אדם יכול להיות איש מעמיק לפי ערך ולפי מדרגה מסיימת, וכל אחד מחויב בזה.** הקב"ה נתן לנו גמרא ועלינו לאמץ את מוחנו כדי להבין קושיא ולהבין תירוץ. מי שמתעצל כשהוא לומד גמרא, התוצאה החמורה היא שכאשר יש לו שאלה בעבודת ה', אינו לומד את השאלה נכונה, מפני שהוא מתעצל להתבונן ולהעמיק במצבו. האדם צריך להסכים להיות עמקן ועיוני לפי הכלים שהקב"ה נתן לו. זה לא משנה. מהר יותר או לאט יותר. מח כזה או מח כזה. אתה מחויב להרגיל את עצמך להתבונן, כי

אומרת רק "לא תעשה כל מלאכה", היה האדם נכנס למיטתו וישן מכניסת השבת ועד צאתה ואומר קיימתי בהידור מצות שבייתה. לכן אמרה תורה גם "שבת שבתון" ו"לעשות את השבת", כדי שיבין האדם שעליו לקדש את השבת. כשהאדם לומד אור החיים הק' וספרי חסידות ומאמרי חז"ל בענין שבת, הוא רואה ששבת הוא זמן המיועד לשיר ולהודות להשי"ת. וכן כתב **האזה"ח הק'** בפסוק אם בחוקתי תלכו (הפירוש החמישי) שאם האדם לומד, הוא יודע מה נקרא הידור ומה לא. אחרת הוא חושב על עבירה שהיא מצוה, ונתן לכך דוגמאות עיי"ש.

עכ"פ הא"ב הוא שיידע האדם שהוא צריך ללמוד הרבה, הן על-ידי שימוש תלמידי חכמים והן על-ידי עיון בספרים. ויבין שהדבר תלוי בזה, כי אם לא ילמד, בוודאי יחיה בטעות. נבאר יותר: הרי הכלל מתי הבטחון מורה לאדם לעשות ומתי הוא מורה לו שלא לעשות, הוא שבכל מה שכלול ברמ"ח מצוות עשה, הבטחון מורה לו לקום ולעשות ולקיים מה שקיבל על עצמו בעמדו על מרגלות הר סיני "נעשה ונשמע", ובכל מה שכלול בשם"ה מצוות לא תעשה, הוא מורה לו שלא לעשות, שב ואל תעשה. אם כן מוכרח הוא לדעת מה כתוב בתורה, ואז כשיבוא לקראת ספק, יעצור ויאמר: "רגע אחד! מהו הדבר הנכון לעשות עכשיו? עכשיו הדבר הנכון הוא לסגור את הגמרא ולהתחיל להתפלל..." יבוא אז היצר וילחוש לו: "אבל יש מבחן מחר, מבחן גדול... אולי תוותר על קטורת וקרבתו..." אומר האדם במענה לשונו: "הלא למדתי בשולחן ערוך שעכשיו צריך לסגור את הגמרא, אם כן אסגור את הגמרא. ולגבי המבחן, ה' יעזור... אין אדם שומע לי ומפסיד... אדרבה, אם אתפלל כיהודי אזכה לסייעתא דשמיא ואזכור את

מבטחון ומחוייב בזיוף. המשולל לא ימשיך אחריו חניכים לחנכם בתורת הבטחון, והזיפן מעמיד תלמידים חניכי הזיוף. המשולל לא יגרום עוון חילול השם ר"ל, אבל הזיפן כאשר מתגלה קלונו ומתפרסם עלילותיו המתועבות נגד שמעון רעהו, אומרים: פלוני שלמד מוסר כמה מגונים מעשיו וכמה מכוערים תחבולותיו.

היכי דמי חילול השם

והנה עוד אחד מלשונותיו (אות ג) בו הוא מביא דוגמא לבטחון מזוייף: ומה שאנו רואים בחיים ראובן איש מוסרי וזמרת הבטחון על דל שפתיו, תמיד מגנה את רוב ההשתדלות ומתעב את הרדיפה אחר הפרנסה, ואמנם הוא איש מצליח ובחנותו לא יחסר לו לקוחות ואיננו זקוק לרוב השתדלות, אמנם הוא אוהב את הבטחון כי הלא גם הבטחון מראה לו פנים שוחקות. והנה נפתענו פתאום לראות את ראובן הבוטח מתלחש עם נערי ונאשי עצתו איך להפר עצת רעהו האומר לפתוח חנות כמותו, והוא מלא עצב מזה, ובהיות תחילתו רק בחביון לבו ומתבייש לגלות הדבר פן יהיה לחרפה בעיני מכיריו (שהרי הוא בעל הבטחון המפורסם), הולך ומאבד גם מדת הבושה בסופו, ומתחיל בהשתדלויות גלויות להניא מחשבת רעהו, ולאט לאט הולך ומתקדם בדרך עקלתון ומדת הבושה תמס תהלך מקרב לבבו, ועושה בגלוי מעשים נבזים ופעולות שפלות לעין כל חי, והתחרות שבינו ובין רעהו מתפרסמת תכלית הפרסום ונעשה לשיחת הימים ולא ידע הכלם, ובודה טעמים ונימוקים אשר בשקר יסודם כדי להצדיק את מעשיו. עוד מתחכם להוסיף ביאורים חדשים לבקרים שכל מה שמתחרה נגד רעהו הוא לשם שמים ועל-פי תורת המוסר, ומרמה את עצמו להאמין כן, ומטעה גם זולתו קטני הדעת או אוהבי הקטנות, ועל הרוב

אי אפשר להיות לומד בלי להתבונן. הרי כל התורה כולה מסודרת כך. כשפוסק רוצה להגיע למסקנא, הוא לוקח שתי גמרות ולמצוא את החילוק ביניהן, ולאחר שהוא מוצא את החילוק, יש לו סעיף בשולחן ערוך, באופן כזה הדין כך ובאופן כזה הדין שונה. האדם צריך עכ"פ בבחינת פתחו לי פתח כחודו של מחט להיות איש מתבונן. מי שרץ ועושה ופועל ואינו חושב, אינו שייך שיוכל אפילו להגדיר את שאלתו.

הכלל השלישי הוא **שהאדם צריך להזהר שלא לרמות את עצמו.** כשהאדם רוצה להכנס לשערי הבטחון, הדבר שאתו היצר הרע מתעלל אם האדם יותר מכל, זה מה שהוא אומר לו: "בסדר גמור! אני מרשה לך ללמוד ולחדש ולספר סיפורים, אבל כשיגיע למעשה בענייניך הפנימיים, תרמה את עצמך. פירוש: תגיד שאתה מתכוון לשם שמים, תגיד שאתה עושה זאת לשם חובת ההשתדלות בלבד, על אף שמי יודע שאתה שרוי עכשיו בכעס ואתה רוצה להוציא אותו החוצה".

חלי מר מזה הוא הבטחון המזוייף

מרן ה'חזון איש' זצ"ל בחיבורו "אמונה ובטחון" (פרק ב) יש לו לשונות נפלאים ומבהילים בענין זה. לפנינו אחד מן הלשונות (אות ד): ואם אמנם שלילת הבטחון [פירושה] מחסור בנפש המשכלת, וכמעט שאין לו [לאדם המשולל מבטחון] חלק בעיקרי היהדות, אך **חלי מר מזה** [הוא] **הבטחון המזוייף**, ובהיות הזיוף שלילה מוחלטת ואין להזיפן מותר על המשולל (היות שהזיוף במהותה היא שלילה מוחלטת של בטחון ואין לזיפן שום יתרון על המשולל לגמרי מן הבטחון), **הרבה מן השערוריה וההרס [יש] בבוטח זיפני אשר המשולל נקי מהם, כי המשולל [רק] משולל מן הבטחון, והזיפני משולל**

האם מה שהוא חושב לעשות הוא באמת הדבר הנכון, כשהאדם מתבונן ואינו מרמה את עצמו, הוא הולך ובונה את הענינים שהוא יודע שצריך לעשות.

ועוד פרט אחד: **כשהאדם עומד במצב של ספק** ואינו יודע אם לעשות או לחדול, הוא צריך לעשות רשימה של נימוקים, מדוע הוא רוצה לעשות ומדוע אינו רוצה לעשות. והנה אם יתברר לו שאינו רוצה לעשות משום שמדובר בהשתדלות של הבל שאינה נחשבת כהשתדלות והסיבה היחידה לעשותה היא רק כדי להרגיש שהוא עושה משהו, הוא באמת ראוי שלא לעשותו, אבל אם יתברר לו שאינו רוצה לעשותו מפני שאין לו כח וחשק, יצטרך לאזור כח ולעשותו. הוא עצמו יצטרך להחליט מהי הסיבה האמיתית שאינו רוצה לעשותו, זאת בתנאי שאינו מרמה את עצמו. ואם אינו יודע מה לעשות ובגלל זה הוא רוצה שלא לעשות כלום, עליו לקום וללכת לברר מהו הדבר הנכון לעשות. הוא אינו יכול להשאיר את המצב ככה במשך שנה שלמה בגלל שאינו יודע מה לעשות. הוא מחויב לברר. הוא צריך להיות עובד ה' - צריך לעשות, לא צריך לעשות. האדם צריך לבחון את עצמו, וככל שיוסיף ללמוד, יהיה לו יותר קל להגיע אל התשובה הנכונה במצב של ספק.

חינוך לשם שמים

ניקה לדוגמא את סוגית חינוך הבנים אשר היא סוגיה רחבה שאין לה סוף. **יבדוק האדם את עצמו:** "למה אני צועק עכשיו? האם זה לא בגלל שאני ברוגז? למה אני רוצה להענישו עכשיו? האם זה לא בגלל שאני רוצה להרגיש שעשיתי משהו? למה אני מתקשר אל המחנך, אל המנהל, אל המשגיח בישיבה? האם זה לא בגלל שאני אש להבה על מה שעשוי?". פעמים הרבה

מתלקטים סביבו רודפי מריבה וחובבי רכיל והשטן מטיל שלום ביניהם ונבנה על ידם מבצר קיים של קטטות ומריבות וכו'.

עוד הוא כותב שם (אות ה): **"מדת הבטחון [הוא] קנין הלב, ומטבע הבוטח באמת בהצנע לכת ולא ישמע מפיו כי הוא מהבוטחים"**. אכן כן, הבוטח באמת אינו מדבר הרבה כי הוא עושה עם עצמו עבודה פנימית, עבודה שבלב, לעשות בכל עת היפך רצונו, הדברים שהוא רוצה לעשות - לא לעשות, והדברים שאינו רוצה לעשות - לעשות. וכל-כך למה? כי הוא רואה שהיצר הרע מושך אותו תמיד אל הצדדים והבטחון מחזיר אותו אל האמצע.

לעולם יבדוק אדם עצמו

כשאנו אומרים שעל האדם להזהר שלא לרמות את עצמו, פירושו של דבר שעל האדם להתבונן לא רק במצב שמסביב אלא גם בעומק נפשו להבין מה הוא מרגיש ולמה הוא רוצה לעשותו ויסיים להוציא בפה את הסיבה האמיתית. אחרת, האדם לא יגיע לעולם, אף לא מעט, אלא ירמה וירמה את עצמו. יש שני דברים שהאדם צריך לבחון כדי להבין אם הוא בוטח או מתעצל, הראשון, מהי ההלכה במצב כזה, מה השקפת התורה בענין זה, מה הדבר הנכון, והשני, מה קורה לו בנפשו פנימה - מה האמת? למה אתה כל-כך רוצה ללכת שמה? האם אתה רוצה ללכת מפני שאתה סבור שהדבר הנכון הוא לחזק את בעל השמחה או שמא מפני שאתה חושב לפגוש שם חברים ועל כן אתה אומר בבית: "לחתונה פלוגית מוכרח אני ללכת כי הוא מסכן גדול ואין לו אף אחד". אמור את האמת! אתה רוצה לפגוש שם חברים. מה דוחף אותך? חדור ללבך ודלה משם את הסיבה האמיתית. כשהאדם לומד, כשהאדם מברר אצל חכם וירא שמים

ומהי הדרך הנכונה? הדרך הנכונה היא שיוציא קצת כסף מכיסו ויאמר לילד: "לא! אי אפשר להתלבש ככה. לך תקנה לך בגדים אחרים". יעמוד על שלו ויריב אתו על כך, לא כשהוא כבעס, אלא כשהוא רגוע ושלו. "אצלנו נוהגים ככה, וככה תעשה". אל תזניח, כי אסור לך להיות עצלן.

בכל תחומי החיים עושה האדם אותה טעות. כבר ראינו כן בתחילה לענין הפרנסה. האדם אומר: "ההשתדלות הרי לא תביא לי מאומה, כוחי ועוצם ידי לא יביא לי כלום, אם כן לא א חשוב כלל. כמה נפלא!". לא! אתה צריך לחשוב על זה, אתה צריך לעשות בשביל זה. מה? מה שהקב"ה אומר לעשות. תשקיע את עצמך בתורה, תשקיע מחשבה להבין את תכונות נפשך, תשקיע מחשבה להכיר את סדר העולם. אין סוף לכל הדוגמאות. ה'חזון איש' מביא בין הדוגמאות את ענין הבריאות. כשהאדם אוכל הוא צריך לחשוב מה בריא לגופו ומה אין בריא לו. ועוד דוגמא: גופו מתחיל להזדקן והרופא אומר לו: "נראה לי שאתה צריך ללכת להבדק. בגיל שלך מקובל לעשות בדיקות אלו ואלו". מה הוא מגיב? - "השם יעזור". למה? כי אין לו חשק ורצון לעשות מעשה. "עזוב אותי עם כל הדברים האלה. הוא אינו רוצה לדעת. הנה זה נובע מעצלות. אכן מה עושה היצר הרע? הוא מתחיל להכניס בו ספקות - "אולי אני מרגיש משהו..." לא, לא! זה כבר דאגה. אין מקום לדאגה. **מי שאינו מרמה את עצמו ובוחר את ההרגשים שלו, יראה שהבטחון תמיד ימשוך אותו אל האמצע, וכשיידע מהו הדבר הנכון, יהיה לו המפתח ביד לעשות את ההחלטות הנכונות מתוך בטחון בה'.**

יתברר לו שזוהי המציאות, וכיון שכן, יידע שהיום אין ראוי לו לעשותו. כשיעבור שבוע, לאחר שיירגע מכעסו, יקום ויעשהו. מה שיקרה בדרך כלל, שיאמר: "לא, כבר איני צריך. זה כבר הסתדר". אז יאמרו לו: "הלא חשבנו שהתכוונת לשם שמים, כדי לשפר את הישיבה! ובכן עכשיו דווקא מאחר שאתה יכול להועיל, תקום ותעשה".

דוגמא היא, דוגמא אחת מיני רבות. הנה יראי ה' היו תמיד נזהרים שלא להעניש את הילד על אתר. עכשיו יש לך כעס בלב. אם אתה סוטר עכשיו את בנך, אתה מכניס בו את הרגשת כוחך ועוצם ירך, וכיון שכן, הרגשת כוחו ועוצם ידו יילחם בו בהרגשת כוחך ועוצם ירך והמצב רק ילך ויחמיר. הם המתינו ורק לאחר מכן כשהתכוונו לטובת הילד - עשו. אכן כן, בסוף הם עשו גם עשו, בשונה ממה שקורה בימינו. בימינו יש ג"כ הרבה אנשים שאין מענישים את בניהם. זה נעשה הדבר הקל ביותר... היה נסיון גדול בענין זה כאשר אנשים הוציאו את כל כעסם על ילדים, ומה קרה בגלל זה? נעשה רוח בעולם שאסור להעניש. צריך רק לחייך ולהראות פנים שוחקות. זה אמת, אבל למחר אתה הרי כן צריך לעשות! כשכבר נרגעת מכעסך לאן אתה נעלם? חושך שבטו שונא בנו. לא, למחר הוא גם לא אומר לו כלום. הוא אינו מחנך אותו, הוא אינו מודיע לו מה נכון ומה לא נכון. אין לו כח לריב עם הילדים. אתה רוצה להתלבש ככה? תתלבש ככה. אתה רוצה לחקות את המאדע? חקה את המאדע. כולם מתלבשים היום ככה? התלבש אף אתה. עזוב אותי, אין לי כח לכל הסיפור הזה. אהיה קרוב אל הילדים שלי, אהיה חבר שלהם, אקיים ימין מקרבת. הרי לנו דוגמא נפלאה לסוגיין.

יום ראשון פרשת תולדות כ"ו חשון תשפ"ג

הסתכלות בפנימיותן של דברים כמסייע לעבודת ה'

יודע מה לעשות, הוא מתפלל להקב"ה:
"איני יודע מה לעשות; טוביל אותי בדרך הנכונה". כך היתה גישתו של אליעזר עבד אברהם: "אני יודע מהו השידוך הנכון. עזור לי, זמן לי את השידוך הנכון", וכך צריך כל אדם להתנהג כשהוא מוצא את עצמו במצב של ספק, שיבין שהוא תלוי לגמרי בהקב"ה ושאל: "מה ה' רוצה ממני עכשיו? איזו מצוה אני צריך לעשות כדי לזכות לסייעתא דשמיא שאוכל למלאות את שליחותי?".

היכולת לעבוד את ה' לאחר התנפצות חלום

זוהי הפשטות. אולם ב'ערוגת הכושם' מאריך על-פי דרכו להוציא מפרשה זו יסודות גדולים ביהדות, ואלו דבריו: **חז"ל** אמרו שתקווה גדולה היתה לו לאליעזר שיום אחד יוכל להשתדך עם אברהם, וכמו שהביא **רש"י** על הפסוק "אֵלֵי לֹא תֵאבֵהּ הָאִשָּׁה": "אֵלֵי כְּתִיב, בַּת הַיִּתֵּהּ לֹו לְאֵלִיעֶזֶר וְהָיָה מִחֲזֹר לְמִצְוֹה עֵילָה שִׁיאֲמַר לוֹ אֲבֵרָהּ לְפָנָיו אֵלָיו לְהִשְׁיֵאוֹ בְּתוֹ". ומה אמר לו אברהם? אמר לו אברהם: "בני ברוך ואתה ארוך, ואין ארוך מדבק בברוך". תחשבו כמה שנים חלם לו אליעזר שבהגיע העת יוכל לעשות את השידוך הנאה, וכשהגיע למעשה והציע לאברהם את בתו המהוללה, תגובת רבו לא היתה: "אני עדיין לא שומע שידוכים", או: "אני צריך לחשוב ולהתייעץ", או: "השמות אינם מתאימים". תגובתו היתה חדה ודוקרת: "בני ברוך ואתה ארוך ולעולם לא נוכל להשתדך יחד, כך שהצעתך אינה

יפה שיחתן של עבדי אבות

בפרשת חיי שרה התורה מרחיבה בשיחתו של אליעזר עבד אברהם לבתואל בספרו לו על כל מה שעבר עליו בעת חפשו שידוך ליצחק, וברש"י הביא מאמר **חז"ל**: "יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים, שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה, והרבה גופי תורה לא ניתנו אלא ברמיה". אכן צריך להבין לאיזו נקודה בסיפורו התכוונו חז"ל באמרם יפה שיחתן של עבדי אבות, והנה בוודאי הכוונה לענין ההשגחה פרטית שליוותה אותו, כפי שהוא מספר שהתפלל להקב"ה ושהקב"ה הובילו בדרך הנכונה. כל סגנון דיבורו הוא הקב"ה - "איני עושה שום דבר בכוחות עצמי. הקב"ה עושה את הכל". עוד נקודה אחת בולטת בסיפורו שדיבר עם הכנעה נפלאה כלפי אדונו. הוא אינו שפועל לבד. כששואלים אותו על תוארו, מה הוא עונה? - "עבד אברהם אנכי".

בפרשה זו רואים איך יהודי צריך לדבר והתורה מאריכה בזה כדי ללמדנו איך יהודי צריך לדבר ואיך הוא צריך לחשוב. הן ברור ופשוט שכאשר חז"ל אמרו "יפה שיחתן של עבדי אבות", לא שיחתם הוא העיקר, אלא הלך רוחם ומחשבתם, רק ששיחת האדם מעידה על הלך רוחו ומחשבתו. אמור מעתה: לא רק איך האיש היהודי צריך לדבר, אנו למדים מפרשה זו, אלא גם ובעיקר איך לחשוב ולהתנהג כיהודי. כשמשוה מצליח, הוא מודה לה' שהצליח את דרכו, וכשיש לו ספק ואינו

הוא חושב לעצמו: "אם זה היה קורה אצלי, אני לא רוצה אפילו להעלות על הדעת כיצד הייתי נראה אז". אכן כן, יהודי ירא שמים שואל ומברר לדעת איך להתמודד בשעת נסיון בצורה כל-כך יפה וכל-כך יהודית.

זהו תפקידנו כשאנו לומדים את הפרשה. אם אליעזר עבד אברהם קיבל בתבונה נפלאה כל-כך את המכה שהוא קיבל והמשיך לעבוד באופן המועיל ביותר למצוא שידוך לרבו, אנו צריכים לשאול ולברר, לחקור ולדרוש כיצד עשה זאת. הרי אי אפשר שזה קרה לו באותו רגע ללא הכנה מוקדמת. אדרבה! מלשון חז"ל "יפה שיחתן של עבדי אבות" נראה שדרגת גבורתו באה לו ממה שנתגדל בבית כזה. הוא שמע סגנון דיבור כזה אצל רבו, הוא נשם זאת יומם ולילה, ואז כשהגיעה שעת נסיונו, עמד בה בגבורה.

הסתכלות פנימית כנגד הסתכלות חיצונית

ובכן, הפשטות העומדת מאחורי עבודה זו היא בוודאי כפי שיבואר: כשהאדם מתרגל שהתכלית העיקרית היא הצלחות חיצוניות, אזי כשההצלחות מתמוטטות, מאוד קשה לו לאדם. וכשאנו אומרים הצלחות חיצוניות, איננו מתכוונים להצלחות גשמיות בדווקא, אלא גם להצלחות רוחניות חיצוניות כפי אשר עליה פרשתנו מדברת כפי שמבאר הע'רוגת הבושם'. כשאליעזר עבד אברהם רצה להשתדך עם אברהם ולקחת לו את יצחק לחתן, חפץ היה בהצלחה רוחנית. וכי בכסף רב היה חפץ? או בתאוות ח"ו? הוא רוצה לזכות להתקשר בצדיקים כאלה ולהכניסם לביתו. הרי נתגדל אצל אברהם ודולה ומשקה היה מתורתו לאחרים, ועכשיו רצה לזכות להשתדך אתו. היש עוול בזה לחפץ בחבור ירא ושלם שפשט את צווארו

נוגעת כלל". ומה היתה התנהגותו של אליעזר אחר כך? מה היתה התנהגותו לאחר שקיבל מכה כה כואבת? הוא ממשיך להתנהג עם כזה ביטול, עם כזו מסירות, עם כזו ישוב הדעת. הוא מתפלל ועושה דברים שיביאו לו סייעתא דשמיא, והכל בשמחה. איך עושים זאת? איך מצליח אדם שנפגע בצורה כזו כאשר המתין עשרים שנה להיות מחותנו של אברהם אבינו ופתאום אברהם מגלה לו שאין על מה לדבר, להמשיך לעזור לאברהם במציאות שידוך לבנו ככזו מסירות והתבטלות?

זוהי יפה שיחתן של עבדי אבות. **אליעזר מלמד אותנו איך היהודי מתנהג לאחר שקיבל מכה.** ביטולו של אליעזר מראה לנו על אדם שניצב על קרקע איתן, כשהוא מצליח להמשיך לקיים את העבודת ה' שלו לאחר שכל חלומו התנפץ, ולא סתם התנפץ, אלא התנפץ בפגיעת חץ. את זאת צריכים אנו ללמוד. התורה מקדישה לזה פסוקים על גבי פסוקים בעוד למסכתות גדולות בש"ס היא הקדישה פסוקים בודדים ורמזים בלבד, כל זה מפני שמדובר כאן בעיקרי היהדות. כשאנו רואים שהתורה ראתה לנכון להאריך בזה, אנו מבינים שכאן נמצאים יסודות היהדות אשר עליהם צריך האיש היהודי לעבוד כל ימות חייו.

תורה היא וללמוד אני צריך

אכן כדי שנוכל לחקות עבודה זו, צריכים אנו להבין מה עומד מאחוריה. יש שרואים את האדם כשאחד מבזה אותו ברבים, או כשהוא מתמודד עם בנו והמצב אינו נעים כלל וכלל. רואים את התנהגותו, רואים איך הוא נשאר בשלוותו ונותן הודיה להש"ת, מעין מדת ההשתוות. יהודי ירא שמים ניגש ושואל: "איך עשית זאת? מה צריך ללמוד? איזה חיזוק צריך לקבל כדי שנוכל להתנהג כך בשעת מצוקה כזאת?".

מתמוטט, הוא נעשה כל-כך שבור עד שאינו יכול לחזור לעצמו. התורה מלמדת אותנו כמה צריך לדבר ולהתלהב בענין זה. אם עכשיו רצון ה' לעשות ככה? אני עושה ככה. כל השאר אינו נוגע.

מעשה בראשית לדעתן נבראו

ה'ערוגת הבושם' ממשיך להרחיב בענין זה באופן משובב לב. שנינו **במסכת ראש השנה** (יא, א): "כל מעשה בראשית בקומתן נבראו, לדעתן נבראו, לצביון נבראו". ופירש **רש"י**: "לדעתם - **שאלם אם חפצין להבראות, ואמרו הן**". וצריך להבין הפשט. אך הפשט הוא כזה: כשהקב"ה ברא את העולם, ברא תחילה את המלאכים שהם ברואים רוחניים, ואח"כ ברא את הברואים הגשמיים, הארץ וכל אשר בה. חלשה דעתה של ארץ באמרה: הנה המלאכים נבראו באופן שהם קרובים כל-כך אל הבורא, הם נותנים רשות זה לזה להקדיש ליוצרים בנחת רוח ובנעימה, עונים באימה ואומרים ביראה. א מחיה! הם חיים קרובים לכסא הכבוד ומזמרים ומשבחים להשי"ת ואומרים קדוש. ואילו אני מגושמת אני, חומר גס ועב, רחוקה מן הקדושה ומלאה נסיונות. למה מגיע לי עונש כזה להיות רחוקה כל-כך מן הקדושה?

השיב לה הקב"ה: כדי שבני ישראל יוכלו לעמוד בפני נסיונות ולהתגבר עליהם וכך נשמותיהם תעלה למדרגה עליונה ותתקיים תכלית הבריאה, צריכים אנו שאחד יתנדב להיות הארץ. מי רוצה להתנדב? מי מסכים לסייע בהבאת הבריאה אל תכליתה? אמרה הארץ: אם כן, מסכימה אני. זהו הפירוש: "שאלם אם חפצין להבראות, ואמרו הן". זה **אומר שאהיה רחוקה. אבל זה לא מעלה או מוריד, כי אני בטלה להקב"ה וכל מהותי היא לעשות שליחותו, ומה משנה לי איזה תפקיד אני מקיים?**

להקב"ה?! לנו בעינינו הדבר נראה כרוחניות בטרתה. לא היינו אומרים שהיא רוחניות חיצונית. הרי כל אחד מתפלל ומוריד דמעות שיזכה למצוא שידוך טוב לבתו. איזו עוולה יש בזה?

אמנם כן, באמת אין מדובר בעוולה, אך השאלה היא מה האדם מחפש. אם הוא מחפש את השידוך דווקא, את הלבוש של רצון ה' ולא את הפנימיות שלו, אזי כשהוא מקבל תשובה שלילית, בפרט אם היא בצורה חדה ודוקרת, הוא נעשה מזה כל-כך שבור ורצוצ, ואם כעבור דקה יתקשר אליו אחר לברר אצלו על הבחור המדובר כדי לקחתו לו לחתן, בפרט אם הלה ידיו הקרוב הוא, יהיה לו קשה מאוד מחמת גודל כאבו וצערו לעזור לו ברצון טוב. רק **אם בתחילה חיפש את הפנימיות על ידי שהתרגל בכל המצבים השונים, מצבים קשים כקלים, שנקלע בהם עד כה, שתהיה מגמתו אך ורק לעשות רצון ה', רק אז יוכל בשעת נסיון כזה לומר לחברו המברר על הבחור המדובר: "אני אומר לך, תפוס אותו בשתי ידיים. הוא תכשיט של בחור. אני כל-כך נהנה שאתה שואל אותי. יש לי רק דברים טובים לומר עליו. את האמת אומר לך, אני בעצמי רציתי לקחתו לחתן לבתי, רק שמן השמים נודע לי שאינו מיועד לבתי. אבל אני אומר לך, אתה יכול לקחת אותו בעינים עצומות."**

זהו הכלל! **רק כשהאדם משנן לעצמו שוב ושוב, במצבים הקשים, במצבים הבלתי נעימים שהוא רוצה לדעת אך ורק מהו רצון ה' ואותו לעשות, אזי גם כשהדברים משתנים מכפי שהיה רוצה, הוא יכול בסייעתא דשמיא להמשיך לעבוד את ה' ולקיים את שליחותו. אבל אם האדם מרגיל את עצמו שהצלחה ברוחניות פירושה שייקרא כך וכך, שיהיה לי שם כזה וכזה, וכן הלאה כל הדברים החיצוניים, כשהבנין**

היא כן, הרי שיש לי הצלחה רוחנית. אבל אם התמונה החיצונית איננה כל-כך מלבבת. השידוכים שאני עושה אינם כל-כך מכובדים, אם כן אין לי הצלחה רוחנית ואך בינוני אני.

מה זה? הזאת היא התכנית?! הזאת היא התכלית?! הלא תמונתו של אברהם אבינו רחוקה היתה מלהיות מושלמת. היה לו בן שנקרא ישמעאל. היו לו פרשיות לא נעימות. פרשה עם פרעה, פרשה עם אלימלך. לא פשוט היה אצלו. ובמה מתבטאת הצלחתו הרוחנית? - בביטולו. את זאת התורה מתארת ומדגישה. ביטול גמור. כשהקב"ה אמר לו: "לך-לך מארצך" - קם והלך. כשהקב"ה אמר לו: "קח את בנך והעלהו לעולה" - עשה כן בשמחה. **התורה מציירת איך אברהם התנהג בניסיונותיו ואיך היה בטל להקב"ה בכל מצב ובכל מקום. זוהי נקודת שליחותו של האדם ועל זה בנויה היהדות.**

עבדי אדון אחד אנחנו

ממשיך ה'ערוגת הבושם' ואומר דבר נפלא: **רש"י** הביא על הפסוק "ואבוא היום אל העין" - "היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ". כשהאדם מתנהג כפי שהארץ מתנהגת, הארץ מתאימה את עצמה אליו. כשהארץ נבראה ושמעה מהקב"ה שיש לה תפקיד, נתרצתה ואמרה: "מאשרת אני, כי אני יודעת שזהו תפקידי. חיות יש לי מכך שאני יכולה לקיים את תפקידי ואני מתקרבת אל ה' על ידי כך". ובכן, אותו יהודי שמתנהג גם כן באופן זה, הארץ מתאימה את עצמה אליו. אילו היו יכולים לדבר אל הארץ, השיח היה מתנהל כך: האדם אומר לארץ: "אני הולך לדרוך עלייך כמה שעות כי אני צריך ללכת כבדת ארץ כדי להגיע למחוז חפצי". אומרת לו הארץ: "אמור נא לי! לאן אתה צריך

חוקה על שליח עושה שליחותו

מבאר ה'ערוגת הבושם': פעמים שהאדם יש לו חלישות הדעת - "ראה נא את פלוני שיכול לעבוד את ה' בהרחבת הדעת והנה הוא יושב על התורה ועל העבודה, ואילו אני נגזר עלי לעסוק במצוות מעשיות. אני הולך למלאכתי ואני מתמודד עם נסיונות וקשיים". זה כואב לו מאוד - "למה נגזר עלי לעבוד את ה' באופן זה? הלוואי והייתי יכול להשאר בין כתלי בית המדרש".

על כך באה התשובה **שהקב"ה ברא כל נברא עם העבודה שלו**. האחד נברא בשביל לעסוק בתורה יומם ולילה, השני קיבל מוח מסוג אחר. זה קיבל תכונות הנפש כאלה, וזה קיבלת תכונות הנפש כאלה. **כשמוגיעים אל הנקודה שהיא הדביקות בה' אשר עליה עומדת כל התורה, אין שום חילוק בין זה לזה, כי סוף כל סוף, אם האדם יתבטל להקב"ה ויקיים את שליחותו, יגיע אל הנקודה**. כשיקום בבוקר, יאמר: "מה המהות שלי? המהות שלי היא שאני עובד את ה' בשליחות. ואם אעמוד היום בפני נסיון של כעס, אזכור אז שזהו שליחותי באותה שעה להתגבר על הכעס, וכיון שאעשה כן, יהיה זה בשבילי שיא הדביקות ואוכל להגיע על ידי כן למדרגה יותר גבוהה מהמלאך. למלאך אין בחירה. אותי הכניס הקב"ה למקום שיש בו בחירה כדי שאוכל לעבדו מתוך החושך, ובוודאי אין עבודתי חשובה פחות משל המלאך, ופעמים שהיא יותר חשובה משלו, שהרי אני צריך לעבוד מתוך החושך, משם לברר ומשם להלחם את המלחמה הגדולה".

עצת היצר היא שהאדם יסתכל על מצבו הרוחני בהסתכלות חיצונית, ולמשל, כשירצה לבדוק אם הוא מצליח אם לאו, ישאל את עצמו: האם יש לי בנים טובים ההולכים כולם בדרכי ישרים? אם התשובה

החשוך הזה שיש אלוקים. לכן חמור כל-כך לדבר באמצע קדיש, כי שבח גדול ונורא הוא להקב"ה שעכשיו מזככים את העולם הזה. וכשהאדם עושה זאת למעשה. הוא נמצא כאן בעולם הזה, ובעולם הזה הרי קשה היא ההתמודדות. כאן הוא רואה כזאת וכאן הוא רואה כזאת, והוא נלחם עם מראה עיניו. הוא טרם הגיע לבחינת לבי חלל בקרבי. יש לו עדיין הרגשים. הוא מרגיש צער, הוא מרגיש קנאה, **הוא מרגיש את שאר ההרגשים הקשים, אבל הוא נלחם בהם והוא שמח בעצם זה שהוא מנהל מלחמה. אדם כזה יוצא מכלל ארור ובא לכלל ברכה**, זאת מפני שהוא מבטל את עצמו ואומר: "הקב"ה העמיד אותי כאן וזהו המקום שלי שאותו אני צריך לזכך עם הקשיים והנסיגות שלי".

זהו יסוד שמסייע לאדם להתקרב אל ה' לפי דרגות. הוי אומר: כל יהודי, לא משנה כמה ידיעות בתורה יש לו, אם יבטל את עצמו כשהקב"ה יעמיד לו נסיון, או כשהוא מתכנן לו את יומו אחרת, ובעיקר כשהוא מתכנן לו את חייו אחרת. היתה לו תמונה שלימה במחשבתו כיצד ייראו חייו ויום אחד חייו הסתובבו לכיוון אחר, והאדם אומר לעצמו בפה מלא: "הנמצא אני כאן כדי להציב לי שם ומגדל! הלא אני נמצא כאן כדי לעבוד את ה'! ואם הטיל עלי עכשיו שליחות אחרת, אעבדנו על ידה". **כיון שהוא עושה כן, הוא מביא את אלקותו יתברך בחייו, הוא מביא את אלקותו יתברך בעולם**, והרי הוא מקיים תפקיד גדול בהרבה ומקרב את ביאת המשיח.

סמא דיסורי קיבולי

עוד ידוע לנו הכלל המובא באוה"ח הק' (פרשת ויגש) "סמא דיסורי קיבולי". **כשהאדם מקבל את מצבו**, אך לא מצד חכמת חיים כאומר: "מה יהיה לי מזה

להגיע?". אומר האדם: "אני צריך להגיע למקום פלוני. זה יקח זמן רב". משיבה הארץ: "אני הרי הארץ בעצמה, כך שאני יכולה לקצר לך את הדרך לכדי כמה רגעים. אל תפרסם זאת". שואל האדם: "מה קרה? איך יש לי פרוטקציה אצלך?". עונה הארץ: "הרי אנו מבינים זה את זה, מאותה קהילה אנחנו, אני בטלה לתוכניתו של הקב"ה ואתה בטל לתוכניתו. בסדר! אעשה לך הנחה. תוך כמה רגעים תמצא את עצמך במחוז חפצך".

יצא מכלל ארור ובא לכלל ברוך

יתירה מזו, בהמשך הפרשה נאמר על אליעזר "בוא ברוך השם", ואיתא במדרש שיצא מכלל ארור ובא לכלל ברוך. מבאר ה'ערוגת הבושם': **כשהאדם מקבל את מצבו בביטול גמור להשי"ת, אזי הוא יוצא מכלל ארור ובא לכלל ברוך**. ואם כך הוא הדבר במי שהוא זרעו של כנען והיה בכלל ארור, כל שכן וקל וחומר במי שהוא מזרע אברהם יצחק ויעקב אשר בעצם הוא ברוך, אלא שהיצר הרע מעציב את לבו באמרו לו: "הסתכל ימינה ושמאלה ותראה שפלוני יש לו יותר ממך ופלוני מצליח יותר ממך ואתה מתייסר ומתמודד עם קשיים לרוב..."

כשהאדם מבין זאת ומבטל את עצמו ואומר: "מה תפקידי עכשיו? יש לי עכשיו נסיון בקנאה? אם כן אעבוד את ה' על-ידי שאלמד דברי תורה שיעזרו לי להסיר את הקנאה מלבי, ואע"פ שלא הצלחתי עדיין להסירה מלבי, שהרי אני עומד עדיין בשיעור הראשון בענין זה, **כיון שאני נלחם עכשיו עם הרע, הרי אני מקיים עכשיו את שליחותי באופן הנעלה ביותר**".

הנה כשהאדם עונה "אמן יהא שמיה רבא מברך", הוא מבקש שעולם העשייה יואר באור יקרית, שיוכלו לראות בעולם

והלומד תורה לשמה יכול להתדבק אליהן. וכבר כתב ה'בית אהרן' זיע"א שיתכן שיקרא האדם שמו"ת ויתדבק בהש"ת. מה שעל האדם לעשות, הוא לומר את הפסוקים בכוונה ולזכור בכל עת שיש באותיות שהוא מוציא מפיו הרבה יותר ממה שגלוי לו, כלשונו של הכהן הגדול: "יותר ממה שקרייתי לפניכם, כתוב כאן". האותיות הן רק כדי שיהיה לי במה להיאחז, אבל יש בהן אש, אש קודש שהיא שורפת ומכלה את כל היצרים.

כל ישראל יש להם חלק בתורה

אכן **האדם זקוק לסייעתא דשמיא שכאשר הוא לומד לפי דרגתו יזכה שהאש הגנוזה בתורה תחדור בלבו ותתחיל לפעפע בו.** זה יכול לקרות לכל אדם, לא רק לבעלי מדרגה גדולים. **הקב"ה נתן את התורה לכל יהודי, עם כל סוג תכונות הנפש ועם כל סוג מח.** לכל יהודי יש חלק בתורה. זה לא בנוי באופן שרק מי שיכול להתדבק עם לבוש התורה, יש לו שייכות לתורה, ואם אינו יכול לצמצם את עצמו ללבוש התורה, אין לו שייכות אליה. טעות היא שנובעת מעצת היצר. כשאנו אומרים לבוש, כוונתנו - אם האדם יכול להבין היטב קצות נתיבות, סימן הוא שיש לו ראש של תורה, הוא אוהב ללמוד ויש לו שייכות לתורה. אבל אם האדם לא נולד עם מח כזה. זה לא מדבר אליו כל-כך, זה לא נקלט אצלו. הוא אינו למדן. נראין הדברים שיש לו תפקיד אחר בחייו. אמת נכון הדבר שיש לו תפקיד אחר, אבל גם הוא יש לו שייכות בתורה, כי כל יהודי יש לו שייכות בתורה. מהות התורה היא שכאשר יהודי אומר פסוקי תהלים, הוא יכול להגיע להתלהבות עצומה; כשהוא מעביר את הסדרא שמו"ת, זה יכול להועיל לו לנצח את היצר; כשהוא מתיישב ללמוד בחברותא, יהיה מה

שאלחם עם מצבי? אם המצב הוא כך, שיהיה כך" (אף זה עדיף מאשר להלחם עם המצב, אך לא מזה מדבר האוה"ח הק'), אלא מפני שהוא מבין שהקב"ה מדבר אתו ואומר לו: "רצוני שתעבוד אותי עכשיו מתוך מצב זה דווקא", הרי הוא ממשיך על עצמו רפואה אמיתית. אדם כזה נעשה כל-כך קרוב אל הקב"ה.

אכן האדם צריך להבחין בין השנים. יש ששומעים ברחוב את השפה: "צריך לדעת לקבל את המצב. לא להלחם בו". כששומעים זאת מהרחוב וכששומעים זאת מהתורה הקדושה, מדובר בשני דברים שונים לחלוטין. אותה הנאמרת ברחוב היא עצה של חכמת חיים - "זה יותר טוב ללב. אל תלחם כל-כך, שלא תהיה לך כל-כך הרבה עגמת נפש. הנח! הנח! אל תהיה ברוגז". אך אותה הנאמרת על-ידי האוה"ח הק', פירושה שהאדם אומר: "אני מקבל אותה לא מפני שאין לי ברירה אחרת, אלא מפני שאני מבין מה קורה כאן. לי היה רצון אחד ולהקב"ה היה רצון אחר ושני הרצונות לא הסתדרו. על כן אני מבטל רצוני מפני רצונו. אני רציתי כך, רציתי. עכשיו שאני רואה שהקב"ה רוצה אחרת, אף אני רוצה אחרת". "אם לא הולך כמו שרוצים, רוצים כמו שהולך", כפי שאמרו הצדיקים. האדם מבין שהוא שליח נאמן להקב"ה. זה נקרא עבד. אליעזר קיבל את התואר עבד. עבד פירושו שהוא מתאים את עצמו למה שרבו מבקש ממנו. עכשיו הוא ביקש כך, עכשיו הוא ביקש כך. הוא מקיים את שליחותו כל פעם בעינים עצומות כאשר כל מה שקורה מסביב לא מעניין אותו כלל.

אי-אפשר לתאר את הדרגות בעבודת ה' שנפתחות למי שמתחיל לחיות באופן זה. נביא דוגמא לדבר: הצדיקים לימדונו שאותיות התורה והבנתן הם רק לבוש לאורו של הקב"ה שמתחבא מאחוריהן,

כשהוא רואה אדם בעל הכנעה ויראת שמים, הוא שואל: "איך עושים זאת? אף אני רוצה להיות כמותו". וכששואלים אותו אח"כ איזה זקן היה לו, הוא אינו זוכר להגיד, כי זה לא העסיק אותו. ולא צריך להיות 'עובד' בשביל זה. זה דבר פשוט. כשפותחים קצת את העיניים, מתחילים לראות את בני האדם אחרת. לא לפי צבעם ולא לפי מקום השתייכותם, כי אם לפי מה שהם.

וכפי שרואים זאת לגבי הסתכלות על בני אדם, כך אפשר לראות זאת לגבי הסתכלות על ספרים. ילד קטן (כל אחד לפום 'חורפיה'), יסדר את הספרים בארון הספרים לפי צבעים. כל השחורים יעמיד בשורה אחת, כל הירוקים בשורה אחרת, וכן יחלק בין הגבוהים לקצרים. ויש מי שגם בבר מצוה שלו יבדוק לראות אם קנו לו את הספרים העבים או הדקים. וכשהוא מתבגר קצת, אז הוא מפסיק לשים לב לכל הדברים האלה. כשהוא נכנס לקנות ספר בחנות הספרים, הוא אינו מסתכל לא על הצבע ולא על העובי, אלא מברר על הספר המועיל ביותר. נוכל לראות אותו שואל את המוכר: "אני זקוק לספר פלוני שלאחרונה יצא עם כמה פירושים... שמעתי שהוא ספר מיוחד ביותר..."

הצלחה פנימית כנגד הצלחה חיצונית

ובכן, כפי שכל בר דעת משנה את הסתכלותו על בני אדם וספרים, כך כל בר דעת מפסיק להסתכל על עצמו לפי מה שהוא נראה כלפי חוץ, דהיינו לפי מה שאנשים אומרים עליו. **כשהוא מסתכל על מצבו, אין הוא מסתכל על עצמו כפי שאחרים מסתכלים עליו, וגם לא לפי כמות הדפים שהוא לומד, וכבר אמרו לנו הצדיקים "אין הקב"ה מונה דפים".** הוא אינו מסתכל על עצמו - "סיימתי מסכת זו,

שיהיה, יש בכוח תורתו לכלות ולבער את כל תאוותיו ויצריו. התורה פועלת לנצח נצחים. כפי שהיא ניתנה מסיני, כך באותה אמיתות, היא פועלת כל יום, בכל מקום בעולם. אף אם האדם מוקף בגויים ומתמודד קשה עם מראות אסורות, כח התורה פועל. אבל **התנאי לכך הוא שייגש אל התורה בידיעה ואמונה שזה לא רק מה שהוא רואה - "אני לומד את התורה כדי שבאמצעות הידיעות שאני קונה, באמצעות האותיות שאני מוציא מפי ובאמצעות המחשבות שאני חושב והחידושים שאני כותב, אתדבק באש האלוקי וזוהו יעזור לי להנצל מהניסיונות שלי, מהכעס, מהדיבורים האסורים, מהראיות האסורות וכן הלאה".**

הרגל נעשה טבע שני

והנה אחת מהדרכים לעשות זאת היא על ידי **שירגיל האדם את עצמו להסתכל על כל דבר בפנימיותו** ולא להתדבק בעטיפה החיצונית בלבד. ביאורן של דברים: הנה ילד בדרך כלל מסתכל על בני אדם בהסתכלות חיצונית ביותר. אם הוא ראה אדם עם זקן צחור היורד על-פי מדותיו, הוא מבין שכפי הנראה הוא אליהו הנביא, ואם הוא רואה אדם בעל זקן קטן ושחור, הוא מבין שכפי הנראה הוא סתם אחד. הרי צריך שמישהו ישלים את המנין. זה שעושה רעש בבית המדרש, נתפס אצלו כחסר עדינות, לעומת זה שעומד בפינה ואינו מפריע שנתפס אצלו כאיש עדין ואציל. אח"כ הוא מסתכל מי הולך עם כובע כמו שלו. העולם הרי מחולק בין אלה שחובשים כובע כמו שלו, לאלה שחובשים כובע מסוג אחר. וכשהוא גדל קצת, הוא מבין שכל הדברים הללו אינם מעידים על שום דבר, ואז הוא מפסיק לראות אותם ומתחיל לראות את הפנימיות של כל אדם.

ללמוד מהם. כשהאדם מתרגל להסתכל באופן פנימי ולהאמין בפנימיותם של דברים, הוא מתרגל גם בעת עסקו בתורה להאמין שבכל מה שהוא לומד יש עוד עומק - "אם עדיין לא השגתי אותו עומק, אני מאמין בכך".

חביבין דברי סופרים יותר מיינה של תורה

ב'שערי תשובה' לרבינו יונה (שער ג אות ז) הביא מאמר חז"ל (ע"ז לה, א): "כי טובים דודין מיין" - חביבים דברי סופרים יותר מיינה של תורה. וכתב בטעם הדבר כי בכוחם של דברי סופרים להביא את האדם לתכליתו יותר ממצוות דאורייתא. כשהאדם עוסק בעשיית גדרים וסייגים, אין זה אלא מפני שהוא זוכר שיש אלוקים בעולם והוא ירא מפניו. הוא רואה אז את פנימיות הדברים יותר מכפי שהוא רואה בשעה שהוא מקיים מצות עשה דאורייתא.

כל יהודי יכול לראות זאת אצלו. קחו למשל לולב ואתרוג. הרי מדובר במצוה חביבה מאוד. היו צדיקים שלא יכלו להמתין מתי יגיע הזמן ויוכלו לקיים מצות נטילת לולב, והרי מצוה היא המשמחת לב ונפש, ושמחתם לפני ה' אלוקיכם. הפלא ופלא! כנגד זה נעמיד את האדם שיודע שמחמת מצבו הוא עלול להכשל, אם בראיות אסורות אם בשאר איסורים, והוא חושב - "מה אני יכול לעשות שלא להגיע לידי כך", והוא בא בקום ועשה ועושה גדר וסייג. זה עולה לו כסף, זה לא נוח לו, אבל הוא עושה זאת. וכיון שהוא עושה זאת, הלא הוא חי עם הקב"ה בקרבה עצומה כל-כך. כאן הוא קיום מצות עשה דאורייתא של אתרוג ולולב, וכאן הוא עשה גדר וסייג - כי טובים דודין מיין. כי כשאתה מסתכל בפנימיותן של דברים, הרי זה הביא את האדם להכיר את הקב"ה ביתר בהירות.

סיימתי את זו. אני עושה ככה, אני עושה ככה. מעולם לא דילגתי". לא על הדברים האלה הוא מסתכל. הוא מסתכל על הביטול להקב"ה. האדם עושה חשבון הנפש בסוף השנה ושואל את עצמו: "מה היתה העבודת ה' הגדולה ביותר שלי בזו השנה? על איזה דבר שזכיתי לעשות בזו השנה אני צריך ליתן הודיה להקב"ה?". הוא נזכר שביום פלוני היה לו נסיון - "הנסיון היה כל-כך קשה, אבל נשכתי את שפתיי ולא עניתי בחזרה. אני זוכר את המקרה, זה עדיין כואב לי..." זהו סחורה אמיתית. הוא בודק לראות לאן הוא הגיע. לא כמה דפים הספיק, אלא - "לאן הגעתי בפנים בתוך הלב? אה! נעשיתי רך יותר. אני לא אותו בן אדם".

כשהאדם מתרגל להסתכל על עצמו באופן זה, אזי כשהקב"ה מוסר בידו שליחות, הוא כל-כך נהנה מזה. וכך הוא אומר: "בשנה הקודמת, התמרמרתי על מצבי. אך השנה, הצלחת השנה היא שאני עובד את הקב"ה במצב זה. התעליתי השנה הרבה מאוד בדברים אמיתיים; לא חיצוניים. הבנתי לאטי שהמצב הזה שאני שרוי בו, הוא טוב ונפלא. הנסיונות הכרוכים בו, מעדנים אותו וגורמים לי להיות איש נכנע ובעקבות כך תורתני נעשית יותר שלמה".

הוא מתחיל להסתכל גם על אנשים אחרים באופן זה. לא מפני שצריך לשפוט אנשים אחרים, אלא מפני שהוא רוצה ללמוד מהם, כי איזהו חכם הלומד מכל אדם. במקום ליתן לאנשים שמות ותוארים לפי תפקידם ומשפחתם, ועוד דברים חיצוניים, הוא מתחיל לראותם בפנימיותם. יהודי זה מתפלל כדבעי, יהודי זה קם באשמורת הבוקר. הוא לומד מכל אדם. הוא רואה מכל עבר דברים טובים שאפשר

נפשו שזה לא יכול להמשיך ככה, ועל כן הוא מחליט לעמול למעלה מכוחותיו ולעשות דבר שמעולם לא העלה בדעתו שיוכל לעשותו. מה קרה עכשיו? אתה לומד ומתפלל ברוך ה'. מה קרה? למה התחלת להשתובב? הוא אינו רוצה לענות, אבל באמת - מפני שנכשל. זה כל הסיפור. כל עוד הכל התנהל על מי מנוחות, למד והתפלל, לא חשב לעשות עם עצמו משהו. יום אחד קרה דבר מה שלא היה צריך לקרות והוא היה מוועזע מעצמו. אינו יכול להאמין - "חשבתי שאני כבר עומד יציב על הרגליים. איך מגיע אלי דברים כאלה?". והיות שיהודי זה לא התפתה מיצרו ליפול בזרועות העצבות והיאוש, אלא זכר שיש מצות עשה דאורייתא של תשובה, ואם היצר הרע קיבל איזו עצם קטנה, עכשיו הזמן להחזיר לו מכת מחץ, על כן התנער והתחיל לעבוד, והגיע רחוק מאוד, לא רק במעשה, אלא גם ובעיקר בלב. **לבו התחיל ליקוד כיקוד אש עם רצון ותשוקה להתעלות ולהתקרב אל ה', וכיון שהעבירה היא זו שהביאה אותו לאן שהגיע, לכן היא נהפכת לו לזכות.**

כאן חשוב לציין שפעם כשדיברנו בענין זדונות נעשין לו זכויות, היה אז יהודי אחד חסיד וירא שמים, וכששמע את הדברים, קרא בהתלהבות: "אך לא צריך בהכרח לעבירה שתיביא את האדם למדרגות עליונות. זה יכול לקרות גם על-ידי אי הרגשת טעם בשבת. האדם יכול להגיע לשיברון לב עמוק גם על-ידי אי הרגשת טעם בשבת ומשם להתרומם". אך עכ"פ לעניננו, אל תסתכל על חיצוניות הדברים. הסתכל על פנימיותם. אם כשאתה רואה עבירה, אינך רואה שום דבר אחר חוץ ממנה, איך תוכל למצוא בה מצוה? איך

בספה"ק "בית אהרן" (עו, א) איתא בזה הלשון: פעם אחת הלך אחד בשוק ופגע באשה והסתכל בה והיה נמשך לאחוריו ונרתע מאוד, כי זכר את דבר קדשו אשר אסור להסתכל באשה, ואמר החכם שעמד [מן הצד] וראה זאת: בוודאי האשה הזאת היא צדקת, **שעל ידה הזכיר זה האיש את ה'.** הוי אומר: **כשאתה מסתכל בפנימיותן של דברים, אתה רואה דבר אחר לגמרי.** אתה רואה ואומר: אתה יודע מה קרה כאן? היה כאן יהודי שהיה אפוף במחשבות. הוא חשב על חשבון הבנק שלו ועל שאר הטרדות שלו, ולפתע נזכר בהקב"ה. זה מה שקרה כאן. זה נקרא שהאדם מתדבק בפנימיותן של דברים.

כעין זה מצוי מאוד שכמה בני אדם יראו מעשה אחד וכל אחד יראה דבר אחר לגמרי. ירא ה' יראת את הפנימיות, ואל החיצוניות לא ישים כלל את לבו. **המוח מתרגל לראות רק את מה שצריך לראות, והרי זה עוזר לאדם לעבוד את ה' באופן הרבה יותר אמיתי ולהגיע אל התכלית.**

זדונות נעשין לו זכויות

עוד ענין שמתבטא בו היכולת לראות פנימיותן של דברים הוא מה שאמרנו **חז"ל:** "השב מאהבה זדונות נעשין לו זכויות". איזה פלא! איזה חידוש! האדם עושה עבירה ועוד עבירה ועוד עבירה, וכיון שהוא שב בתשובה מאהבה, לא זו בלבד שאין מענישים אותו על העבירות שעשה, אלא הן עצמן נהפכות לו לזכויות. מה הפשט בזה? מסבירים **הצדיקים*** שלפעמים יש לו לאדם שברון לב עמוק - "היתכן שחטאתי כל-כך לבוראי", וזה נותן לו דחיפה חזקה מאוד, וכל המדרגות שהוא מגיע אליהן הוא רק מאותה דחיפה, כי הוא מבין בעומק

הוא יודע שדווקא מכאן יוכל להעפיל למדרגות גדולות ותתהפך לו לזכות, וכן בכל נסיון שיש לו לאדם שהוא מבין שזה יכול לפתוח לו את המוח ולהעלותו למדרגות חדשות.

כשהאדם חי באופן זה, הוא מוצא את הקב"ה, וכמו שכתב ה'תולדות יעקב יוסף' בענין הפסוק "אמר אויב ארדוף אשיג אחלק" שיש בו חמש אלפין, כי אלופו של עולם מתחבא בתוך האויב, בנסיונותיו של האדם, במקומות החשוכים לו, וכשהאדם נזכר בהקב"ה ומכיר בו, נפתחים לו שערי חכמה. נחתום מעין הפתיחה: התורה הרחיבה בזה הרבה ללמדנו שהאדם צריך להסתכל על כל דבר נכונה ולהתרגל לעבוד את ה' גם לאחר שקיבל מכה. עלינו להבין שיש בזה מדרגות על גבי מדרגות, ובמשך כל ימות חיי האדם הוא צריך להתקדם בזה, עד כדי שבבוא עת קצו של האדם, הוא צריך להיות מוכן להסכים להפרד מן העולם. כן עשה הקב"ה שהשלב האחרון של האדם עלי חלד יהיה שיבין שיתכן שהקב"ה רוצה ממנו את נשמתו בחזרה, ואם התרגל במשך כל ימות חייו לעשות אך ורק שליחותו של מקום בלי שום דעה עצמית, יוכל גם אז לומר: "אני מסכים. עד כה רצית שאעשה שליחותי באופן אחד ועכשיו אתה רוצה שאעשנה באופן אחר. הנני!". וכאמור, כשהאדם מתרגל לחיות כך, זה מסייע לו לעבוד את ה' כל ימות חייו. מי יתן שנזכה באמת לבטל את עצמנו ויתגלה אצלנו האור האלוקי מתוך החושך, וכך נזכה לגאולה הפרטית ונקרב את הבריאה כולה אל הגאולה השלמה.

תוכל להפכה? וכיון שלא תוכל, היא תביאך לידי עצבות ויאוש. אבל אם תוכל להאמין שבכל רע מתחבא טוב, תוכל לעצור ולומר: "נכון שעשיתי דבר נורא, המריתי את פי ה', אבל אני יכול להפוך אותה. בפנימיותה יתכן שהיא תיהפך לזכות, כי אוכל להוציא ממנה איך להתקרב יותר אל השי"ת".

כל עכבה לטובה

מעתה יבין האדם שבכל דבר הוא כך. אם יראה שיש איזה מצב שמעכב אותו מעבודת ה', יבין שהוא יכול להפכו. אם זדונות יכולים להתהפך לזכויות, קל וחומר שהמצב המעכב יכול להתהפך ולהיעשות זה שמקרב את האדם אל ה', עד כי יקום האדם ויאמר: "מצב פלוני הכריח אותי שלא להתפלל בקרירות, מצב פלוני הכריח אותי ללמוד חובת הלבבות, מצב פלוני הכריח אותי שלא לחיות בעולם השקר". ואז יבין שבוודאי כדאי לו לקבל את המצבים שהקב"ה מזדמן לו, כי כל עוד יילחם בהם, לא יוכל להשיג את מה שמתחבא בפנימיותם. בכל מצב שהאדם נקלע בו, אם הוא מבין שאפשר ללמוד אותו יותר לעומק, הרי הוא מביא אותו יותר קרוב אל ה'. כשהאדם מסתכל על מצבו ושואל: "מה אני צריך לעשות עכשיו? מה היא שליחותי עכשיו?", הוא מתדבק בה' ואז הוא יכול לצאת מכלל ארור ולהכנס לכלל ברוך. וכן כשהאדם עוסק בתורה הקדושה, הוא עושה זאת מתוך רצון להתדבק בפנימיות האותיות הקדושות. וכן בכל מצב שהאדם נמצא, אפילו כשהוא נכשל בעבירה ר"ל,

יום שני פרשת תולדות כ"ז חשוון תשפ"ג

חובת האדם להביט באמת ולא לחיות בערבוביא

א מאל א מלאך א מאל א גלח

אם כן למה זה אנכי

יסוד גדול הוא שצריכים ללמוד אותו כמו ש'התפארת שלמה' כותב שם בתחילת דבריו: "הנה בפרשה זו מורה לנו התורה הקדושה דרך הישרה לעבודת הבורא ב"ה שיהיה באמת ובתמים ולא יהיה דרכו דרך הפכפך וזר עד ארגיעה לשון שקר". התורה לא באה לספר לנו סתם סיפורים - "בתחילה חשבה כך ובסוף נודע לה כך", אלא היא באה ללמדנו שלא נהיה כאותו אחד שחי בשקר - אמאל א מלאך, אמאל א גלח (פעם מלאך, פעם גלח). עד כאן מדברי ה'תפארת שלמה'.

כעת הבה ונתבונן: ה'תפארת שלמה' נקט בדבריו שדבר כזה, לאהוב פעם כך ופעם כך, נקרא שקר. וצריך להבין מה זה קשור לשקר? האין יתכן שהאדם אוהב גם זה וגם זה?! וכי טוב היה שלא יאהב רוחניות?! בראש השנה התפלל, ביום כיפור התפלל, בסוכות - תלוי. בבוקר התפלל קצת. בלילה אהב לעשות דברים אחרים. מה השקר בזה? איזה שקר יש כאן? נשאל באופן אחר: האדם מורכב מגוף ונשמה. הנשמה אוהבת להיות קרוב אל ה' ולהרגיש טעם בקדושה, והגוף אוהב דברים אחרים. אדרבה! מי שאינו מאמין שיש שני כוחות הפוכים, הוא זה שמשקר. מדוע תאמר שמי שאוהב פעם כך ופעם כך נקרא משקר? ולכאורה יוכל אדם כזה לטעון: "מדוע תצחק עלי? בשבת בכיתי בסעודה שלישית כי התעוררתי מאוד מהניגונים האהובים עלי, ואח"כ מצאת אותי עושה מה שעשיתי כי גם זה אוהב עלי. לא שקרן אנכי. להיפך,

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו פי עקרה הוא ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו, ויתרצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה', ויאמר ה' לה שני גוים בבתך וגו'. פירש רש"י: ויתרוצצו הבנים בקרבה - רבותינו דרשוהו לשון ריצה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עבודה זרה עשו מפרכס לצאת. וידוע מה שאמרו הצדיקים שכאבה הגדול של רבקה היה מפני שחששה שמדובר באותו אחד, ובלשון ה'תפארת שלמה: "בשעה שעוסק בתורה ותפילה, לבבו כלפיד יבער, וכאשר התעיף בו, ואינו, כי אחר התפילה, תיכף הולך בשרירות לבו, חומד ומתאוה".

ה'תפארת שלמה' מבאר שם שדבר זה נקרא ערבוביא של אור וחושך, ומוסיף בלשונו: "לכן עתה כאשר ראתה רבקה אמנו שהתרוצצו הבנים סברה כי הוא אדם אחד אשר פעם חשקו ללכת לבהמ"ד ופעם חשקו ללכת לפתחי עבודת גילולים, כדרך אנשי רשע, כאשר יבוא בין הצדיקים יתלוה עמם לעשות כמעשיהם, וכאשר פונה מהם ופגעו בו אנשים פוחזים וריקים, הנה הוא כאחד מהם. לכן ותלך לדרוש את ה' מה יהיה בסופו, כי לא זה הדרך ישכון אור, רק כיתד שלא תמוט. לזה כתיב ויאמר ה' לה שני גוים בבטןך, כי באמת הם שנים, יעקב ועשו, זה פונה לרשעו ותאוותו הרעה, וזה פונה לתומו, וצדקתו לעד עומדת בל ימוט לנצח".

יוצא מזה שרק הצדיק שכבר אינו חומד ומתאוה, נקרא עובד ה', וכל השאר כל עבודתם נקראת שקר. אתמהה!

הסירוב לדעת - אמת ושקר

על מנת לבוא אל הביאר הנכון, נברר תחילה מה זה אמת ושקר. הנה מפרשה זו בה אנו קוראים על יעקב שנצטוו מפי אמו לשנות את דבריו, אנו לומדים שאמת ושקר אינם כמו שאנו סבורים תמיד, אלא ביאור אחר יש לו. ובכן נבאר במשל. לאחרונה התקיימה אסיפה של כמה אברכים שדנו לגבי המושג המצוי שבני אדם מקבלים ממון מהרשויות וכדו' באופן שאינו ישר על-ידי חתימה בשקר. היה שם אחד שהתבטא: הנושא הזה מטריד הרבה מאוד בני אדם, כי רבים המה שעושים כדבר הזה ויש להם הרגשה פנימית שאינו ישר. הנה זהו משל טוב לענייננו. מה הפירוש יש להם הרגשה פנימית שאינו ישר? כשיש לו לאדם שאלה אחרת, כגון שאלה על עוף אם הוא כשר, שם אין כזה מושג הרגשה - הוא מרגיש שזה טריפה. שם פותחים שולחן ערוך ורואים מה ההלכה. רק בענין לקיחת כסף שלא ביושר קיימת הרגשה כזו. אכן תראה שבדרך כלל כשנושאים ונותנים בענין זה, יש מי שמתרגז וצוחק: "הלא שאלתי רב והתיר לי". ובכן, אם כן למה בני מעיך מתהפכים כך? ולמה אתה חוזר ושואל? למה אתה כועס על מי שמעלה את השאלה? אל תתרגז! שאלת רב ואמר לך שזה מותר. תמשיך הלאה! מאין נובעת ההרגשה הזו שזה לא ישר? הנה זה פותח לנו סוגיא של אמת ושקר שיכולה לעזור לכל אחד בכל מצב ובכל מדרגה.

יש מציאות בחיי האדם שהאדם אינו רוצה לשמוע את כל האמת בענין מסוים. הוא אינו רוצה לשמוע, הוא ירא לברר את כל האמת. המושג הזה קיים לגבי הרבה

אני איש אמיתי ואיני הולך לרמות לא אותי ולא אותך לומר מלאך אנכי. יש לי גוף ויש לי נשמה. פעם זה גובר ופעם זו גוברת. מה השקר בזה? אתה יכול לומר לי מה השקר?

רוב המון נמשכים אחר השקר

אנו צריכים להבין זאת, כי כאמור, אנו רואים כמה הצדיקים עסוקים בזה, בפרט בפרשה זו, וכולם כאחד קוראים לזה שקר. וכן הוא ב'דגל מחנה אפרים', וזה לשונו: "ויקראו שמו עשו וגו' יש להבין זה השינוי שאצל עשו נאמר ויקראו, ואצל יעקב נאמר ויקרא שמו יעקב, לשון יחיד, ודרשת חז"ל ידוע (בראשית רבה טג, ח). ויש לומר דרך רמז וכו' שמרמז הפסוק ויקראו לשון המשכה ואסיפה, היינו שרוב המון נמשכים אחר השקר והשוא, אבל אצל יעקב שהוא מדת אמת על דרך תתן אמת ליעקב (מיכה ז, כ) כתב ויקרא לשון יחיד, והיינו מחמת שזה המעט מן המעט והוא אחד בעיר שמקרב עצמו אל האמת". מבואר מדבריו הקדושים שרוב בני אדם נמשכים אחר השקר, ורק אלו שעובדים על עצמם נמשכים אחר האמת, וכאמור, השאלה היא: מדוע? מדוע זה נקרא שקר?

עוד יש לשאול: לפי הנחת היסוד שמי שאוהב גשמיות יחד עם אהבת הרוחניות, נקרא משקר, אם כן לא מצאנו ידינו ורגלינו, כי מי הוא זה שיאמר שכבר הגיע למדרגה שאינו אוהב גשמיות. הן כל אחד מאתנו, כשהוא בבית המדרש, הוא אוהב רוחניות, וכשהוא יוצא ברחוב הוא זקוק לרחמי שמים. אמנם חז"ל דיברו על עבודה זרה, אבל ה'תפארת שלמה' הלא דיבר על בני אדם שהולכים אחר תאוות לבם, כגון תאות אכילה וכדו', וכפי שראינו לעיל לשונו: "הולך בשרירות לבו, חומד ומתאוה". אם מי שחומד ומתאוה לאחר שהוא יוצא מבית המדרש, נקרא משקר,

נעוץ חתיכה הראויה להתכבד כבר עושה את דרכו מהקערה לפיו, ואז הוא זורק שאלה בחלל: "איזה הכשר יש כאן?". כאילו שאם יתברר לו שאין זה הכשר טוב, ישנה את החלטתו להכניס את החתיכה לפיו. לא ולא! אבל הוא רוצה להרגיש ששאל ונתברר לו שזה כשר בתכלית הכשרות. הוא רוצה לקיים גם את זה.

ימששו חושך ולא אור

הבה ונפתח זאת מעט. יש מציאות שהאדם יש לו ידיעות בנוגע לאיזה דבר, אבל הידיעות מעורבבות אצלו ולוקות בחסר, הנה כשהדבר נוגע לו למעשה, יש עוד דבר שנכנס לתמונה, הלא הוא לבו. והוא, הלב, נוטה מאוד לצד האחד אשר אליו הוא תאב, ולכן אין האדם מעוניין אז שהידיעות יתבהרו לו יותר, כי הוא חושש שאם יתבהרו, יהיה לו צער גדול וימצא את עצמו בבעיה גדולה. הרי אם יבואו אליו ויוכיחו לו שהדבר הזה שהוא רוצה לעשות עכשיו הוא איסור דאורייתא, לא יוכל לעשותו. על כן הוא בוחר לנסוע בעיניים עצומות מבלי לדעת מאומה, ועל ידי כך הוא מרגיש שהדבר מותר.

הנה **כשהאדם משתמש בפתרון הזה, מצבו נורא ואיום, כי ישתמש בו לגבי דברים הרבה, ויש שישתמש בו גם לגבי עצמו. אם תשאל אותו האם הוא יהודי כשר או לא, האם חטא היום או לא, יענה ויאמר: "ברוך השם... בערך... פחות או יותר".** הכל מעורבב אצלו. הוא כאילו נמצא בערפל ושום דבר אינו ברור אצלו.

מודה על האמת

לעומת כן, **כשתהיה לו לאדם בהירות על-ידי שיברר כל דבר, יעלה ויתעלה בעבודת ה' עד להפליא על אף שהוא בוחר**

דברים בהלך ילך של האדם. האדם אומר: "אל תגיד לי, אל תספר לי, אינני רוצה לדעת". הקב"ה ברא מציאות זו ויש לה תועלת גדולה כל עוד משתמשים בה במקומות הנכונים, למשל, בקשר ליהודי אחר. מישוהו בא לספר לך לשון הרע על חברך, ואתה עונה לו: "איני רוצה לשמוע". מה זה נקרא איך רוצה לשמוע? הרי אתה צריך לחיות עם האמת! אולי אתה מרמה את עצמך. אתה חושב שזה שיושב לידך בבית המדרש הוא טלית שכולה תכלת. יש לי משהו עסיסי עליו, כדאי שתדע אותו. "לא! איני רוצה לדעת. אני יודע דבר אחד בעיני של אדם זה - שהוא מתפלל בהתלהבות. מעבר לזה אל תספר לי כלום. זה לא מעניין אותי, זה לא נוגע אלי". הקב"ה רוצה ממני שאקח את הדברים הטובים שאני יודע עליו, וכל השאר - כאילו לא קיים. זהו המקום שבו צריך להשתמש בסירוב לדעת את כל האמת, וזה גופא נעשה האמת שם.

אך **כשהאדם מסרב לדעת את כל האמת לגבי ההתנהגות הפרטית שלו, הרי זה נובע מכך שהוא פוחד להתמודד עם המציאות, ומקורו בעצת היצר שמרמה את האדם לחשוב שטוב יהיה לו כאשר הדבר יהיה מותר לו מחוסר ידיעה. יש לזה כמה דוגמאות. הדוגמא הראשונה היא זו שהבאנו בענין לקיחת כספים שלא בישרות. ועוד דוגמא היא עניני כשרות. יש שהאדם עומד בפני נסיון לאכול מכשרות מסוימת, וכששואלים אותו אם זו כשרות מעולה, הוא מגיב בבהלה: "זה נקרא הכשר טוב? אם כן, אל תחפור. אל תספר לי. בוא נשאר זאת ככה. העולם אוכל ממנו? שלום על ישראל!". עוד יש שהאדם מתיישב במקום ציבורי שמחלקים בו אוכל. הוא מכין לעצמו קערה גדושה בכל מיני מטעמים, פיו כבר פתוח והמזלג שבראשו**

נמצא בדרגה מסוימת, אבל הוא מוכרח להבין את הטעם לאסור ואת הטעם להתיר. זהו דבר שרוב בני אדם אינם קולטים. לא די לדעת שיש שתי שיטות. מי שיודע רק שיש שתי שיטות ומחליט ללכת אחר השיטה המקילה, אף הוא משקר בעצמו. וסיבת הדבר, כי האדם אינו אוהב לנסות להבין את השיטה המחמירה. יותר קל לו לומר: "יש שתי שיטות ואני נוקט כשיטה המקילה, מה אתה רוצה ממני? יש שתי שקיעות, אני הולך עם שקיעה זו. מה? צדיק פלוני ופלוני היה רשע?! אני נוהג גם כן בדרך זו". אך כשהאדם יודע את הטעמים והנימוקים, אזי לבו מתקרר. כשהאדם אומר: "אומרים שרבי שלמה זלמן סבר כך, ואילו זה וזה מחמיר... כתוב במגן אברהם... יש איזה פרי מגדים..." הוא אינו יודע באמת, הוא רק יודע רמזים וראשי תיבות, אזי הוא אינו באמת מתחבר לשיטה המחמירה ולשיטה המקילה, וממילא מי שמכריע אצלו הוא הלב החומד והמתאוה. כשאין האדם מכיר את הטעמים להקל ולהחמיר, הסתמכותו להקל נובעת מתאות לבו, וכך הוא אומר: "הרי רוצה אני כל-כך, אם כן הדבר מותר". במקרה הוא גם שמע שיש איזה רב שמתיר. הוא משוכנע שכל הרבנים מתירים, הכל מפני שהוא רוצה כל-כך להקל.

משווה כל העולם טועים

הדבר בולט מאוד כשהאדם נמצא בקהילה שרבה סובר לגבי ענין מסוים כצד אחד, ולא סתם, אלא הוא אש להבה בענין זה. אדם זה מאחר שהוא תלמיד לאותו רב ובטל אליו, נוהג גם כן כמותו בענין זה. כך טוב וכך נכון, הן מצד הלכה, הן מצד חסידות והן מצד השקפה. אבל היות שאינו מכיר את הטעמים והנימוקים של שני הצדדים, הוא בטוח שכל הצדיקים האחרים

עכשיו שלא להיות עדיין במדרגה העליונה ביותר. ניקח את עניני הכסף והכשרות לשם דוגמא ומהם נמשיך הלאה. למשל, בענין הכסף. האדם טוען: "הרי שמעתי מדיין פלוני שזה מותר!". בסדר! מי שרוצה להיות יהודי כשר, נוהג כך: ראשית הוא הולך לברר את הנושא. מה עם דינא דמלכותא דינא, מה לגבי חלק הגניבה, מה לגבי חלק השקר, מה לגבי נכונותם של כל החשבונות והסברות. שמעתי את כל הסברות, אבל מה רצונך? האם רצונך שכאשר תבוא בפני בית דין של מעלה וישאלוך מדוע עשית מה שעשית, תאמר: "חברי אמר לי", או שמא רצונך לדעת את האמת? תברר את האמת. **אל תפחד לברר את האמת. אם אתה מפחד, פירושו של דבר שאתה חי בשקר,** וזהו חורבן גדול.

אם ייצא לברר את האמת, המסקנא תהיה על-פי אחת מהאפשרויות דלהלן: אפשרות ראשונה שכל השמועות ששמע בדבר הרבנים המתירים הם עורבא פרח. אף אחד מהרבנים לא התיר את הדבר מעולם. אומרים שפלוני אלמוני התיר, אבל הכל שקר וכזב, תלו ברבנים בוקי סריקי.

הסתמכות על השיטה המקילה - אמת ושקר

האפשרות השניה היא שיש שתי שיטות, יש רבנים שמתירים וזהו טעמם ויש רבנים שאוסרים וזהו טעמם. אם זו תהיה מסקנתו לאחר שיצא לברר את הדבר, ויחליט להתנהג כשיטה המקילה, לכל הפחות לא יחיה בשקר, כי יאמר כך: "שתי שיטות יש ואני נמצא במצב לחוץ עכשיו. אני יודע שיש דרגה יותר גבוהה והלוואי שאגיע אליה, אבל עכשיו ברגע זה לא הגעתי עדיין לאותה דרגה, ועל כן אלך בגלל תאות לבי אחר השיטה המקילה". הנה אדם כזה כבר

לרבו ואף לא יסתפק בצדקת דרכו, ומצד שני יבין שאלו ואלו דברי אלוקים חיים. וכבר כתוב במדרש שהקב"ה נתן למשה רבינו לכל דבר מ"ח טעמים להיתר ומ"ח טעמים לאיסור. אכן כן, אלו ואלו דברים אלוקים חיים, מהלכים קדושים וטהורים. יש מהלך של בית שמאי ומהלך של בית הלל, מהלך של רבי שמעון ומהלך של רבי יהודה. מדוע אתה משתולל? בוודאי מחויב אתה להתנהג כשיטת רבך, אבל למה אתה משוכנע שהשיטה השניה בטלה ומבוטלת ואינה אמת? זה סתם נגיעת הלב.

אותו דבר קורה כשיש לו לאדם נגיעה שיהיה מותר לאכול דבר פלוני או לדבר דיבור פלוני או לקחת כסף פלוני. הוא אינו רוצה לומר את האמת למה הוא רוצה עכשיו להתנהג כפי שהוא מתנהג. אומר את האמת! אמור בפה מלא! - "אני רוצה להתנהג כך, כי אינו רוצה להעלות אפילו בדעתי מה יקרה אם אצטרך לשנות את התנהגותי. איני יודע מה יקרה אם לא אוכל לקחת את הכסף או אם לא אוכל לאכול אוכל פלוני". ולגבי הדוגמא הקודמת בענין שיטת רבו - "אני סבור שכך הוא האמת, כי אם רבי סובר כך, בטוח אני שכל הדעות האחרות הן שקר וכזב". אמור זאת בפה מלא! אמור שיהיה לך מאוד לא נעים אם יתברר לך בסופו של דבר שאלו ואלו דברי אלוקים חיים. זה לא מתאים לך. אמור את האמת מדוע אתה רוצה לפסוק כך.

לבו אומר לו

כל זה להראותנו בא שכל אחד בתוך הפינה שבו הוא חי, נגיעותיו צובעות תמונה מסוימת ואינו רוצה לברר את האמת, כי יותר נוח לו לחיות בשקרו. נחזור לדוגמא של השולחן ערוך. האדם אומר: "המגן אברהם אומר כך, ה"ט"ז אומר כך, והפרי מגדים פוסק כשיטה המקילה. אם כן

שסברו אחרת, הן הצדיקים שכבר עלו למקום מנוחתם בגן עדן והן הצדיקים שעדיין נמצאים בחיי חיותם - טעו. למה אתה כל-כך בטוח שהרבי שלך צודק וכל האחרים טעו? ביררת פעם את השאלה? הן ודאי מחויב אתה להתנהג כרבך. אין שום ספק בדבר. אבל למה אתה בטוח שכל האחרים טעו? אין זה אלא שבגלל חוסר ידיעתך נתת להרגשת לבך להכריע בשאלה חמורה זו, והרגשת לבך אומרת לך שכל האחרים טועים, וכל-כך למה? מפני שמסתדר לך עם גאוותך לומר: "אני נמצא בצד האמיתי וכל אלה שעומדים בצד השני, אולי יום אחד השי"ת יפתח להם את הלב ואף הם יעברו אל הצד שלי שהוא הצד האמיתי". לא ביררת את האמת. אינך יודע כלום.

רובא דרובא מהאנשים הנמצאים באיזה מקום, קהילה או חסידות (למעלה מתשעים אחוז, וזה נכון לגבי כל המקומות) ודוגלים בשיטת רבם, לא עשו כלום שבביל לברר את ענין. אין הכוונה שעל האדם לברר את הענין כדי שהוא יהפוך לפוסק הגדול שלו. אך הכוונה שאפילו לאותם מאמרי חז"ל שרבו הולך ומסתמך עליהם אין לו שום שייכות ושום הבנה. הוא אפילו לא מכיר אותם. דבר אחד הוא יודע - "אני רוצה להרגיש מוצלח, ועל כן אני בטוח שכאן נמצאת האמת האמיתית, ובמקרה יש אנשים טועים דמתקריין צדיקים וסבורים אחרת".

כי לא ראית כל תמונה

קיצורו של דבר: בגלל נגיעות הלב רואה האדם תמונה מסוימת וחופץ מאותה תמונה אינו רואה כלום, והרי זה נובע מגאוה וגסות הרוח. אנשים אינם קולטים את החילוקי, הם לא מבינים שזה יכול ללכת ביחד. מצד אחד יהיה האדם בטל ומבוטל

**כשהוא יוצא מבית המדרש הוא הולך
בשרירות לבו, חומד ומתאוה, סימן הוא
שאינו רוצה לברר את האמת. הוא רק
רוצה ללכת עם נגיעות לבו, וכיון שהוא
הולך עם נגיעות לבו, לפיכך הוא אומר:
"הכל טוב ויפה. אני אוהב כך ואוהב גם כך.
אתה אוהב רק ללמוד, אני אוהב גם לאכול.
שמע נא ידידי! יש הרבה מיני אנשים. אתה
אוהב לקום מוקדם, אני אוהב לקום
באיחור".** הוא אינו רוצה לברר, הוא אינו
רוצה ללבן, הוא אינו רוצה לעשות חשבון
הנפש לראות איפה הוא מרמה את עצמו.
זהו שקר גדול. אדם כזה חי בשקר גדול.

ושוב נחזור אל המשל של לקיחת הכסף
שלא ביושר. ראינו שאם ייצא האדם לברר
את האמת, יתכן שיעלה בחכתו שיש שתי
שיטות, רב זה סבר שמותר ורב זה סבר
שאסור, ומי שהוא בעל בטחון, אינו רואה
סיבה להקל, כי הוא בטוח שהקב"ה יביא לו
כדי פרנסתו בדרך חלקה וישרה ולא בדרך
מפוקפקת. הוא אינו מרמה את עצמו, אלא
אומר: "אני יודע שיש כמה דרגות בבני
אדם, ובגלל שאני דחוק מאוד, אני עושה
דבר שמתאים רק לבעלי דרגה נמוכה אשר
אני עדיין נמנה עליהם". הנה אדם זה אינו
חי בשקר. החי בשקר הוא זה שאינו רוצה
לברר. כשהוא נמצא במקום רחוק וכשרות
המזון אינה ברורה דיה, הוא אינו רוצה
לשאול יותר מדי - "אל תשאל! אל תברר!
זה טוב ככה. אומרים שהעולם אוכל כאן".
הוא פוחד לגשת אל האמת. אדם זה חי
בשקר, אדם זה גם התורה והתפילה שלו הן
באופן זה.

רבו המובהק - לבו ונגיעותיו

זה מביא אותנו אל קרבן אשם תלוי
הכתוב בתורה, והנה נראה שמדובר
בהשקפת התורה. הלכה היא שאם היו לו
לאדם שתי חתיכות לפניו, אחת שומן ואחת

אפשר להקל". בגלל שהוא רוצה להקל, הוא
אומר: "יש פרי מגדים שמקיל. הרי תמיד
פסקו כמו הפרי מגדים". אמנם אם האדם
רוצה להיות אמיתי עם עצמו, ואין הכוונה
שהוא יהיה זה שיבוא להכריע בין הפוסקים,
אבל אילו היא רק רואה את הראיה שהט"ז
מביא לאיסור, היה נרגע קצת. הוא לא היה
אומר: "בסדר, אבל לא מקבלים את השיטה
הזאת". הוא היה רואה שיש סברא חזקה
לאסור, אלא שאפשר להקל בשעת הדחק
או כשיש צירוף. אילו היה רואה בפנים את
הראיות, היה מבין שכדאי לו להחמיר. אין
כוונת הדברים שבכל דבר צריך להחמיר, אך
הכוונה שהיה מקבל רגשי הלב לזה.

אפילו בענין השקיעה בדרך משל. האדם
נמצא במקום שבו מוציאים את השבת
מוקדם או להיפך. הוא לא בדק את הנושא,
הוא לא בירר את כל הדעות, הראיות
וההוכחות, ובגלל זה כל מי שמתנהג כדעה
האחרת, מופרך בעיניו. למה? כי הוא נמצא
בקהילה, ואם אצלו בקהילה נוהגים כך, כל
מי שנוהג אחרת - מופרך. הלא זה טפשי
כל-כך. הוא מסתכל על השני במין זלזול -
"אה! הוא מחמיר... אה! הוא מקיל..." אתה
לא שייך לשום מקום, אתם שניכם חיים
בשקר גס. שוב, אין פירושו של דבר
שהאדם יתחיל לפקפק בדרך שהוא צועד
בה, אלא פירושו שהוא מבין שאלו ואלו
דברי אלוקים חיים, הוא מבין שיש כאן שתי
דרכים ושתיהן קדושות. לשם האדם צריך
להגיע, שירגיש שאלו ואלו דברי אלוקים
חיים. לא שירגיש שהוא הצודק והשני יש
לו על מי לסמוך. אכן כשהוא רואה בפנים,
הוא רואה שיש שתי דרכים. הוא רואה, הוא
מרגיש.

הולך בשרירות לבו חומד ומתאוה

כעת נחזור ונשובה אל דברי ה'תפארת
שלמה'. **כשהאדם לומד ומתפלל ואח"כ**

בלבד, אלא יראה לך שעוד מעט קט הוא מגיע למדרגת רוח הקודש, שהרי קידש שם שמים ברבים. זה נפלא!

על כל דבר יש לו מקור, אבל מי אמר לו לפסוק כאותו מקור? הרי מקורות אחרים יש שבהם כתוב להיפך! אה! בשביל זה יש לו רב ומורה דרך. לבו אומר לו: נגיעות לבו. הוא הולך אחרי רבו באש ובמים. מה שרבו אומר, הוא עושה. סוף דבר, **הוא הולך בעקבות תאוות ומשיכות לבו**. על אדם כזה אמרה התורה שהוא צריך להביא אשם תלוי. מסתמא אפילו אשם תלוי לא יביא, כי אין לו שום ספק שהצדק אתו, אבל **אם יביא - שיעלה לו ביוקר, אולי זה יעיר אותו מתרדמתו**. מי שפוסק לפי מה שנח לו, לכל הפחות יאמר זאת בפיו: "עכשיו פסקתי לי כך, כי כך נוח לי". אתה יודע כמה אתה יכול להתקדם על ידי כן?! עדיין לא אמרתי לך להשתנות. רק תודה על האמת. תאמר: "היה לי מאוד קשה היום. השתובבתי לגמרי. לא הייתי צריך לעשותו". או כעין זה יאמר האדם: "לא יכולתי לראות זאת. מה לעשות? ראיתי את פלוני עושה כך וכך, ועלה לי דמי בראשי. התרתחתי עליו. אני יודע שזו חולשה גדולה שאני צריך לעבוד עליה הרבה כדי לתקנה, אבל כרגע זה מה שקרה..." אה! לפחות מדברים כאן עם בן אדם. אפשר להתקדם אתו, שהרי הוא מבין לכל הפחות מה קורה לו ומוכן להסתכל בזה.

עד מתי אתם פוסחים על שני הסעיפים

ה'תפארת שלמה' אומר לנו שכאשר האדם פוסח על שני הסעיפים ואינו רואה בזה שום חסרון - כאן הוא עובד ע"ז, כאן הוא לומד, כאן הוא גונב, כאן הוא מוסר שיעור, כאן הוא משקר, הכל מתקבל אצלו - מצבו חמור ביותר. מצבו יותר חמור ממי

חלב, ואכל אחת מהן ואינו יודע איזו אכל, הוא צריך להביא בהמה בת שתי סלעים לקרבן אשם. לעומת כן, מי שיודע שחטא ומביא חטאת די לו בבהמה בת סלע אחת בלבד. הא לך שהאדם כבר עשה את מחצית הדרך אם הוא יודע כבר - "אני עברתי היום על איסור דאורייתא". כבר עברת את מחצית הדרך, ועכשיו אתה יכול להתחרט, עכשיו אתה יכול להגיע לשיברון לב ולהבין שהחטא גרם לך לטמטום הלב וציער את השיכנה. אתה יכול לבוא עכשיו עם קרבן להשי"ת ולחזור בתשובה.

מי שמביא אשם תלוי, שרוי בבעיה גדולה. הוא בדרך משל אינו רואה שום חסרון בלהיות בו בזמן גם 'עובד' וגם מושחת. זה הולך אצלו ביחד. האחד משלים את השני. זהו חורבן. הוא יכול לערוך מקוואות, הוא יכול לחגור את עצמו בשלוש חגורות, הוא יכול ללקט חומרות, הוא יכול לבייש את חבירו ברבים כי הוא צריך לקיים את חומרותו. הכל משתלב אצלו באופן מפליא. **הוא נוסע עם נגיעות הלב שלו והיא זו שפוסקת לו. הלב שלו משמש אצלו כדיין ופוסק לאורך כל הדרך**. הוא זה שמחליט שזהו הדבר הנכון לעשות, ואם זה בא על חשבון חילול שבת, אז מה? הרי זה מה שצריך לעשות עכשיו. אם צריך לבייש עכשיו את האדם ברבים - הוא מבייש אותו ברבים. אין לו שום בעיה להכנס מיד לאחר שבייש את חבירו ברבים ולהתיישב ללמוד. זה מה ש'התפארת שלמה' אומר - ויתרוצצו הבנים בקרבה. אין לו בעיה עם זה, כי אף פעם אינו מוצא דבר שהוא צריך לחזור עליו בתשובה, שהרי בכל דבר יש מי שאומר מותר. הוא מצא איזה מדרש, יש לו באמתחתו איזה אמרה של צדיק מלפני כמה דורות. את הכל יש לו מוכן באמתחתו כדי שיוכל להוציא בעת הצורך. כשתשאל אותו, יזרוק לך מראי מקומות. ולא זו

אותה שיטה". או כעין זה: "בדרך כלל אני מקפיד שלא לפתוח בקבוקים בשבת, אבל הפעם לא היה בקבוק פתוח והייתי צמא מאוד, פתחתי בגלל שיש הרבה גדולי ישראל שסוברים שמותר". בסדר גמור. הוא יודע מה הוא אומר. יש שהאדם סתם מנפנף - "כשרבי ישראל יעקב פישר היה מגיע לשמחות בשבת, היה בעצמו פותח את הבקבוקים". למה אתה אומר זאת? אתה יודע בכלל מי היה האיש? כשתדע, תוכל לומר זאת בשמחה רבה. אבל אתה לא מכיר אותו. אתה רק יודע לומר זאת כשזה משמש אותך.

אין מספיקין בידו לעשות תשובה

אדם שחי באופן זה אינו יכול לחזור בתשובה, כי אין לו על מה לחזור בתשובה, וכיון שאינו חוזר בתשובה, כשהוא לומד תורה, תורתו הולכת לסטרא אחרא רח"ל, מה גם שכאשר ילמד תורה, ילמד גם כן באופן זה כפי שדיברנו בשיעורים על תורה לשמה. בכל שורה שילמד, יאמר: "אתה רואה? כאן כתוב בפירוש כשיטתי. תמיד ידעתי שאני צודק, או שאנחנו צודקים או שרבותיי צודקים". הוא תמיד יהיה עסוק במציאת הצודקים. תמיד נשמע אותו אומר רק: "מכאן רואים ששיטתנו נכונה". לעולם לא נוכל לשמוע אותו אומר: "הופ! מכאן אני רואה שטעיתי קצת". האדם צריך שתהיה לו היכולת לומר כן.

ונדגיש שוב: כשהאדם צועד בדרך סלולה מהצדיקים, הרי הוא יודע שהם היו הרבה יותר חשובים ממנו ומדומיו, ואין לו ספיקות ואינו מתחכם ואינו מתחיל לדרוש את התורה מבראשית כאילו הוא הולך לסלול פה דרך חדשה. אבל יחד עם כן הוא צריך להבין שהנגיעות שלו לא יפסקו לו הלכה. זוהי הנקודה. אני לא פוסק שום דבר כשהמטרה היא שאני אהיה צודק.

שחי עם האמת הגם שהוא חוטא יותר ממנו, כי מי שחי עם האמת ואינו מרמה את עצמו, יגיע הרבה יותר רחוק. ורואים זאת בחוש. בני אדם יש שהיו בעלי עבירה גדולים והתקדמו לאט, אך דיברו בברור בלי לטייח שום דבר - "עכשיו אני במדרגה של שמירת שבת. כשרות? עדיין קשה לי מדי", בסוף הגיעו ונעשו בעלי מדרגה. למה? כי ידעו - "אני עדיין לא במצב טוב. אני עדיין עובר על איסורי דאורייתא, ואין שום מהלך לעבור על איסורי דאורייתא. אך מה לעשות שאני עדיין מורגל בהרגליי הישנים ואיני יכול להתנתק מהם בין רגע".

אם האדם יאמר זאת בפיו, סופו להגיע. הוא יחפש את האמת והקב"ה יתן לו סייעתא דשמיא למצוא אותה.

ה'תפארת שלמה' מדבר על האדם שמוצא מקורות למה שהוא עושה, אבל **המכריע לפסוק כאותם מקורות, הוא רק נגיעות לבו.** ואנו צריכים להתרגל שלא להיבהל ממראי מקומות גם כשאנו שומעים אותם מאחרים. אסור להיבהל ממראי מקומות. **ההכרעה איך להתנהג צריכה לבוא ממקום נקי ביותר. אכן מי שמתיעץ בכל עת עם מי שאין לו נגיעות, הולך ומתקרב אל ה'.**

קליפה נוראה היא זו, ולכן אמרו **הצדיקים** שהאדם צריך **להתפלל על זה הרבה - וטהר לבנו לעבדך באמת.** מתחננים שהקב"ה יטהר את לבנו ונוכל להתקרב אל האמת. וכבר יצא מפה קודש הרה"ק **רבי פנחס מקאריץ זיע"א שיעקר תפילת האדם צריך להיות שהקב"ה ינחה אותו בדרך האמת.** אין זה אומר שהוא צריך להיות כבר במדרגה גבוהה ביותר. זה אומר שהוא קולט מעט היכן הוא נמצא. הוא אומר ככה: "היום גנבתי. יש שיטה שמתירה וכיון שלא יכולתי להתאפק, הסתמכתי על

אם הכל מעורב ומבולבל אצלו, הוא אינו מתחרט על שום דבר. הוא נוסע הלאה כאילו הכל בסדר.

וכיחש בעמיתו

נסיים במשל: חברך המתפלל אתך בבית המדרש חייב לך עשר אלף דולר. הלוויית לו על מנת שיפרע לך בזמנו. הזהרת אותו חזר והזהר שלא יאחר את המועד כי הכסף נחוץ לך, אבל הוא עדיין לא פרע לך. הנה אם הלה יבוא אליך בפנים נפולות ויאמר לך: "אני מתבייש, כולי בושה. חשבתי שיהיה לי איך לפרוע לך, כי צריך היה להגיע לי כסף ממקום מסוים. אני יודע במה שגיתי. הייתי צריך לחשב מה יהיה אם לא יגיע לי הכסף ממקום מסוים זה, האם אוכל להשיגו ממקום אחר. בקיצור, הייתי צריך לחשוב יותר ולהיות יותר אחראי. אני מתנצל בפניך ותאמין לי שאני מתפלל כל יום ועושה הכל כדי שאוכל לפרוע לך את כל הסכום עד הפרוטה האחרונה בהזדמנות הראשונה". אם יאמר לך כך, הגם שהכסף יהיה נחוץ לך ביותר, תוכלו להמשיך להתיידד ולחייך זה לזה.

אבל אם יתהלך בבית המדרש כאילו אין הדבר נוגע אליו, לא ידבר מאום בענין החוב ולא יענה בטלפון, הוא יעלה את רוגזו. התנהגות כזאת התנהגות מגעילה היא. בוא הנה! דבר אתי! --- "לא, זה לא קשור אלי. פלוני אשם. ולכתחילה אמרתי לך שאני מסתמך על פלוני, ובעצם לא לוויית כלל את הכסף". ק"נ תירוצים יהיה לו למה אינו צריך לקחת זאת ללב. זה מרגיז. השקר קשה יותר מהכל.

זה מה שקורה עם האדם מול הקב"ה. **כשהאדם אומר: "לא הייתי צריך לעשות מה שעשיתי. הגוף משך אותי ועשיתי. כואב לי", הקב"ה רוצה להמשיך לדבר**

על זה מלמדת אותנו התורה, שכאשר ראתה רבקה שהוא פוסח על שני הסעיפים, חששה שהוא מכת זו. הוא כבר מצא היתר, יש לו כבר מהלך שלום למה באופן כזה מותר לעבוד עבודה זרה, ואדרבה! עוד יצמח מזה קידוש ה'. רצתה רק לברר שלאחר כל התפילות שנשאה לא מגיע כזו ערבוביא. **בו ברגע שהאדם מסכים לומר: "זה ראוי לעשות וזה אינו ראוי, ואני עשיתי דבר שאינו ראוי, כי עדיין אני במדרגה זו", הוא יכול להתקדם ולהגיע בעתיד רחוק ביותר. הוא באמת יתעלה ויתקרב עד מאוד להשי"ת.**

מצות וידוי וחרטה

כבר למדנו בערב יו"כ שענין הווידוי הוא שלא יכחיש האדם ויעשה את עצמו כאינו יודע ואינו זוכר, אלא יעמוד על רגליו ויאמר בפה מלא: "היית במקום פלוני והיה לי קשה מאוד ונכשלת". אמור זאת. אה! אותך אני רוצה להכיר, אומר השי"ת. אדם כזה אני רוצה להכיר. אמור זאת. אמור: "פעם אחת אבדתי את ישוב דעתי וגנבתי כסף. זקוק הייתי לכסף הזה ולכן נתתי לעצמי להתפתות שיש איזה רב שאומר שמותר כי מסתמא פלוני מסכים. גנבתי". אמרת 'גזלנו', יפה מאוד, אני מדבר אתך - אומר הקב"ה. וכן הוא לגבי שאר הדברים. "דיברתי כנגד יהודי פלוני, כי הרגשתי שאם העולם יחזיקו ממנו, זה לא יתאים עם כבודי ועם גאוותי". אמור זאת בפה מלא. "פחדתי לומר שאנשי קהילה פלונית הם יהודים כשרים, כי אם כן ארגיש שאני מופרך. על כן אמרתי דבר שהוא לשון הרע ושקר. עברתי על כמה איסורים דאורייתא וציערתי את השכינה. אנא ה' סלח לי, מחל לי, כפר לי". כשהאדם מדבר כך, הוא עושה כבר תשעים אחוז מחובת התשובה. יש לו וידוי וחרטה. הנה מתי עושה האיש חרטה?

עוד אין תפילותיו של אדם מתקבלות, אינו יכול להתקדם. רק כשתפילותיו מתחילות להתקדם, רק אז הוא מתחיל להתקדם.

אכן כן, חשוב שנדע איזו תועלת יש לו לאדם מאמירת כל האמת ולא להשאיר את הדברים מעורפלים ובערך כאותן בני אדם שהכל בערך אצלם - "כן, יצאתי מהבית מוקדם, אבל יש פקק בדרך". מה אתה אומר שקר? יצאת באיחור של עשרים דקות ועכשיו יש לך הנאה שהרמזור נהפך לך פעם אחת לאדום, כי כך אתה יכול להצטדק ולומר שיש פקק. **התנהגות המוח היא, ועלינו לעקור זאת מן השורש ולהתחיל לחיות עם האמת, והרוצה ללכת בדרך האמת, הקב"ה מסייע בידו.**

אליו ולשמוע אותו. אדם כזה יכול להתפלל ואין תפילתו תועבה. אבל אם הוא מתעלם כאותו לוח שמתעלם מהאיש המלוה, עליו נאמר: "מסיר אזנו משמוע תורה גם תפילתו תועבה". הסתלק מכאן! אל תבוא לבית הכנסת! זה מפחיד, אבל זהו האמת. הקב"ה אומר: "נתתי לך מהלך של וידוי, מהלך של תשובה. עשה אותו. הסתכל לאמת בפנים. לא אמרתי לך שתהיה מלאך, **לא ציפיתי ממך שגופך יתבטל בין רגע בגלל שהיתה לך התעוררות. אבל תחיה עם האמת.** אל תהיה כל-כך מסובך עם מאה שקרים". **כשהאדם חי עם האמת, הוא מתקרב אל ה', וממילא הוא מתקדם מיום ליום,** כי בו ברגע שהאדם מתקרב אל ה', דברים מתחילים לזוז, שהרי הוא יכול לדבר. כל

מדור עיון תפלה

שיעור ס"ג

לזכות יחזקאל זאב מאיר בן מלכה צפורה

פטרון מדור עיון תפלה

יום רביעי פרשת חיי שרה כ"ב חשון תשפ"ג

ק"ש קטנה עם השבחים שלפניה ולאחריה

הבנה נפלאה. אנו לא רק מתכוונים להזכיר לעצמנו, אלא גם באים לעורר את עצמנו להיות מוכנים ג"כ לקדש שמו של הקב"ה בסתר ובגלוי. האדם צריך להבין שלא כל התקופות בחיים שוות. לפעמים צריך להיות מוכן למסור את הנפש להקב"ה, ולפעמים אי-אפשר לעשותו בגלוי וצריך לעשותו בסתר.

ונמצא שיש תכלית בקריאת ק"ש פעמיים. בתחילה קוראים ק"ש של סתר ואח"כ ק"ש של גלוי. והגם שהיום אנו קוראים גם את הראשונה בגלוי, אנו מתכוונים בזה להזכיר לעצמנו שהאדם צריך להיות מוכן לקיים את מה שכתוב בק"ש בכל המצבים.

הדורות מצטרפים במסירות נפשם

יתירה מזו: כלל הוא ונתבאר בארוכה שבסוּע הקודם שלכל דור יש את הנסיונות שלו וכלל ישראל משלים את עצמו עם העבודה שכל דור מוסיף על הראשונים. היתה תקופה שהאפיקורסות היתה בתוקפה

כנגד דורו של שמד

בתחילת התפילה קוראים אנו את הפרשה הראשונה של ק"ש ואומרים שבחים לפניה ולאחריה, וראוי לדעת מה משמעותם ולמה נקבע מקומם כאן. הנה ה**לבוש** כתב (סי' מו ס"ח): "אח"כ יאמר אתה הוא עד שלא נברא העולם וכו' עד ברוך אתה ה' מקדש שמך ברבים^א, וברכה זו נתקנה כנגד דורות שגזרו בהן שמדות שלא לקרות ק"ש והוצרכו לקרותה בסתר (כל אחד בביתו)". ומבואר שם בדבריו שהגם שכבר נתבטל השמד, עדיין אומרים אנו ק"ש קטנה זכר לאותה תקופה שהיו צריכים לקרות ק"ש בסתר.

וכן הוא בשבלי הלקט (סי' ו): "שלא אמרו אבא אליהו (אליהו הנביא) אלא כנגד דורו של שמד, שגזרו שלא לקרוא את שמע ולא היו יכולין להיות יראין בגלוי, על כן הזהירם וזרזם לקבל עליהם עול מלכות שמים בסתר".

ברוך המקדש שמו הגדול

וראיני מדייקים שבדיבורים האלה יש

א. כך כתוב בתנא דבי אליהו. לפי נוסח אשכנז נוהגין לברך ברכה זו עם הזכרת השם.

אך ורק מפני שהם יהודים, וכאן אנו יושבים איש תחת גפנו ותחת תאנתו ואומר ק"ש. אומר הלבוש שצריך לתת על כך הודיה להש"ת כבר בתחילת התפילה. תודה לך ה' שאני יכול להתפלל, תודה לך שהגוי לא עוקב אחרי לראות אם אני מתפלל אם לאו. האדם יכול לחיות את כל חייו ולא לחשוב על זה, והנה הלבוש אומר שזהו הפירוש הפשוט. הוא מוסיף שמטעם זה אין ברכה זו פותחת בברוך ורק מסתיימת בברוך, מפני שהיא ברכת הודאה. **אנו מודים לה' על שאנו רשאים לבוא לבית הכנסת ולקדש שמו הגדול בשער בת רבים.**

ואתה קדוש יושב תהלות ישראל

להשלמת הענין, הראבי"ה (ריש מסכת ברכות) מביא מהירושלמי בזה הלשון: בשעה שהקב"ה רואה בבתי טרטיאות שהן יושבות לבטח, מבקש להחריב עולמו, וכיון שישראל נכנסים שחרית וערבית לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומייחדים שמו ואומרים שמע ישראל ה' וגו', מתקבצים כל מלאכי השרת אצל הקב"ה ואומרים לפניו אתה הוא עד שלא נברא העולם ואתה הוא משנברא העולם אתה הוא בעולם הזה ואתה הוא לעולם הבא, קדש את שמך על מקדישי שמך, בא"י מקדש את שמך ברבים, מיד נוחה דעתו. הדא הוא דכתיב ואתה קדוש יושב תהלות ישראל (תהלים כב, ד), שמיישב דעתו בשביל תהילות ישראל.

הנה דבר זה משלים את החלק האחרון של הלבוש שאנו נותנים הודיה להש"ת שאנו יכולים לבוא לבית הכנסת להתפלל - אשרינו כשאנחנו משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ומייחדים שמך בכל יום תמיד פעמיים באהבה. אנו מזכירים לעצמנו שזה לא דבר מובן באליו כלל וכלל. דומה הדבר למי שמזכיר לעצמו שלפני זמן לא רב לא היה כל-כך פשוט להתאסף בבית

והיה צריך להתחזק כנגדה, היתה תקופה של שמד, היתה תקופה של עניות קשה שבני האדם היו טובלים בה מחרפת רעב, ויש תקופה של תאוות, וכלל ישראל משלים את עצמו על-ידי-זה שיהודי עובד את הקב"ה בדורו להתגבר על הנסיונות שבאותו דור. על כן אנו צריכים להזכיר לעצמנו שהיה דור שעבדו את הקב"ה במצב של גזירת שמד הגם שידעו שאם יתפסום יגזרו את דינם למוות, ולכוון במחשבתנו שרצוננו להצטרף אליהם להיות חלק מעבודתם. הרעיון הוא שבעת התפילה נכניס את עצמנו בתמונה יותר גדולה, שהאדם יבין שזה לא רק הוא ופרנסתו שהוא הולך להתפלל עליה, אלא הוא חלק מכלל ישראל ולכלל ישראל היו הרבה מצבים.

קיצורו של דבר: על האדם לדעת שק"ש זו נקבעה בגלל תקופה של שמד, ואנו ממשיכים לאומרה גם בימינו כי רצוננו להזכיר לעצמנו שכלל ישראל היו במצב של שמד, ובכך אנו מצטרפים לדורות ההם שקראו ק"ש במצבים כאלה.

מפני שהיא ברכת הודאה

והנה הלבוש מוסיף עוד: "ומסיימין מקדש שמך ברבים, שנותנים תודה ושבח לשם יתברך שנתבטלה גזירת השמד ורשאינו אנו לקדש שמו יתברך בגלוי ברבים". כשהאדם עומד בבית הכנסת ואף אחד אינו מאיים עליו להורגו, הוא צריך ליתן הודיה להש"ת שהוא יכול לקרות ק"ש. אנחנו לא קולטים. אילו היינו חיים קצת עם העבר, היינו מבינים לבד שהמצב שאנו חיים בו היום כשכל אחד יכול לעבוד את ה' כרצונו באין מפריע, לא היה קיים בדורות העבר. הלא אנו זוכרים יהודים ואפשר גם חיים עם יהודים שעברו את מאורעות המלחמה שהיו במצבים של שמד

הכנסת להתפלל והוצרך להתפלל ביחידות, כגון מחמת חולי מעיים, וכשהקב"ה עוזר לו והוא יכול לבוא לבית הכנסת להתפלל, הוא מלא שמחה והודאה. הרי אנו לא נמצאים בעולם כל-כך הרבה זמן, ואם יש לנו עוד יום שאנו יכולים לבוא לבית הכנסת להתפלל, אנו צריכים להודות על כך. זהו יהודי. הוא נותן הודיה להשי"ת שהוא יכול להתאסף ויחד עם אחיו מבני ישראל לשבח ולבקש ולהודות ככל סדר התפילה.

לעולם יהא אדם ירא שמים

קעת נבוא להתבונן מה שני הקטעים - רבון כל העולמים ואדוני אדונים וכו' אבל אנחנו עמך בני ברייתך וכו' - קשורים לק"ש קטנה. בשני השיעורים הקודמים דיברנו על פירוש המילות, ועכשיו אנו צריכים להבין מבחינת הסדר, למה שני הקטעים האלה באים לפני ק"ש קטנה. הנה באמת מקור הלשון מ"לעולם יהא אדם" ואילך הוא בתנא דבי אליהו (סדר אליהו רבה, כא), ושם באותו פרק יש קטע שכשמתבוננים בו, נקבל הבנה חדשה בכל הענין.

זה לשון התנא דבי אליהו: העטופים ברעב (איכה ב, יט), אין רעב אלא דברי תורה, שנאמר (עמוס ח, יא) הנה ימים באים נאום ה' והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דבר ה'. מיכן אמרו, יהא אדם למד תורה באימה ובריאה ברתת ובזיע, יסתכל כל אדם בעצמו ויידע מה יהיה לו לאחר מיתה (שיצטרך ליתן דין וחשבון), וכן ישא עיניו לשמים ויאמר: מי ברא כוכבים ברקיע ונתן לו מקום לכל אחד ואחד, דרך ומסילה לכל אחד ואחד, כמה מגדלים בנתה מלכות רומי, מי גדען והשליכן לארץ, כמה מגדלים בנתה מלכות מדי, מי גדען והשליכן לארץ וכו'.

הכנסת לתפילה, ואחרי תקופה של התמודדות, נפתחו השערים ואנחנו יכולים לחזור ולבוא לבית הכנסת ולהתפלל באגודה אחת. שמחה גדולה היא, באמת שמחה גדולה, שמחה שמורגשת. כך צריך האדם להרגיש שמחה גדולה כל פעם שהוא נעמד להתפלל, כי לא דבר פשוט הוא שאנו יכולים להשכים ולהעריב בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

כל איש אשר יבוא אל המלך

לפני שהאדם בא אל המלך, הוא מתקשר אל מזכירות המלוכה ומנסה לברר אם הוא יכול לבוא אל המלך. היום אפשר לבוא? לא, היום אי אפשר. מחר אפשר? לא, מחר גם לא. בשבועות האחרונים יהיה המלך עסוק מאוד. אך האיש הפציר הרבה, עד שהודיעו לו בשם המלך שאם ירצה, יוכל לבוא בבוקר בשעה שבע ויכניסו אותו בסוד. הנה כשהאיש בא אל המלך, בוודאי הדבר הראשון שיאמר הוא: "תודה למלך שנתן לי להכנס אצלו", ורק לאחר מכן יפרוס את בקשתו...

האדם נעמד להתפלל, וכי הוא דבר המובן מאליו?! הרי עולם מוזר יש עם כל-כך הרבה נסיונות שונים ומשונים, והנה נותנים לו להגיע לבית הכנסת. הוא מתיישב עם טלית ותפילין. אף אחד אינו צועק עליו, אף אחד לא רודף אחריו. נותן הוא הודיה על כך. אמור מעתה: דברי הירושלמי והלבוש משלימים אלו את אלו. אנו מודים לה' שאנו יכולים לבוא להתפלל, ובזה שאנו נזכרים שהיו תקופות רבות שבהן בני אדם לא היו יכולים לבוא להתפלל ואנו יכולים, זה מגביר את הרגשת ההודיה בלבנו.

הנה כעין זה יש גם אצל האדם בימינו שהיו לו תקופות שלא היה יכול לבוא לבית

אינו בקשת הצרכים. בקשת הצרכים היא דבר שמסייע לעיקר, והעיקר הוא שהתפילה תחזק אצל המתפלל את הבטחון בה', כן **צריכה התפילה לחזק בנו את היראה.**

היראה מצלת מן החטא

אחד מהדברים שהאדם צריך לחזק כל יום הוא היראה מהקב"ה באופן שניסיונותיו ייחלשו. היראה תעצור אותו מלעבור על דבר ה'. שמעתי פעם מאברך שהיה בעבר במצב חלש מאוד, שכמה פעמים כשנכשל בעבירה, הקב"ה גילה לו הנהגתו תיכף ומיד. פעם לאחר שנכשל בעבירה הוצרך לאחר מכן לנסוע עם בנו לבית החולים והמצב היה נורא ביותר, פעם אחרת הוצרך לנסוע עם אשתו והרופאים מאוד הפחידוהו. לאחר כמה פעמים שזה קרה לו, הוא הפסיק לחטוא. הוא אמר לי: "את האמת אומר לך, אני פוחד לעשות עבירה. אינני בעל מדרגה אבל אינני יכול, זה מפחיד מדי".

אכן לא תמיד הנהגת הקב"ה היא כל-כך גלוי. יש בני אדם שהקב"ה יודע עליהם שהם חכמים ודי לחכימא ברמיזא. אין הקב"ה צריך לתת להם שתי סטירות שלעולם לא ישכחום. לפעמים די באיזה חוסר סייעתא דשמיא שהחכם מבין מיד שזה קשור לעבירה שעשה. כך או כך, **יש יראה פשוטה שצריך לעורר בלב. ועל האדם להסתכל על זה כעל עזר,** וטוב לו הרבה כשהוא ירא, כי כך נסיונו נחלש. כשהאדם נעצר בכביש על-ידי שוטר בגלל נסיעה במהירות מופרזת וכדומה ונקנס, הוא אינו שוכח זאת כל-כך מהר. עכ"פ בימים הראשונים ייזהר מאוד שלא לעשות שום דבר נגד החוק. והנה בנסיעה על הכביש יש שהאדם מרגיש שכל מה שהוא נזהר, זה רק כדי שלא יתפסוהו ואינו רואה

מבואר בדברי התנא דבי אליהו **שכך אומר האדם ועל ידי כן לבו מתעורר ביראה,** יראה מחמת שהוא חושב על העתיד כשיצטרך ליתן דין וחשבון, יראה מחמת שהוא רואה שהקב"ה גדול כל-כך ועושה מה שחפץ, ועל זה ממשיך התנא דבי אליהו: מיכן אמרו, יהא אדם ירא שמים, יראה גמורה, ומודה על האמת ודובר אמת בלבבו, בכל יום ויום ישכים ויאמר, רבון כל העולמים לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, כי על רחמיק הרבים וגו', ואומר בעת ההיא אביא אתכם ובעת קבצי אתכם כי אתן אתכם לשם ולתהילה בכל גויי הארץ בשובי את שבותיכם לעיניכם אמר ה'.

הנה מדברי התנא דבי אליהו אנו רואים **שבבוקר יש לאדם ציווי וחיוב לעורר את עצמו ביראה.** הרי יש שש מצוות תמידיות, וכמו שהאדם מחויב לעסוק באמונה כל יום, שהרי בכל יום יצרו מתגבר עליו, וכנגד זה הוא מחויב להזכיר לעצמו את יסודות האמונה, כך הוא מחויב לעורר את עצמו כל יום ביראה. הרי אחת מהדרכים לבטא באותיות מה היא הסיבה שאנו מתפללים היא שזהו הזמן שבו האדם מחזק את היסודות שצריך לחיות אתם. כפי שפשוט לכל **שאחת מהתכליות של ק"ש הוא להתחזק ביסודות האמונה,** וכפי שכבר למדנו כמה פעמים בענין תפילת שמו"ע **שהיא בונה את הבטחון אצל האדם, כי היות שהוא מאמין בהקב"ה הוא בא להתפלל,** וכשהוא מוציא את המלים בפיו שהוא אינו יכול לעשות כלום בכוחות עצמו והקב"ה כל יכול, חוזרים ומתעוררים אצלו ההרגשים וההבנות בבטחון, מאחר שהוא עושה כן למעשה בהביאו את חסרונותיו אל הקב"ה, וכבר ראינו את הלשונות של ה'חובת הלבבות' בשער חשבון הנפש בענין זה ולשונות המבי"ט שעיקר תכלית התפילה

הוא יכול להמשיך בסדר יומו. זה לא על מנת שתעלה לרקיע שהאדם יתחיל להרגיש מעט מאותם הרגשים. הן ודאי שאצל הצדיקים הרגשים אלו נמצאים בתוקף גדול וזה שומר עליהם מננדוד חטא. אבל אפילו האדם הפשוט שזקוק לרחמי שמים מרובים שיראת השמים שלו תהיה כדבעי, יכול אם ישקיע להגיע למצב שהרבה דברים לא יהיו אצלו נסיון. הוא אינו מסוגל להתקרב אליהם, כי ירגיש שאם הוא נכשל בהם, הוא מאבד את הכל.

אשר קדשנו במצוותיו

התנא דבי אליהו אומר שכאשר האדם קם בבוקר הוא מצווה לעשות דברים שיעוררו בלבו יראה, כי הוא מחויב בזה, שהרי זה משש המצוות התמידיות, ומלבד זה הלא ראינו שזה נותן סיוע לאדם באופן מעשי לכל העבודת ה' שלו. יראה היא מצוה כשלעצמה והיא גם עזר לשאר המצוות. הן אחד מהכללים שיש לנו בקיום כל מצוה ממצוות התורה, הוא מה דאיתא בזה"ק שצריך לקיימה בדחילו ורחימו, ביראה ואהבה. הא לך שהאדם זקוק ליראה הן מצד מצותה והן כדי שתהיה לו לעזר לכל שאר המצוות. אמור מעתה: היראה נחוצה לאדם בשביל שלוש דברים, האחד בשביל מצותה, מצות היראה; השני, בשביל קיום סור מרע, לשמור עליו מן העבירה, והשלישי, בשביל קיום עשה טוב, לקיים את מצוות העשה ביראה וכך הן תעשנה בשלימות ויפרחו לעילא.

יש מהצדיקים שאמרו שזהו הפירוש שמברכים על כל מצוה "אשר קדשנו במצוותיו". לפי הפשטות המברך נותן הודיה על כלל המצוות ואז הוא נותן הודיה על המצוה הפרטית שהוא עכשיו בא לקיים - "וצונו על כך וכך". אך הצדיקים פירשו ש"אשר קדשנו במצוותיו" עולה על האהבה

בזה תכלית כשלעצמה (הגם שבאמת יש בזה בוודאי תכלית כשלעצמה), אך כשמדובר בענין מצוות ועבירות, הרי הדבר הטוב ביותר לאדם הוא שאינו נכשל, אלא יש לו בעיה שהוא נמשך לעשות כך ולעשות כך, ולכן כשיש לו יראה, המצב הרבה יותר טוב, כי מעתה נסיונו נחלש או שאין לו כלל נסיון. בני אדם סבורים שרק מי שאין לו תאוה לדבר, רק הוא נחשב כמי שאין לו נסיון. ולמען האמת גם מי שיש לו תאוה, אבל ירא להוציאה לפועל כי הוא יודע שאם יוציאה לפועל, ייחרבו חייו, נחשב כמי שאין לו נסיון, שהרי הוא יודע שאין תאוה זו נוגעת אליו - "אני איני יכול להיות שם".

יראה מספקת חיי שלוה

אפשר לראות כעין זה אפילו בדברים של רשות. יש למשל בני אדם שכל היום חולמים - "אולי אוכל לנסוע למקום זה בעולם ואולי למקום זה". יש אבל אחד שקולט את המצב המשפחתי שלו ומבין שאין זה נוגע אליו, וכיון שהוא מבין זאת, מיד הוא נרגע מחלומותיו.

הדבר מצוי מאוד גם בנושא הכסף. מי שיש לו כסף, יש לו נסיונות בלי סוף לעשות דברים שיתכן שאינם נכונים לו. הוא רוצה לשפץ את דירתו, אבל אולי זה לא יהיה טוב לילדים, כי זה ישביע את עיניהם יותר מדי. הוא רוצה לקנות שטריימל שהוא גבוה בעוד כמה קומות כי לחבריו כבר יש כזה. לעומתו יש הרבה אנשים שאין להם את הנסיונות האלה. איי, גם הם נמצאים במדרגה זו! התשובה היא שאין להם כסף לזה ולכן זה לא נוגע להם.

יראה היא דבר שעוזר לאדם שלא יצטרך כל היום לבחור - לדבר? לא לדבר? להסתכל? לא להסתכל? הוא ירא וזהו זה. היראה מכניסה אותו למקום הנכון ומיד

זה לעצמו ולומר: "כן, זהו האמת. הקב"ה מנהל עולם כזה". צריך לזכור שהקב"ה הוא כל יכול בין לאהבה ובין ליראה. הרבה בני אדם מעלים על דל שפתם או על מחשבתם שהקב"ה הוא כל יכול רק כשהם רוצים איזה דבר ברצון עז, כי אז הם אומרים: "אני מאמין באמונה שלמה שהקב"ה הוא כל יכול. הקב"ה יכול לעשות שכן ארוויח את הכסף, הוא יכול לעשות שכן תהיה רפואה". צריך לזכור שהוא כל יכול גם לצד השני. לא דווקא בגלל עונש. הקב"ה הוא כל יכול, המביט לארץ ותרעד. זה מעורר יראה בלב ועוזר לאדם לעבוד את ה'.

אמנם **בוודאי צריך האדם להזהר שלא לבוא מזה לידי עצבות**, וכבר אמרו הצדיקים ש'זכיר לו יום המיתה' שאמרו חז"ל, בא רק לאחר שאר העצות, והתכוונו בזה שהאדם צריך להזהר במחשבות היראה לחשוב אותן באופן שלא יביאוהו לידי עצבות. אכן האדם אינו מחויב להתבונן עמוקות ולחשוב על צרות. הוא רק חושב במשך דקה או שתיים שמדובר באמת במלך מלכי המלכים שכל העולם שלו ועושה בו כחפצו.

ובגלל זה אומר האדם בבוקר "לעולם יהא אדם ירא שמים". ירא שמים פירושו **שהוא צריך לעורר בלבו יראה, ואת זאת הוא עושה על-ידי התבוננות**. ויחד עם כן הוא אומר את הקטע הראשון "מה אנו מה חיינו", אשר **זה מזכיר לו שהוא קטן וחלש וברגע אחד הקב"ה יכול לקחת ממנו את שכלו, והקב"ה מראה זאת**. וימי חייהם הבל לפניך. האדם מזכיר בענין זה וזה מה שמביאו לידי יראה.

אהבה ויראה כהכנה לק"ש

והקטע השני הוא **דברים שמעוררים בלבו אהבה**. "אבל אנחנו עמך בני בריתך,

והיראה שהוא מקיים ביחד עם המצוה. כל פעם שהאדם מקיים מצוה, יכול לקיים עמה גם את המצוות אהבה ויראה, ואז הקב"ה מקדשו במצוותיו.

תכנית ליראת שמים

סוף דבר, האדם זקוק ליראה בגלל כמה סיבות, אך התועלת המעשית ביותר אשר כל אחד יכול לראותה, היא זו שהיא מצלת אותו מן החטא. אומר התנא דבי אליהו: "אם כן מה אתה הולך לעשות בשביל זה בבוקר? מה התכנית שלך? איך תהיה לך יראה?". הרי זה כמו ששואלים לאדם: "הן היום אתה צריך להחזיר חוב של כמה אלפי דולר, מה התכנית שלך? איך תחזיר אותו?". עונה האדם: "יש לי תכנית. בלי נדר, אגש לפלוני. הוא אמר לי בעבר שאם אצטרך הלוואה, אוכל לפנות אליו". בסדר! זוהי התכנית שלך. עכשיו התפלל שתהיה לך סייעתא דשמיא. כל יהודי זקוק ליראה. שואלים את האדם: "מה התכנית שלך? איך תהיה לך יראה?". אומר התנא דבי אליהו: "אני מסדר לך תכנית, אומר לך בפירושו מה תעשה. **תעמוד בבוקר והתבונן, שא עניין לשמים והתבונן בגדלות הבורא אשר הרמב"ם כתב שזה מעורר את היראה בלב, והסתכל על הארץ וטראה איך הקב"ה לקח מדינות שלמות והחריבן**".

אכן כל אחד צריך להתבונן בתקופת חייו איך הקב"ה לוקח מדינות ומחריבן חיש מהר. הקב"ה הוא "עושה מלחמות", כמו שנאמר "מלחמות אני עשיתי", והוא מחליט להחריב מדינה ותוך רגע הכל משתנה. כן האדם נזכר בחייו שלו ורואה איך הקב"ה משנה עתים ומחליף את הזמנים. הרי היינו בתקופה של מגפה שגבתה לדאבון לב קרבנות רבים. הקב"ה מחליט ובין רגע כל סדרי העולם משתנים. כן, זה קורה גם בימינו. מציאות היא. על האדם להזכיר כל

ונחת כבר יש לו, ועכשיו הוא בא לבקש עוד. טעות! **הגישה הנכונה היא כזו: "אין לי כלום, ואני בא לבקש על היום".**

יראה קודמת לאהבה

זה מביא אותנו אל הכלל הידוע כפי שאמר הרה"ק **ה'בית אהרן'** זיע"א: **"יראה בלי אהבה היא דבר חסר, אהבה בלי יראה אינה כלום"**. ובכן, הדבר בולט גם כאן שמתחילים ביראה ורק לאחר מכן עוברים לאהבה. אילו היה האדם מתחיל עם "אנחנו בני בריתך", לא היה לבו נעשה כלי קיבול לאותה אהבה, כי אומר היה: "ברוך ה', אני מוצלח גדול, ולא זו בלבד, אלא גם יחוס יש לי. רגע אחד! עוד לא סיימתי. אני יחסן גדול". בן אדם כזה אינו אומר ק"ש כהלכתה. תחילה צריך האדם לעשות מעצמו 'כתית', זאת על-ידי שהוא מזכיר לעצמו שאין לו שום כלום. אם לא יתבונן בזה, אפילו יאמר שאינו כלום מצד עצמו, לא יועיל לו, וכפי שמסופר על אחד מבעלי המוסר ששמע פעמים חבורת אנשים מדברים ביניהם שהם "גארנישט" (אינם כלום). ניגש אליהם ואמר: "אויך מיר א גארנישט! מי אתה שתאמר שאתה גארנישט? אני יכול לומר על עצמי שאני גארנישט, אבל אתם, הסבורים אתם שדבר של מה בכך הוא?!". גישת האדם אל התפילה צריכה להיות שקודם כל צריך לנקות את הראשונות והדרך לזה היא על-ידי מחשבות אמיתיות. **לא די לו לאדם שיאמר סתם "מה אנו מה חיינו", אלא הוא צריך תוך כדי להזכר בעובדות שבני אדם אבדו ונתבטלו מן העולם בין רגע.** כך כתוב בתנא דבי אליהו. כשהאדם אומר סתם "מה אנו מה חיינו", זה לא מחייב אותו. רק כשהוא מתבונן באנשים שהיו קרובים אליו או מפורסמים בעולם וכולם נעו וזעו מפניהם ופתאום התהפך עליהם

בני אברהם אוהבך". לשון של אהבה. וכן אומרים בהמשך "שמאבתך שאהבת אותו ומשמחתך ששמחת בו קראת שמו ישראל וישורון". וכשאנו מתבוננים, הרי שהתנא דבי אליהו מלמדנו **שההכנה בבוקר לק"ש היא יראה ואהבה**. הקטע הראשון הוא יראה, הקטע השני הוא אהבה. ומה זה מזכיר לנו? זה מזכיר לנו את הק"ש שאומרים לפני תפילת שמו"ע בברכותיה. הברכה הראשונה, ברכת יוצר המאורות, היא יראה - "עונים באימה ואומרים ביראה, וכולם עושים באימה וביראה רצון קונייהם, והאופנים וחיות הקודש ברעש גדול מתנשאים". והברכה השניה, היא ברכה נפלאה של אהבה - אהבת עולם אהבתנו. הא לך שבין לק"ש זו שאומרים לפני תפילת שמו"ע ובין לק"ש קטנה שאומרים בתחילת התפילה, יש **הכנה של יראה ואהבה**.

כאמור, אחת מהנקודות של יראה היא שהאדם קולט שאין לו שום דרך לעזור לעצמו. צריך להבין זאת, כי יש שיטען האדם הא תינח בברכת יוצר המאורות שבה אנו אומרים במפורש עונים באימה ואומרים ביראה, אבל בנוסח שאומרים לפני ק"ש קטנה מהיכי תיתי שהוא קשור ליראה? הנה ראשית כל בתנא דבי אליהו כתוב בפירוש שזה קשור ליראה, שכן כך הוא אומר שהאדם צריך לעורר בלבו יראה ולכן הוא צריך לומר בבוקר לעולם יהא אדם ירא שמים ואח"כ את הקטע הזה, ובחסבר הדבר, אמרנו **שכאשר האדם נזכר באפסיותו, זה גורם לו להבין שהוא תלוי לגמרי בהקב"ה, כי מצד עצמו הוא כל יכול להגמור בין רגע**. זהו אחד מיסודות היראה שהוא נזכר - "אל תהיה כל-כך רגוע! אל תחשוב שזה כל-כך פשוט!". פעמים הרבה האדם ניגש אל התפילה בהרגשה שתשעים וחמש שנים בריאות וטובות עם פרנסה

הכנת הכלים לקבל האורות

וכאן אנו באים להבנה נחוצה מאוד, אחת מההבנות הנחוצות ביותר שהאדם צריך לקלוט כשהוא נעמד להתפלל. **כשהאדם מתפלל, הוא מבקש להתבטל להקב"ה, וככל שהוא מתבטל יותר, הוא יכול לקבל יותר אור.** והנה כשהאדם מגיע אל הקב"ה וגישתו היא שיש לו רצונות מרצונות שונים ויש לו בעיות וקשיים והוא קצת ברוגז וקצת בכעס וכך הוא מתפלל אליו, קשה לו לקבל את האור שהקב"ה רוצה ליתן לו, מפני שהכלים שלו גדושים בדברים אחרים ואין לו מקום פנוי לאור. כל המחשבות שיש לו לאדם והטענות שיש לו על בני אדם ובעקיפין על הקב"ה - "למה אני צריך להתמודד עם דברים קשים כאלה?", מונעים ממנו לקבל את האור והשפע שבכוחה של תפילה ליתן לאדם. על כן כשהאדם בא להתפלל, ינקה קודם לכן את כל מה שבלבו. **כשהאדם אומר ק"ש,** אם הוא מבין את משמעותה, **הרי הוא נוטל את כל הטענות שיש לו על מצבו ואומר: "ה' אלוקינו ה' אחד, הוא זה שעושה את הכל, והריני מסכים לומר ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך.** אני חותם שאני רוצה בדיוק כך. קשה לי, אבל אני מסכים ואני מקבל את מצבי באהבה".

ובכן, **כשהוא נכנס להיכל המלך,** הוא פותח ואומר: **"ראשית כל, עוד לפני שאני מתחיל לדבר, רצוני לומר - אני מודה לך על כל המצב ומוותר על כל מה שרציתי ותכננתי".** אכן כן, זה מסיר הרבה גאווה מן הלב, שהרי יחל וקיווה שהכל יהיה כפי רצונו ויתרבה כבוד שמים. התכוון לכבודו ותלה זאת בכבוד שמים. הוא רצה שתהיה

הגלגל, רק אז הוא יכול לומר "מה אנו מה חיינו", ואח"כ יאמר את קטע האהבה, וכך ייבנה מחדש ויקבל חיות חדשה.

על-ידי ק"ש מקבל האדם את חיותו

כל זה היה לבאר ענין אמירת ק"ש קטנה ומה שלפניה ולאחריה לפי מהלך הלבוש בדרך הפשוט שהוא להיזכר בתקופת השמד. אולם על-פי האר"י ז"ל יש בזה ענין נוסף והוא שכל יהודי לפני שהוא בא לקרות ק"ש גדולה בברכותיה, הוא נצרך בשביל התחדשותו שיאמר ק"ש קודם לכן. הן כל יום כשהאדם פותח את עיניו, הוא זוכה לחיות חדשה, אלא שאינו מקבל אותה עד שהוא מתפלל, וכמו שכתב ב**זוה"ק** והובא ב**שו"ע** הלכות ק"ש שכאשר האדם אומר את רמ"ח התיבות שבק"ש, הוא מכניס חיות חדשה לכל אבר מרמ"ח אבריו. ואכן הרבה צדיקים היו מקפידים לקרות ק"ש תיכף ומיד בקומם משנתם², כי בזוה"ק מבואר שעד אז אין האדם זוכה לחיות הרוחנית. ובאופן יותר רחב, האדם יודע שהוא זקוק לכל סדר התפילה בכל יום כדי לקבל את החיות המלאה, והרי זה כמי שצריך לקחת תרופות וויטאמינים כל יום מחדש כדי לתת לגופו את כל צרכי חיותו. האדם יודע בבוקר שהוא צריך לבנות את עצמו מחדש, ובגלל זה יש לו ק"ש קטנה עוד לפני שהוא נכנס לכל סדר התפילה, וזה נותן לו כח לומר אח"כ קטורת וקרבתות וכל סדר התפילה. כשהאדם נעמד להתפלל לאחר ק"ש, תפילתו נראית אחרת.

נחוץ מאוד להבין זאת, כי זה מלמדנו שק"ש קטנה זו היא לא רק זכר, אלא האדם זקוק לה בשביל תפילתו, **הוא זקוק להרגשה שהוא מוסר את נפשו להקב"ה.**

ג. על הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א מסופר כשזה היה קודם עלות השחר.

זהו היסוד. הן אמת שהאר"י ז"ל מדבר על ייחודים נשגבים מבינתנו, אבל בשפתינו זה נקרא יחוד. ראשית **מפנה האדם מקום להקב"ה, הוא עושה מקום בלבו ועושה את עצמו כלי**, ואז הוא נעמד להתפלל עם כל סדר הקרבנות. עכ"פ חלק חשוב מאוד הוא בתפילה מלעולם יהא אדם עד ברוך המקדש שמו הגדול ברבים. הוא מודה שהוא יכול לקדש את שמו הגדול, ולאחר שאמר ק"ש, הוא אומר: **"אני מודה לך הקב"ה שיכול הייתי לומר שמע ואף אחד לא רדף אותי על כך"**, ויכול הוא להוסיף על כך: **"אני מודה לך שיכול הייתי לומר שמע הגם שהיה לי קשה, כי היום הוספתי עוד משהו שאני מוכן לוותר עליו. יכול הייתי לומר שמע בסתר ובגלוי, כלומר בדברים הנסתרים בתוך הלב פנימה ובדברים הגלויים לחוץ. אני מודה לך על כל זה"**. הקדמה זו מכינה את האדם להיות כלי שיוכל להתפלל. **כל אחד צריך לדעת שבמצבו שלו הוא מיוחד כך שאף אחד אינו יכול לאמרו כפי שהוא יכול**. כשהוא נעמד לומר את כל הדרשה הזאת, הוא אינו אומר אותה כפי ששכנו בבית הכנסת אומר אותה, כי אין ק"ש שלו דומה לק"ש שלו, כל אחד וניסיונותיו.

אצלו מדת תפארת, כל מה שמסביב יתאים במאה אחוז. מקור כל זה בגאווה. הוא אינו אוהב לקרוא לזה גאווה, שהרי הוא רואה שלפלוני יש ולפלוני יש, אבל סוף כל סוף זה גאווה, כי הוא אינו רוצה שיהיו חלקים בחייו שכולם יידעו שהוא נכשל בהם. בא האדם ומצהיר: **"אני מוכן לוותר על הכל**. טוב לי ככה, בדיוק ככה", ואז פרשת הקטורת נאמרת אחרת, פרשת הקרבנות נאמרת אחרת, כל התפילה נאמרת אחרת.

במשך כל התפילה עסוק האדם בקידוש שמו יתברך. הקדישים שאומרים. כל פעם שהאדם אומר קדיש, הוא מתפלל יתגדל יתקדש שמייה רבא, שיתגדל כבוד מלכותו בעולם, יהא שמייה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמייא. הוא מבקש ששמו של הקב"ה יתגלה בעולם. מחליט האדם: **"אתה יודע מה? אני הולך להיות עיכוב בזה. בזה שאני מקבל את מצבי באהבה, אני פועל שהקב"ה יוכל להשרות את שכינתו עכ"פ כאן. מהד' אמות שלי אינו דוחה אותו"**. **באמצעות המסירות נפש שיש לו לאדם בתחילת התפילה, הוא פועל שבמקומו ובמצבו תהיה השראת השכינה, ועכשיו כל מה שיאמר, יהיה באופן אחר לגמרי**.

לע"נ

הרה"ח ר' יעקב שמואל
ב"ר אלטר אהרן ז"ל

יום חמישי פרשת חיי שרה כ"ג חשון תשפ"ג

תורה לשמה חלק ה'

הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, איך וכיצד?

שכתוב שם שהוא נעשה צנוע ומוחל על עלבונו. מה זה קשור למי שלמד תורה? הא תינח נהנין ממנו עצה ותושיה, עוד אפשר להבין, כפי שיאמרו בני אדם שידיעות התורה וחכמתה מיישרות את מוחו, וכן אפשר להבין מה שכתוב שהוא משמח את המקום, ואפילו מה שכתוב שהוא נעשה ישר ונאמן. האדם לומד ומתכוון ברצינות כדי לקיים מה שכתוב, אשר זוהי המדרגה הפשוטה של לימוד תורה לשמה, וכיון שהוא לומד מסכת בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא וכוונתו לקיים, ממילא הוא נעשה ישר ונאמן. הוא יודע מעתה איך להסתדר עם השכנים כי למד הלכות שכנים במסכת בבא בתרא, הוא נזהר על רכושו של הזולת כי למד מסכת בבא קמא, הוא עוסק בהשבת אבדה כי למד מסכת בבא מציעא. כך הוא נעשה ישר ונאמן. מובן מאוד. וכן כתוב שם שניתוסף לו בינה. אף זה מובן. וכן שמרחקת אותו מן החטא. אפשר להבין שכיוון שלמד, הוא זוכה לסייעתא דשמיא ומתרחק מן החטא. אך כאמור, חלק מהדברים הם דברים שלכאורה אפילו הוא לומד על מנת לקיים, אינו מובן כיצד תורתו מביאתו לידי אלה, כגון שהוא נעשה צנוע ומוחל על עלבונו. וכן מה שכתוב שם שהוא משמח את הבריות אינו מובן לגמרי. משמח את המקום מובן, אבל משמח את הבריות, מאי האי?

לימוד התורה זה לא צבירת ידיעות

בסוף השיעור הקודם בענין תורה לשמה, דיברנו על מה שרבי מאיר אומר בברייתא שהלומד תורה לשמה זוכה בין השאר שמגלין לו רזי תורה. כשהוא לומד, הוא לא רק אוגר במוחו ידיעות, אלא מן השמים מגלין לו הבנות יותר עמוקות החודרות פנימה אל הנשמה. ועל זה דיברנו שכאשר האדם לומד ענינים של יראה המשולים על-פי חז"ל לקב חומטון, זה מועיל לו כשהוא בא ללמוד תורה, שזה יהיה לשמה ושיגלו לו באמת רזי תורה.

כעת נרחיב בנקודה אחת שמראה לנו את הקדושה של התורה, מה היא יכול לעשות מן האדם לטובה, ולעומת כן, כשהאדם לומד שלא כמו שצריך, כמה היא יכולה להזיק לו. נתחיל מהצד הטוב. כשמסתכלים בברייתא על הרשימה הארוכה של הדברים שהתורה עושה למי שלומד תורה לשמה, רואים שהם לא קשורים כלל לכמות הידיעות שהאדם הכניס למוחו. האדם לומד את כל הש"ס, יש לו תפיסה חדה, הוא בעל כשרון עצום, יש לו זכרון טוב, הוא יודע איך לסכם את לימודו, והוא נעשה תלמיד חכם כפי שזה נקרא בפי ההמון. אך כשמסתכלים ברשימה, רואים שיש שם דברים אחרים לגמרי. למשל, מה

בו אבל נחשים ועקרבים יש לו. אך כשיש מים, אין מים אלא תורה, כל המרעין בישינ נעלמים מחמת קדושת התורה.

ובנוסף לזה אנו יודעים ואפשר לראות זאת בחוש על אותם בני אדם שבתחילה היו רחוקים מדרך התורה ובאו ללמוד תורה כדי להפוך לבעלי תשובה, **שהתורה שינתה להם את תכונותיהם ועשתה מהם אנשים אחרים.** הזכרנו לא מזמן עם פטירת הרב אורי זוהר זצ"ל את המושג הזה. הרי מצד תכונת נפשו היה להוט אחר הכבוד כאשר עשרות אלפי אנשים מחאו לו כפיים מדי יום ביומו בהפליאם את כשרונותיו, ופתאום נהפך לאיש מסוג אחר, איש צנוע. הוא לא מבקש שישמעו ממנו, הוא לא מבקש שיראו אותו, הוא רק יושב ולומד יומם ולילה ומתדבק בקונו. כי מה אדם כזה מחפש? הוא **הרי מחפש לחזור בתשובה, ועל דעת כן הוא לומד, שהתורה תסייע לו בכך, אם כן הוא לומד תורה לשמה באמת, ותורה כזו מכניסה בו קדושה ומשנה אותו הרבה מעבר לידיעת ההלכות.**

אין גבול למדרגות תורה לשמה

אמנם כן, זה פשוט שלכל אחת מהמעלות המנויות שם בברייתא יש דרגות רבות. צנוע, צדיק, מרוממתו על כל המעשים, וכן הלאה, לכולן יש דרגות על גבי דרגות עד כדי רוח הקודש ממש. אכן כשמבינים שזה לא קשור לידיעות בלבד, אלא גם ובעיקר לדביקות בהקב"ה, מבינים שיש בהן דרגות בלי גבול.

אחד מהסיפורים להסביר זאת הוא הסיפור הידוע עם המגיד הק' ממעזריטש ששלח את הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א ל'אמדור' כדי לקרב את נשמתו של רבי חיים חייקל לדרך החסידות, בהודיעו לו שהוא מנורה טהורה ויש רק

וכבר נהפך לאיש אחר

ומהי התשובה הפשוטה לכך? התשובה היא על-פי יסוד גדול ביהדות שכאשר האדם יושב ולומד את התורה הקדושה כיאות, התוצאה שנעשית לנשמתו היא הרבה מעבר לידיעות שהכניס במוחו. בוודאי זה מתחיל עם כך שהוא לומד מאמרי חז"ל או הלכות ופוסקים, וזה עוזר לו להיות ישר ונאמן ויהודי כשר, וזה מרחק אותו מן החטא. זהו השלב הראשון, כי זהו מה שהאדם עושה, והלא הוא עושה זאת ברצינות, שהרי הוא עוסק בתורה לשמה. אבל רבי מאיר בא לומר לנו שזה לא מסתיים בזה, אלא הוא זוכה לדברים הרבה. זוכה לדברים הרבה פירושו שנעשית באדם איזו תולדה רוחנית חדשה שהופכת אותו לאיש אחר. הוא נעשה צדיק מזה, הוא נעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק, ותורתו מגדלתו ומרוממתו על כל המעשים. כל זה נעשה על-ידי הקדושה שמתחבאת בתוך האותיות, וזה מזכיר לנו שכל האותיות והידיעות שאנו לומדים הן רק הלבוש שהקב"ה הכניס בו את עצמו - אנא נפשי כתבית יהבית, כלשון חז"ל. הקב"ה הכניס את עצמו בתוך התורה, וכשהאדם לומד את התורה, הוא מתדבק בו יתברך, ואז הקדושה שבאה אל הנשמה היא גבוהה עד מאוד ופועלת בה מעבר לידיעות עצמן.

כשזה קם זה נופל

וזהו היסוד שדיברנו על אודותיו בשיעורים הקודמים, שתורה כזו מצלת את האדם מן החטא, תאוותיו נחלשות, יצרו נחלש. אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ. כי זהו כח הקדושה. כשהקדושה נכנסת בנשמה ושולטת באדם, שאר הדברים נכבשים תחתיה. כשאינן קדושה, אז באים המרעין בישינ, כמאמר חז"ל מים אין

צריך להבין זאת. כשהתורה נכנסת אל האדם והוא מתחיל לעסוק בסוגיית הדביקות, משהו אחר לגמרי נעשה מן האדם. פירוש הדבר שהתורה נעשית לו כלי שיוכל להתדבק עם השי"ת. הוא מתרומם על הכל. זה לא שהתורה מסייעת לו שיתמודד פחות עם יצריו. להתחיל זה מתחיל ככה. אתה צודק, כי ככה זה תמיד, כשהקדושה מתחילה להשפיע על האדם, הוא דבר ראשון מתחיל להתרחק מן החטא. אבל אח"כ היות שאנו מבינים שהתורה היא דבר גבוה מאוד אשר הקב"ה הכניס בו את עצמו ועל ידי הלימוד נעשה האדם דבוק בו, אנו מבינים שמדובר בדברים הרבה, הרבה הוא לא רק בכמות אלא גם באיכות. זוהי הנקודה. וכל העולם עומד על אדם כזה. התורה היתה כלי לעורר באדם דברים אחרים לגמרי. דרגה מאוד מאוד גבוהה של קדושה, וזה הביא אותו לידי כך ששום דבר לא יהיה אכפת לו, ואפילו ייגע מאן דהו בנקודתו, יהיה מוחל על עלבונו. רבי אהרן הגדול שאל אותו: אתה סבור שאתה באמת זוכה לדברים הרבה, או שאתה סתם לומד תורה לשמה ורק ניצל מן החטא? הוא התכוון לומר לו: בא אל המגיד ותראה מה קורה שם. הרי ידוע איזו מדרגה של רוח הקודש היה שם, איזו מדרגה של ביטול להקב"ה. אין לנו השגה כלל.

ומעתה נבין שמגלין לו רזי תורה הוא עיקר גדול בלימוד תורה לשמה. אין הפירוש שהקב"ה יעזור לו ויוכל לומר איזה חידוש, אלא מגלין לו רזי תורה. אתה למדת עם ביטול להקב"ה, הקב"ה ישלח לך חידושים. כפי שרואים מרבי חיים ויטאל והאר"י ז"ל. זה לא נתפס בזמן בכלל, אי אפשר לתפוס חידושים כאלה. האדם יכול לחיות שמונים שנה ולא להשיג מה שאר"י ז"ל השיג בשינה אחת של צהריים בשבת

להדליקה. בבואו ל'אמדור' מצא את רבי חיים חייקל יושב בבית המדרש והוגה בלימודו. התכופף עליו ושאל: "מה עושה יהודי?" רבי חיים חייקל השיב: "הוא לומד תורה לשמה". שאל רבי אהרן הגדול כמתמיה: "הרי רבי מאיר אומר כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה והיכן הדברים הרבה אצל מר?". רבי אהרן הגדול עזב מיד את בית המדרש ובלבו של רבי חיים חייקל נתעורר רצון עז לקבל תשובה לשאלתו. סגר רבי חיים חייקל את הגמרא ויצא מבית המדרש להשיג את רבי אהרן הגדול. רבי אהרן הגדול האיץ את סוסיו ורבי חיים חייקל רץ אחריו בכל כוחו עד שהשיגו. "יאמר לי רבינו מה עם הדברים הרבה". "סע למעזריטש אל המגיד הקדוש", השיבו רבי אהרן, "ותדע כיצד זוכים לדברים הרבה". וכן היה. רבי חיים חייקל הגיע והתקרב אל האור הגדול.

כשמתבוננים בזה, הרי רבי חיים חייקל בוודאי עסק בתורה לשמה עוד קודם לכן. כשרבי אהרן הגדול שאל אותו "מה עושה יהודי" והוא השיב לו "הוא לומד תורה לשמה", הוא הבין היטב מה שהוא אומר. הוא ישב ועסק בתורה כי יש אלוקים בעולם וצריך לעבדו. בוודאי לא התכוון להתגאות או על מנת להקראות רבי. אך הבנה יש כאן בברייתא וכל אחד צריך להבינו כי הוא נוגע לכל אחד. ההבנה היא שאין הפשט שמי שלומד תורה לשמה זוכה לקצת סיעתא דשמיא שמלווה אותו ומתעדן קצת כי התורה מעדנת. נכון, זה באמת מתחיל ככה, וזה בוודאי גם כלול בפירוש דברי הברייתא וככה באמת מסבירים כשלומדים עם ילד קטן, ובדרך צחות לומר בפירוש המילים "ומכשרתו להיות צדיק" שהוא נעשה כזה צדיק, ישר ונאמן, תמים כזה. נכון, משם זה מתחיל, אבל הידוע לך לאן זה מגיע?!

ובאו המים המרים האלה

הנה **ברעיא מהימנא** (פרשת פנחס) כתוב בזה הלשון: "דא אורייתא עלה אתמר הלא כה דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע, ודא סלע דאתמר ביה ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו". פירוש: תורה זו שנאמר עליה שכוחה כאש וכפטיש יפוצץ סלע, על איזה סלע מדובר? על הסלע שעליה צוה הקב"ה למשה ואהרן שידברו אליו לעיני בני ישראל ויוציא מים. ומבאר הרמ"ק ושאר המקובלים שסלע זה הוא מדת המלכות אשר היא מדה שיכול לנבוע ממנו שפע רב, ושפע זה יכול להיות באופן טוב ויכול להיות גם באופן אחר שאינו טוב. כן ידוע בקבלה שמדת המלכות יכולה להביא דינים גדולים. לסבר את האוזן, מדה זו ככלי ריק היא שמה שמכניסים בו, זה מה שהוא משפיע. זוהי ההנהגה שמנהגת את העולם, וכשהאדם לומד תורה, היא מתמלאת בטוב ומנהיגה את העולם באופן שיהיה שפע וטוב הנגלה.

ממשיך הזוה"ק: אלין דמשתדלין בה לשמה, נפיק לון מיא דאורייתא מתיקן, ואתמר בהון (שם) וַתִּשְׁתֶּה העדה ובעירם, ואלין דלא משתדלין בה לשמה, נפיק לון מים מרירין דאתמר בהון וימררו את חייהם בעבודה קשה. פירוש: **אלו שעוסקים בתורה לשמה, התורה מוציאה להם מים מתוקים, ואלו שאין עוסקים בה לשמה, היא מוציאה להם מים המרים.** הוי אומר: התורה נמשלה למים, ודרכם של מים שכאשר משקים בהם בעלי חיים וצמחים, הם מבריאים ומגדלים אותן, אך כאשר משקים אותם במשקים מסוכנים, הם ממיתים אותם, כי המים חודרים פנימה בתוך העשב, בתוך העץ, בתוך בעלי החיים ומתפשטים בכל הורידים, ואם המים מסוכנים, הם מזיקים וממיתים. אך **התורה,**

קודש, כידוע. עכ"פ אנו רואים שבסדר הטוב זה פועל באופן חזק מאוד.

שורפת ביקודה מי שנוטה מנתיבתה

זהו יסוד שהתנא רבי מאיר מלמד אותנו. אך הדבר המפחיד הוא **שכן הוא הולך בכיוון השני.** כשאנו מדברים על המושג **שיש לומד תורה ואינו ראוי** ולדאבון לב הוא שקוע בעבירות ומעללים רעים, הלא בחינה יש של לומד תורה שלא לשמה שנוח לו שלא נברא, וכן של - לא זכה נעשית לו סם המוות. פירושו של דבר, שאין זה מסתיים בכך שאין האדם מקיים את מה שלומד או שיהיה קצת יותר בעל גאווה, אלא החורבן יהיה נורא ואיום. **על מי שלומד תורה ואינו ראוי לדעת שהוא משחק באש.** אנו אומרים משחק באש, כי כך ה'חובת הלבבות' קורא לו, וכך הוא לשונו בשער יחוד המעשה (פרק ה'): "על כן נמשלה התורה באש, כמו שנאמר: הלא כה דברי כאש וגו', מפני שמאירה העינים באורה, כמו שאמר: מצות ה' ברה מאירת עינים, ואמר: נר לרגלי דברך וגו'. ושורפת ביקודה מי שנוטה מנתיבתה, כמו שנאמר: כי באש ה' נשפט".

עלינו להבין שמה שאנו לומדים עכשיו כתוב בכל ספרי היסוד. אם מבין אתה שכוחה של תורה לשמה אינו מסתיים במה שהוא מביא לאדם סייעתא דשמיא, אלא הוא מוסיף והולך ומביא לו דברים הרבה גבוהים ונשגבים, **כי התורה קדושה כל-כך, תבין גם שהיא מפחידה כל-כך. התורה היא אלוקות. כשהאדם לומד אותה באופן בלתי ראוי ואינו רוצה לחזור בתשובה** (אין כוונתנו לכל מי שלא הזדכך עדיין וטרם הגיע לפסגת המדרגה של לימוד תורה לשמה), **החורבן הרבה יותר גדול** מכפי שיכולים להעלות על הדעת.

הנה מבואר מדבריו הקדושים שיתכן שילמד האדם תורה כל היום כולו, ומה שייכנס בו, יהיה המים המרים של התורה, ואלו ילכו ויזיקו לו, כי יוסיפו להצדיק בעיניו את אפיקורסותו ואת טעויותיו, וכיון שייכנס אל הדרך העקומה, יהיה לו מאוד קשה לצאת ממנו. אכן כן, יכולים לראות בחוש איך האדם שנכנס לדרך העקומה, הולך ותועה, ובחלקים מסוימים אינו יהודי כלל וכלל, בחלקים מהתנהגותו הוא מופרך מכל וכל, ומעתה בכל מה שהוא לומד, הוא מוצא ראיות ואסמכתאות לשיטתו. פעמים שיכולים לשמוע משפתם של תלמידי חכמים כאלה שהם צריכים בדרך לימודם ובדרך שיחתם להצדיק את עצמם, הם עסוקים בהבאת ראיות לשיטתם. מה אתה עסוק כל-כך להוכיח שאתה צודק? למד את התורה הקדושה! יש אלוקים בעולם! אכן זה לא סיפור פשוט, כלשון ה'דגל מחנה אפרים': "כבד הדבר מאוד לפטור עצמו מזה הדרך של שקר".

מדוע כולל שאין לו רפואה

עוד יש לנו את דברי ה'חובת הלבבות' בשער יחוד המעשה שבתחילה הבאנו רק חלק קטן מלשונו, וכעת נעתיק יותר: "החכמה, כשמנהיגים אותה על דרכה, תהיה רפואה לכל מדוה וכשנוטים בה מנתיבתה, תהיה מדוה כולל, שאין לו רפואה ולא ארוכה". האמת שדבר זה נכון במדה מסוימת לגבי כל חכמה, שהרי רואים כעין זה אנשים שמרוב חכמה נעשים חכמים להרע, אבל כוונת ה'חובת הלבבות' לחכמת התורה שהיא שורש כל החכמות. ממשיך ה'חובת הלבבות': "ועל כן נמשלה התורה באש, כמו שנאמר: הלא כה דברי כאש וגו', מפני שמאירה העינים באורה, כמו שאמר: מצות ה' ברה מאירת עינים, ואמר: נר לרגלי דברך וגו'. ושורפת ביקודה

כשמתעסקים בה וממשמשים בה באופן בלתי ראוי, זה נורא ואיום. לא פשוט בכלל.

כשנכנסין בזה הדרך, ה' יצילנו

והנה בזה"ק זה עדיין לא כתוב חריף כל-כך, כי המשמעות היא רק שאדם כזה יצטרך לעבוד קשה עם התורה, מימי התורה ימררו לו את חייו, מפני שלא יזכה לבהירות והכל יהיה אצלו מלא ספיקות וקושיות. אולם בספה"ק "דגל מחנה אפרים" (פרשת בשלה ופרשת מסעי) כתב: שמעתי מן א"ז [הבעש"ט הק'] זללה"ה בשם ספר ברית מנוחה, כשרואים איזה תלמיד חכם שיצא חוץ מן השיטה ועושה שלא כהוגן (אין הכוונה לתלמיד חכם ירא שמים שאצל אחד העומד מן הצד התעוררה עליו קושיא, אלא על מי שהתנהגותו אינה ראויה. נדבר גלוית: הוא אינו מוחל על עלבונו), בודאי שתה מן המים המרים (כי לכן אין סתירה בין השניים. הוא לומד תורה הרבה, אבל המים שהוא שותה הם מים מרים), עד כאן.

מוסיף שם ה'דגל מחנה אפרים': והנה להבין זה הוא ענין רב, אך על פי פשוטו יש להבין זה כי בתורתנו הקדושה יש מים מתוקים ומים המרים, וראיה שכל התנאים והאמוראים וכל הצדיקים מימות משה רבינו ע"ה ושיהיה עד שיבוא משיח, כולם לומדים מן התורה דרך ישכון אור לעבודת הבורא יתברך, וכל האפיקורסים והמינים מביאין ראיה מן התורה עצמה להיפוך ושיש חס ושלוש שתי רשויות, כמו הרבה ענינים הנזכרים בגמרא (סנהדרין לח, ב) מן הצדוקים, עיין שם, והיינו שיש בתורה מים המרים גם כן, ואותו שאינו לומד באמת, אזי טועם טעם המרירות שיש בתורה רחמנא ליצלן, וכשנכנסין בזה הדרך, ה' יצילנו, אז כבד הדבר מאוד לפטור עצמו מזה הדרך של שקר.

שלא לשמה בא לשמה, ובוזה צריך ללמוד את דברי הצדיקים כפי שהסבירו זאת על-פי דרכם. עכ"פ השלא לשמה הגרוע, לא קצת גרוע הוא, אלא גרוע ביותר. סם המות הוא. לא רק שאינו מקרב את האדם אל השי"ת, אלא הוא אף מרחק אותו.

האדם צריך עכ"פ לרצות להעמיד את עצמו על המהלך הנכון, ועל זה דיברנו בשני השיעורים הקודמים. האדם צריך לומר לעצמו: אמנם אני עדיין לא במדרגה העליונה של לימוד תורה לשמה. הלוואי ואהיה במדרגה של לימוד תורה לשמה שמביאה לידי לשמה. אבל **דבר אחד רוצה אני לוודא, שאינני בשלא לשמה העמוק,** כי שלא לשמה העמוק הוא בכלל לא צחוק, הוא חורבן נורא וגורם לאדם להתרחק יותר ויותר, וכפי שהיה בעבר עם הבייתוסים והצדוקים והמשכילים. בכל התקופות היו קבוצות של אנשים שלקחו את התורה ועשאוה קרדום לחפור בה ולהראות את צדקת דרכם. והגם שבימינו הנסיונות הם יותר נסיונות של תאוה והנסינות של ההשכלה נתמעטו, עם כל זה אנו רואים שגם בימינו משתמשים בני אדם עם התורה להצדיק את היותם בעלי תאוה והרי הם נבלים ברשות התורה, ונמצא שהשימוש עם המים המרים של התורה נשאר היום כמו פעם, ורק הנסיונות נשתנו, וכפי שהצדוקים חפרו בפסוקים להראות את צדקת דרכם, וכן בכל הדורות, המשכילים ודומיהם, עיקמו את דברי חז"ל וגילו פנים בתורה שלא כהלכה, כך היום כשהאדם נופל בנסיונות התאוה והגאווה שהם יותר מצויים בימינו (אם כי גם שאר קיימים עדיין במדת מה), הוא מוצא בתורה שמותר להיות נבל או שאין זה נורא כל-כך וכל הדומה לזה. ולא דווקא שהאדם דורש כך ברבים. יתכן שאינו דורש כך, כי הוא יודע שבאופן רשמי צריך ללכת עם הכלל ולדבר על פרישות וכדומה,

מי שנוטה מנתיבתה, כמו שנאמר: כי באש ה' נשפט".

וכתב שם בהמשך דבריו: **על כן הזהר שלא תטה אשורך מדרך האבות ונתיב הראשונים** אל הבדיות, ותסמך על שכלך ותתיחד בעצתך ותתבודד בסברתך, **ואל תחשוד אבותיך במה שמסרו לך מאופני טובותיך.** **ואל תסתור עצתם במה שהורו אותך, כי אין עצה שתעלה בדעתך שלא קדמון לדעתה, ועמדו על כל מה שמביאה אליו מטוב ורע,** ואפשר שקדם לדעתך אופן ישר המחשבה ההיא בתחילתה, ונעלם ממך אופן ההפסד אשר יהיה ממנה באחריתה, ואתה במיעוט יישובך תראנה ישרה ולא תראה טעותה ואופני הפסדה. ואמר החכם: אל תסג גבול עולם, ואמר: שמע בני מוסר אביך. אך **אם תראה לקבל על עצמך מתוספת הרשות במצוות** מה שתוכל אחר שתמלא חובותיך מן המצוות, לאהבת חסד, **אחר שיהיה מסכים במ שכלך ורחוק מתאוותך, יהיה טוב, ואתה מקבל עליו שכר ואינך יוצא בו מדעת הראשונים,** כי כבר אמרו: ועשו סייג לתורה.

הרצון לעמוד על המהלך נכון

והנה לענייננו כדאי מאוד שתהיה לנו ההבנה הרחבה שבין לצד הקדושה ובין לצד ההפוך זה הרבה יותר עמוק מכפי שנאמר שמי שלומד תורה לשמה, מתעדם קצת, ומי שלומד שלא לשמה, צריך להשתפר. ובכן לפני שנמשיך הלאה, נדגיש שצריך שיעור מיוחד לסוגיית מתוך שלא לשמה בא לשמה, אבל כבר עכשיו ידוע לנו מה שכתבו התוספות שלא כל ה'שלא לשמות' שווים, יש שלא לשמה שלעולם לא יבוא מתוכו לשמה ועל כן הוא אסור בתכלית ועליו נאמר נוח לו שלא נברא, ויש שלא לשמה שאינו גרוע כל-כך ועליו נאמר מתוך

ויורהו דרכו שלא יבלה חיי חייו, ואז השי"ת ברחמיו וברוב חסדיו יאיר עיניו באור תורתו הקדושה ויבין וישכיל תוכן הדבר לעשותו ולקיימו.

הבה נבאר: אילו היתה התורה דבר פשוט, לא היינו מבינים מה הבעיה. למי מפריע שיש לו עבירות והוא לומד מסכת בבא קמא? מה הקשר בין השנים? להיפך, יטען האדם, המאור שבו יחזירו למוטב! אכן כן, צריך להיזהר שבני אדם לא יבינו את השיעור באופן בלתי נכון, אבל אחרי הכל מדובר בבעיה מאוד מאוד גדולה, כי התורה היא דבר עמוק ביותר. זה לא סתם ידיעות בבבא קמא. כל אות שבתורה, כל תיבה, כל משנה, כל גמרא, אותיותיהן של הקב"ה הן ונובעים מים שמשקיין את האדם. הבה נחזור אל הזוה"ק: התורה היא אש. היא גם אש וגם מים. אם אש היא, יכולה היא לשרוף ואם מים היא, המים יכולים להיות המים המרים. מי ששותה מהמים המרים של התורה, הרי הוא כמי ששותה תרופה ואין צריך לה שיכולה להמית אותו. וכפי שכל אחד מבין שלהתעסק בקבלה כשהאדם בעל עבירה, יכולה לקלקל אותו ואת כל מהותו וקרבנו אל ה', וסיבת הדבר, כי ילמד דברים עמוקים שאינם שייכים למדרגתו, שהרי מוחו מגושם וכל מה שיראה בספרים, יפרש באופן מגושם, כך צריך להבין לענין התעסקות בתורה בכלל, כי מושג זה קיים בכל אות בתורה.

זהירות מעצת היצר

הזכרנו שצריך להזהר שלא להבין את השיעור באופן בלתי נכון. כוונתנו בזה שיבוא אדם ויאמר: "אם כן מה יש לי ללמוד? טוב יותר שלא אלמד". דבר זה טעות הוא, עצת היצר הוא. הן רואים שבאותה פסקה שהרבי ר' אלימלך מדבר בענין זה, הוא מתחיל ואומר: "דבר ראשון

אבל הוא כלפי עצמו ימצא כל מיני היתרים וידרוש בינו לבין עצמו שהתנהגות כזאת אינה חמורה כל-כך. ומה שיקרה מזה, **שלא רק שלא ימצא בתורה איך לתקן את עצמו, אלא גם ימצא שם איך להתדרדר במדרון השאול.**

כך הוא בנסיון התאוה וכך הוא בכל ענין שאנו מתמודדים אתו, כגון בנסיון השקר לגבי נושא הגניבה מהבנקים והרשויות. הוא ימצא בתורה ראיות לחזק את שיטתו, וזהו סכנה גדולה מאוד. ולכן צריך האדם להבין שאין לו ברירה שלא לרצות להיות יהודי כשר. הקב חומטון כל-כך נחוץ לו, כי הוא לא יכול להיות אחד שמחפש תאוות ואח"כ מתיישב ללמוד, שהרי אז הוא שרוי בסכנה עצומה שהתורה רק תבנה אצלו את התאוות.

לימוד התורה מתוך תשובה

הרבי ר' אלימלך זיע"א כתב ב'הנהגות האדם' הנדפס בסוף הספר 'נועם אלימלך' (אות א): הראשון צריך האדם ללמוד גמרא ופירושו רש"י ותוס' ומפרשים, כל אחד לפי השגתו, והפוסקים אחריהם, ומתחילה ילמוד שו"ע או"ח, **וצריך להתפלל להשי"ת שיבוא על האמת כי העבירות מסמיין עיניו שלא יראה**, אף שיכול לפלפל ולהגיד לאחרים דינו, אבל הוא בעצמו שוכח ולא מקיימם באמת. **לכן צריך האדם להתחרט מאוד על עוונותיו ולהתבודד עצמו קודם אור היום** שאז עת רצון לבכות על גלות השכינה פעמים הרבה עד אין חקר, **ויבכה בדמעות, וגם ביום לפעמים יתבודד ואז יראה בעצמו שעמדו עוונותיו נגד עיניו**, ויזכור את חטאתיו ועוונותיו ופשעיו כהרים ונבעות אשר מעולם לא זכר אותם אם עשה ככה. ככה יעשה לא פעם ולא שנים ולא מאה פעמים **עד אשר ירחמו עליו מן השמים ויתפלל להשי"ת שידרכהו בדרך**

לשנות דברים שבעבר היה נדמה שהם נכונים ועכשיו כבר מבינים שהם פסולים. **הבעיה של להיות נבל ברשות התורה, היא לא בעיה רק בחלק הנבל, אלא גם בתורה כולה של האדם, כי מתברר שתורתו לקויה. התורה היא דבר קדוש מאוד, והאדם צריך להבין שמשוהו צריך לקרות כשלומדים תורה.**

חיבור מביא תולדה

כשלומדים את דברי הזוה"ק בענין המים, מבינים כך: **האדם כשלומד תורה** (וכאן היא נקודת ההסברה של מאמר רבי מאיר כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה), **עושה חיבור בינו לבין התורה ונוצרת תולדה חדשה, וכפי שנעשה בכל חיבור שבין משפיע ומקבל. מבאר הרמ"ק ושאר המקובלים: כשהתורה מדברת אל הסלע, הסלע מוציא מים. זהו הסוד שהיה אצל משה רבינו. כשהתורה מדברת אל האדם, אין הפירוש שנכנסו ידיעות למוחו, אלא נעשה חיבור בינה לבין נשמת האדם, ועכשיו תיווצר תולדה חדשה. אולם דע לך בן אדם שאם תעשה את החיבור באופן שאינו ראוי, תיווצרנה תולדות מסוג אחר.**

אכן אם יחזור האדם בתשובה ויבוא אל התורה בנפש נקיה, אין לך מושג מה יקרה אז. אנשים אינם קולטים שיתכן שיבוא איש פשוט, בעל הבית, שחוזר בתשובה, למה? כי נכשל. הוא נכשל בדברים שמתרחשים בכל יום. האדם קלט שנפל ונכשל בעבירה, ואם מקצת יהודי הוא, הוא קלט שיתכן שהעבירה היתה מורכבת מממה עבירות גם יחד. הוא סיפר לשון הרע ואמר שקר, וכן הלאה. עבירות הן, עבירות מן התורה. ובכן, מה עשה? התחיל לחזור בתשובה. הוא נכנס לחדר ריק מאדם, הוציא סידור ואמר וידוי - "אשמנו, בגדנו..." ואז דיבר אל

התיישב ללמוד, אך תוודא שאתה חוזר בתשובה". כך אמר בלשונו: **"הראשון צריך האדם ללמוד"**. הוא לא אומר: "ראשון לכל יעשה האדם תשובה, וכשיסיים אז יתיישב ללמוד". אך מה? כפי שדיברנו בשיעורים הקודמים, **האדם מחויב שיהיה במצב של השתוקקות להיות יהודי כשר. למה? כי הוא מבין שאם הוא מתעסק בדברים קדושים כאלה, הוא מחויב לעשותו בגישה נכונה.**

פעם האזנתי לשקלא וטריא בין שני יהודים. המעשה היה ששמעון ישב ולמד וראובן ניגש אליו ליתן לו תוכחת מוסר, וכה אמר: "שמעון! הלא יהודי יקר אתה. נחשב אתה בקרב הקהילה ליהודי חשוב ותלמיד חכם ומסתכלים עליך בהערכה, והנה מקודם ראיתי אותך בעת התפילה עומד בחוץ ומפטפט, דע לך שבגלל מעמדך זה עושה חילול ה' גדול". והנה כדרכם של בני אדם השומעים תוכחה שמאבדים את ישוב דעתם, אף שמעון זה כך. הגיב ואמר: "אולי באמת אינו כדאי שאנשים יסתכלו עלי בהערכה, שהרי זה גורם חילול ה', ובכן נראה לי שאני הולך לעזוב את לימודי". אולם ראובן שהיה בר דעת, אמר לו: **"חס ושלום! תמשיך. אדרבה! ראוי הדבר שיסתכלו עליך בהערכה, אבל תיזהר שלא יראו אותך מסתובב בחוץ בעת התפילה"**.

הנה כי כן, תמיד היצר הרע מלמד את האדם להגיב בצורה זו: "אה, באמת? אם לא לומדים בגישה נכונה, זה יכול להרחיק את האדם? אם כן אני מפסיק ללמוד". כן, אתה מדבר כפי שהיצר הרע מלמדך. חס ושלום! בשום ספר לא כתוב מהלך כזה. בכל ספר תמצא כתוב שצריך להיות במהלך שרוצים להשתפר, שרוצים להשתנות, שרוצים ללכת עם האמת הגם שזה ידרוש מחיר, שרוצים

יראה, והתורה תסייע לו שהקב חומטון ישתמר.

והתשובה היא שבאמת **בכל חלקי התורה נמצאת אשו של השי"ת, אלא שהאדם אינו נוגע בה אם אינו לומד תורה לשמה**. כשהאדם לומד מה שלא יהיה, נשים, נזיקין, חושן משפט, הן אותיות של רצון ה', וכיון שכן, **כשהאדם לומד אותן, הוא מקבל ממילא התעוררות של תשובה ויראה**. וכבר הבאנו בסוף השיעור הקודם מהצדיקים שאמרו שהספר מוסר הטוב ביותר הוא דף גמרא, **כי כשלומדים נכונה, מוצאים את היראה שם**. ברם, **אם לא ילמד האדם ספרי יראה, לא תיווצרנה התולדות האלה מהתבואה**, ואז יאמר האדם: "מה? עלי ללמוד ספרי יראה כדי לזכור שמיגו למפרע לא אמרינן? אני לא קולט מה אתה מדבר!". הוי אומר: האדם יכול לשאול שאלה זו בכלל על הגמרא במסכת שבת: "איני מביין. אני לומד ספרי יראה כדי לזכור את היסוד של הנתיבות?". אכן מהי התשובה? התשובה היא שכל דף וכל שורה שהאדם לומד, בנוי מיראת שמים. זה נמצא מאחורי האותיות. אומרת לנו התורה: "**בלי קב חומטון, האש הקיימת בתורה לא תיכנס אצלך בלב**, התולדות שצריכות להיווצר, לא תיווצרנה, כי בלי חיבור אמיתי, אין תולדות. **הקב חומטון הוא שמירה למה שנמצא מאחורי המילים מיגו למפרע לא אמרינן, שהאש שמאחורי המילים תצא ותיכנס ללבך, וכשתקום מן הספר, תראה שאתה מלא וגדוש ביראת שמים**".

הצדיקים וגדולי ישראל, כשהיו לומדים, היו רואים עליהם את היראת שמים שלהם. יכולים עוד לשמוע את שיעוריו של הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל ולראות שהיה אדום כאש בשעה שלמד, עם כזו יראת שמים. לא

השי"ת בלב שבור: "זה לא יכול להמשיך ככה, אני לא רוצה להיות שם, אני יודע שנכשלת...". כשסיים, יצא והתיישב ללמוד בחברותא. אתה יודע מה יקרה עכשיו? אין הפירוש שעששיו יבין יותר טוב את דברי התוספות כי חזר בתשובה. זה גם נכון, אבל זה רק ההתחלה. **הולך להיווצר כאן תולדה חדשה. בלימוד כזה התורה מתחברת אל האדם והתולדות הן תולדות של קדושה. הרגשים של קדושה, השתוקקות ליותר**.

התורה לשמה פועלת חזק מאוד. זה לא רק שלא מעניינים אותו שטותים כי הוא באמצע לערוך מאמר לקובץ והוא עסוק כל היום להבין אם הוא צודק או החברותא שלו צודק. לא על זה אנו מדברים. לא זה נקרא מגלין לו רזי תורה. **מגלין לו רזי תורה פירושו שלבו מתחיל ליקוד באש קודש. אחת מהתולדות של חיבור התורה עם האדם היא שהלב מתחיל לבעור להשי"ת, כי הלב תלוי במוח**.

הקב חומטון מסייע למצוא את האש שמאחורי האותיות

הנה אברך אחד שאל שאלה נאה לאור מה שדיברנו בשיעורים הקודמים ויש בזה כדי להשלים את כל האמור. שאלתו היתה כזו: ראינו את דברי הגמרא במסכת שבת שהתורה דומה לתבואה שהרוצה שתשתמר, מערב בו קו חומטון. וראינו מהצדיקים שהכוונה לספרי יראה. האדם עוסק בתשובה, וזה גורם לתורתו שתשתמר. ומשמע מזה שהעיקר הוא התבואה וספרי היראה הם רק עצה לתבואה שתשתמר. לעומת כן, ראינו ודיברנו שמי שמשתוקק כל-כך להיות יהודי ירא שמים ועוסק בספרי יראה, בסוף יראה שכל חלקי התורה ישמשו לו כקב חומטון, ומשמע מזה לאידך גיסא, שהתורה היא שמירה לספרי היראה. במה האדם עוסק? במה הוא שקוע? בספרי

כמבואר בספרים. אם כן צריך האדם הרבה מחשבה והרבה תפילה שהקב"ה יעזור לו להתקדם, ואז יתקיים בו באיזו מדרגה שהוא כל הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, כמו שנתבאר בשיעור הקודם שהדברים אמורים לכל יהודי ויהודי, כי לכל מעלה הכתובה במשנה יש דרגות נמוכות, דרגות יותר גבוהות, ודרגות גבוהות ביותר, וכשהאדם יסבב את עצמו וירצה ללמוד תורה כדי להשתנות ולהפוך ליהודי כשר, בוודאי התורה תפעול בו, יהי רצון שנזכה.

היה אז כלום בעולם חוץ מהשי"ת. הוי אומר: מאחורי האותיות יש אלוקות, והקב חומטון מבטיח שלא תמשמש סתם במילים מבלי לקלוט מה מסתתר מאחוריהן. כשהאדם ניגש לזה באופן זה, הרי הוא מבין שזה מאוד נחוץ, כי אין האדם נעשה תלמיד חכם מידיעת התורה בלבד. אם ידיעת התורה נשארה ידיעת התורה, יש שאלה גדולה על האדם, כי התורה צריכה להביא תולדה, ואם לא הביאה תולדה לצד הקדושה, יש לחשוש שהביאה תולדה לצד ההפוך וחס ושלום הוסיפה תת כח בקליפה

מדור אור החיים הק'

ערש"ק פרשת תולדות תשפ"א

ברכה בנוסח של קללה

אומרים רבנן לר' אלעזר בן רשב"י (מו"ק ט, ב) **תזרע ולא תחצד וכו'**, וזה הוא שיעור הכתוב: אורריך ארור ומברכך פירוש ואותם אורריך אם הם מכוונים ל'מברכך' (כענין וא"ו מוסיף על ענין ראשון) - **ברוך**.

יש מין מקלל שהוא מברך

כיסוד הזה כתב האוה"ח הק' גם בפרשת לך-לך, שם אמר הקב"ה לאברהם ג"כ בנוסח הזה: ואברכה מברכך ומקללך אאור. וזה לשון האוה"ח הק' שם: **יתבאר על דרך אומרים במסכת מועד קטן שאמרו רבנן לבנו של רשב"י תזרע ולא תחצד וכו' ונתכוונו בזה לברכה. והגם שהוציאו דבריהם בלשון קללה, הכל הולך אחר הכוונה, הרי שברכוהו בנוסח קללה. וכנגד**

אורריך ארור ומברכך ברוך

בברכות שיצחק נתן ליעקב נאמר (כו, כט): **וְעֲבָדְךָ עֲמִים וְיִשְׁתַּחֲוּ לְךָ לְאֻמִּים הִנֵּה גְבִיר לְאֻחִי וְיִשְׁתַּחֲוּ לְךָ כְּגִי אִמָּךְ אֲרִיֶּךְ אָרוּר וּמְבָרְכְךָ בְרוּךְ. הנה הברכה "אורריך ארור ומברכך ברוך", היא אותה ברכה שהקב"ה נתן לאברהם, ומשמעותה שתשרה אצלו הברכה במידה כה גדושה, שכל מי שיברך אותו, יבורך אף הוא, וכן להיפך.**

ובאוה"ח הק' עמד על התוספת וא"ו שבתית "ומברכך", וכתב האוה"ח הק': **אמר ומברכך בתוספת וא"ו לרמוז על מין מקלל שישנו בכלל ברכה והוא המכוון לברך** (ורק התיבות היוצאות מפיו נשמעות למי שאינו מבין קללה), **על דרך**

א. בגמרא שם איתא: רבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים תנו פרשת נדרים בי רבי שמעון בן יוחי וכו' אמר ליה (רבי שמעון) לבריה: בני אדם הללו אנשים של צורה הם, זיל גביהו דליברכוך וכו' אמרו ליה: מאי בעית הכא? אמר להו: דאמר לי אבא: זיל גביהו דליברכוך. אמרו ליה: יהא רעוא דתזרע ולא תחצד (תזרע ולא תקצור), תעיל ולא תיפוק (תניס ולא תוציא), תיפוק ולא תעיל (תוציא ולא תניס), ליחרוב ביתך וליתוב אושפיך (שייחרב ביתך והאכסנייה תתישב), לבלבל פתורך (שיתבלבל שולחך), ולא תחזי שתא חדתא (ולא תראה שנה חדשה). כי אתא לגבי אבוא, אמר ליה: לא מבעיא דברוכי לא בירכן - אבל צעורי צעורן. אמר ליה: מאי אמרו לך? - הכי והכי אמרו לי. אמר ליה: הנך כולהו ברכתא נינהו; תזרע ולא תחצד - תוליד בנים ולא ימותו. תעיל ולא תיפוק - תעיל כלתא ולא לימותו בנך דליפקון. תיפוק ולא תעיל - תוליד בנתא ולא ימותו גובריהו וליהדרו לוותיך. ליחרוב ביתך וליתוב אושפיך - דהאי עלמא אושפיך וההיא עלמא ביתא. לבלבל פתורך - בבני ובנתא, ולא תיחזי שתא חדתא - דלא תמות אנתך ולא תנסב אינתתא אחריתי.

הנובע, ואחד מהאופנים לעבור את המקטרגים ולהביא את השפע אל האדם, הוא על-ידי שיהודי חבירו עומד ומברכו, והעיקר הוא העין טובה ברצותו להיות 'נותן' ולא הדיבור היוצא מפיו, כי אז השפע עובר דרך המברך ומגיע אל המתברך.

כל המתפלל על חבירו

אכן יש ספרים שמסבירים במאמר חז"ל "כל המתפלל על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה", שהוא גם כן על דרך זה. **כשיש לו לאדם עין טובה על חבירו ורוצה בכל לבו שיבוא לו שפע עד כדי שהוא נעמד להתפלל עליו, הוא נעשה צינור להבאת השפע הנצרך אל חבירו**, וכיון שכן, הוא נענה תחילה, שהרי השפע מגיע תחילה אליו ורק אז הוא מגיע אל חבירו.

וזהו הסוד של 'ואברכך מברכך'. הקב"ה אמר לאברהם וכן אמר אברהם ליצחק: "מי שיברך אותך, הוא עצמו יתברך". כאילו אמר: "אני רוצה שהשפע יגיע אליך, אך היות שלפי סדר הבריאה צריך שייגמר ביאת השפע על-ידי התעוררות מהעולם התחתון, לכן **כל מי שיעשה עצמו צינור לכך, השפע יעבור דרכו ואף הוא עצמו יתברך**".

הברכה כדבר הסמוי מן העין

אחרי שאנו מבינים שהמברך נעשה צינור להבאת השפע ותפקידו לשמור עליו מפני המקטרגים, מבאר ה'שם משמואל', וכן הוא בעוד ספרים, שמטעם זה **ככל שהמברך עושה זאת יותר בהסתר, כך יש שמירה יותר גדולה לשפע שלא ישלטו בו** המקטרגים וממילא ברכתו עושה יותר פרי, ואחת מהדרכים לברך את ברכתו בהסתר,

זו אמר ה' ואברכה מברכך וגם מקללך יש מין מקלל שהוא מברך, גם אותו אברך. ולזה אמר לשון יחיד (ומקללך), כי לא כל מקלל יברך, אלא פרט שהוא מכויין לברכה אבל מברכיך את כולן יברך. עיי"ש עוד.

אולם הדבר טעון הסבר, כי לכאורה תמוה - אם באמת ביקשו לברך את רבי אלעזר ב"ר שמעון, מה ראו על ככה לדבר בלשונות של קללה ולהתכוון לברכה? וכי להפחידו התכוונו ח"ו?! יתירה מזו, הרי מדברי האוה"ח הק' מבואר שמהלך הוא בתורה, ולא רק מעשה שהיה, כי לכן הזכירה זאת התורה כמה פעמים להודיע שהיות שבוודאי יהיו הרבה שיברכו בנוסח של קללה, יהיו אף המה כלל הברכה.

וזאת הברכה

אכן בספרי הצדיקים אנו רואים שמדובר בסוד אשר כל פעם שמדברים בענין המושג ברכה, צריך להזכירו, ונבאר: הנה לכאורה צריך להבין איך יש לאדם כח להביא שפע על חבירו באמצעות ברכת פיו. אם נסתכל בעולמם של אומות העולם, נראה ששם אין המושג ברכה קיים. הם יכולים להודות זה לזה, אך לא לברך, ואילו אצלנו, כל אימת ששני יהודים נפגשים, מיד הם מברכים זה את זה - "לחיים טובים ולשלום... ה' יעזור שיהיה לך הרבה אידיש נחת..." **לכל יהודי יש כח להיות צינור להמשכת שפע ממרום לחבירו**. ומה צריך לזה? הרי הקב"ה מברך את עמו ישראל באהבה ומשפיע להם תמיד בכל עת ובכל שעה! התשובה היא שגם כשהקב"ה משפיע שפע, קיימים מקטרגים העומדים על אם הדרך והללו מבקשים לגזול, והאדם זקוק לסייעתא דשמיא מיוחדת שהשפע באמת יגיע אליו ותחול בו הברכה להיות כמעין

לשים עליה את ידיהם ותתקבל התפילה ברצון.

אית רוגזא דאקרי ברוך

עוד ידוע לנו מהצדיקים, הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעו'בוז זיע"א ועוד רבים, שפעמים הרבה היו מברכים באופנים כאלה, פעם על-ידי סטירה ופעם על-ידי צעקה של רוגזא, וכדאיתא בזה"ק (פרשת וישב): "אית רוגזא דאיהו מברכא מעילא ומתתא ואקרי ברוך". אנשי צורה היו הצדיקים וברצותם להביא שפע על האדם הזקוק לישועה, עטפו את ברכותיהם בלבוש של רוגזא. כן יש כמה סיפורים על הרה"ק ה'תפארת שלמה' מראדאמסק זיע"א שסטר את פני הבא לבקש ממנו ישועה וסילקו מחדרו, והלה ידע שישועתו קרובה לבוא.

אמנם אפילו הצדיקים שהלכו במהלך זה, לא תמיד הלכו בו, כי אם לפעמים, שהרי אף הם היו מברכים יום את המשחרים לפתחיהם בברכות גלויות. וכן רואים בפסוקים שאין זה מופרך לברך בגלוי, אלא שכל פעם שהתורה מזכירה את ענין הברכה, היא מזכירה גם את ענין הברכה המוסתרת, לומר שאף היא דרך הגונה היא. אכן הצדיקים ידעו מתי להשתמש במהלך זה. כשהיו רואים שיש קטרוג המרחף על האדם, אז היו משתמשים במהלך זה כדי לצלוח אותו.

טוב מאוד זה מלאך המות

הן ידוע שעיקר עבודת הצדיקים הוא להיות מרכבה לשכינה, והיינו שיתנהגו בדרכיו של הקב"ה, מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון. אין שום מהלך שהצדיקים משתמשים בו שאינה מהלך התורה, דהיינו המהלך שעל ידו

היא על-ידי שיאמר אותה בצורה של קללה. ה'שם משמואל' מבאר שאותם חכמים היו אנשים של צורה כפי שכינה אותם רבי שמעון, וידעו היאך לברך באופן המועיל, ולכן בירכו את רבי אלעזר בנו בצורה של קללה כשמחשבתם אך ורק לברכה. אכן רבי שמעון בר יוחאי אשר ידע כל הנסתרות, כששמע מבנו מה אמרו לו, הבין מיד מה התכוונו ופתר את דבריהם באוני בנו.

דומה לכך כתב ה'בני יששכר' שכאשר האדם מתפלל, לדוגמא, על פרנסתו, מצוי שהמקטרגים יבואו לגזול את השפע המתעורר לבוא באמצעות תפילתו, ולכן ראוי לאדם שיודה להקב"ה שוב ושוב שהוא מביא שפע לכל אחד ונותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו, וכך תהיה תפילתו בלשון סתרים והמקטרגים לא יגשו אליה. וכבר כתב כעין זה ה'בית אהרן' שבני אדם חושבים שכאשר הם מבקשים לרפואה וישועה, הם חייבים להוציא את בקשותיהם מפייהם, ולא כן הדבר, אלא יכולים הם להודות ולהלל להש"ת על אותם עניינים, ועל ידי כן תבוא להם הישועה.

וכן מטו משמיה דהרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א שבתבות "לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך" שבברכת מודים, נושאים תפילה ברמו, שהדורות הבאים אחרינו, דהיינו צאצאינו וצאצאי צאצאינו, יהיו יראים ושלמים ויעסקו כל ימיהם בשירות ותשבחות - יודו לך ויספרו תהילתך. אמר הרה"ק מבעלזא: מדוע תיקנו אנשי כנסת הגדולה תפילה זו ברמיזה ולא תיקנו להתפלל אותה בפירוש בתפילת השמו"ע והרי תפילה חשובה היא מאין כמותה, ומי הוא זה שאינו צריך לזכות בנחת יהודית מהילדים? התשובה היא כדי שלא יוכלו המקטרגים

בפניו על הני רבנן שלא די שלא בירכוהו, עוד קללוהו קללה נמרצת, בכוחו לגלות נסתרות, הסביר לו את העומק הפנימי שמתחבא מאחורי הקללות. כשהאדם מגלה את הפנימיות שבדבר הנראה רע, אזי מתנוצץ הטוב ויוצא לידי התגלות, **והרי זה גורם לכך שמעתה ואילך יראה האדם כל-כך הרבה חיבה ורחמנות של הבורא יתברך** באופן שאי אפשר לתאר.

אמנם נסיון גדול הוא, כי כשהאדם מקבל מכה, אם ירא שמים הוא, מיד הוא מרגיש שהיא באה לו מחמת עבירה פלונית או פלונית וכל מיני חשבונות יש לו במוחו, וכיון שהוא שרוי בצער ומר לו ממר, יתכן שתחלוף לו מחשבה במוחו: "נו, נו, אתה רוצה להכותני? הכיניו!", ובגלל כן קשה יהיה לו לומר בפה מלא: **"אני מודה לך על כך"**. ולמען האמת, **זה נחוץ אז יותר מתמיד**, כי **זה הזמן שיכולים לראות בבהירות נפלאה איך הטוב מאוד הוא בעצם טוב**.

אכן כן, רואים זאת בחוש מדי יום ביומו, אצל כל מיני האנשים מכל מיני המדרגות. **לאחר שהאדם מתייסר, הוא נלחם בכל כוחו עם המחשבות ונעמד להודות לה'**, וכן הוא מכוון על כך בברכת שעשה לי כל צרכי, כפי שכתב הגר"ש קלוגער זיע"א שבברכה זו יש לאדם הזדמנות לברך בשם ומלכות על הרעה כשם שמברך על הטובה. אני מודה לך ה' אלוקיני מלך העולם על המכה שקבלתי עכשיו. הוא לא מרגיש הודיה בלב, שהרי בשר ודם וכואב לו, אבל **הוא אומר בפיו ולאט לאט הפה משפיע על הלב**. כיון שהוא עושה כן, הוא מגלה את הפנימיות ועל ידי כך נהפך הטוב לטוב נגלה. אין בזה יוצא מן הכלל. **כל אימת שהאדם עושה זאת, יראה תיכף ומיד איך צומח לו מזה איזו טובה שלא חלם עליה מעודו**.

כשהאדם נמצא במצב נעים וקל, הוא

הקב"ה מביא שפע לעולם. ומאחר שלמדנו שעל אף שבדרך כלל הברכה נאמרת בגלוי, יש שהיא נאמרת בסתר כדי להערים על המקטרגים, נמצא שגם אצל הקב"ה הוא כך, וזהו שאמר ה'חובת הלבבות' שמי שיש לו אמונה ובטחון לעולם אינו חושד את הקב"ה, שהרי הוא יודע ומאמין שהקב"ה יודע מה הוא עושה וכל מה דעביד לטב עביד, ואם הוא רואה שהקב"ה מביא איזה דבר קשה, הוא מבין שהקב"ה בירך עכשיו בנוסח זה.

וכן כתב בעל התניא זי"ע על הא דאיתא במדרש "והנה טוב מאוד זה מלאך המות", שפירושו **יש שפע שאינו יכול לבוא לעולם באופן שהטוב יהיה בנגלה, מפני שמדובר בשפע טוב מאוד**, ואם יבוא בנגלה, המקטרגים ייטפלו אליו. **לכן צריך לברך באופן זה, באופן שנראה כרע, אבל בעצם הוא טוב מאוד. ולכן האדם מצדיק עליו את הדין**, וזהו חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. הקב"ה נתן לך ברכה ומחויב אתה להודות לו על זה. אמנם אין אתה רואה אותה בגלוי, אך תבין שזה דומה לאותו צדיק שסילק את האדם מחדרו בבושת פנים. האדם הגיע כאוב מאוד אל הצדיק והצדיק זרה לו מלח על פצעיו. זה היה לו קשה ביותר. אבל כשהתבונן אח"כ, הבין שהיה חשבון בדבר ודווקא כך באה לו הישועה...

מטוב נסתר לטוב נגלה

ויסוד זה נוגע לכל אחד כשרואה שהגיעה אליו ברכה כזו ומר וקשה לו, הנה בוודאי תחילה לכלל יש לו להאמין בה' שזה בוודאי לטובה, אך עוד יש לו באפשרות לפעול שהכלל יהפוך לטוב נגלה, וזאת על-ידי גילוי הפנימיות, וכפי שעשה רבי שמעון כשרבי אלעזר בנו בא להתלונן

נבאר עוד: השפע המגיע לאדם דומה לחשמל, שכדי שיאיר את המנורות או יפעיל את המכונה, הוא צריך לעבוד במעגל סגור ואסור שיהיה שום הפסק באמצע. אף כאן, כשהאדם מקבל שפע, הגם שהשפע הוא בצורה של רע, אם הוא מודה על כך לה, נעשה מזה מעגל של שפע ואז הטוב נעשה באתגליא.

עלול לרמות את עצמו שיש לו אמונה ובטחון. אך כשהוא נמצא במצב כזה, אם הוא מתנער מצערו ונותן הודיה לה' ומכוון לזה באמת, הוא עושה דבר אמיתי ביותר, כי אז לא יתכן שירמה את עצמו. וכיון שכן, מתקיים בו והבוטח בה' חסד יסובבנו, אשר הוא דבר הנראה בחוש לכל מי שאינו עוצם את עיניו.

מדור הילולא דצדיקיא

נלמד לזכות דוד בן פיגא ומשפחתו
פטרון מדור הילולא דצדיקיא

עש"ק פרשת תולדות תשפ"א

הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זיע"א

ח' כסלו תרל"ב

עינים פקוחות

החוצה עד למקום מסוים, ומשם המשיך הרה"ק מטשערנאביל ללכת לבדו, ואילו הרה"ק מרוז"ן נשאר לעמוד על עמדו, רק שפתותיו נעות וקולו לא יישמע. פתאום קרא לסובביו: עת רצון היא, כל אחד יתפלל על מבוקשו. שאל אחד לדעת האם טעמו משום שהרה"ק מטשערנאביל היה כאן כעת. השיב לו: הן, זהו טעמי.

הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זיע"א אמר עליו בשפה הרוסית: "גאלע טאטישקע", כלומר הוא בדיוק כמו אביו.

ויראו מגשת אליך

ידוע שהצדיקים לבית טשערנאביל סבלו הרבה ממלשינות ומאנשי הצנזורה שחשדו בהם שהם מחזיקים כתבים המעודדים מרידה במלכות. פעם נכנס שוטר אחד רשע אל הרה"ק ושאל: האתה הוא הצדיקן (הצדיק)? אמר לו: הן, אני הוא. חשב זאת הרשע הלז כהודאת בעל דין שהוא מורד במלכות והעמיד שני עדים על כך. אמר הרה"ק: פלא הוא בעיני, וכי צריך אני לשני עדים על כך?! הלא השמים והארץ מעידים שאני צדיקן!

הצדיקים דיברו עליו בהערצה רבה. נכדו חתן בנו הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זיע"א אמר אצלו אין צריכים לאמונת צדיקים, כי נראה בחוש איך עיניו צופיות למרחוק ואיך הוא רואה על כל העומד לפניו את כל מה שהיה עמו מיום הוולדו ועד עתה. כך אמרו צדיקים שכאשר אביו המגיד הק' מטשערנאביל נסתלק והוריש לבניו את כוחותיו, הוריש לבנו זה את כח הראיה. נחשב היה בדורו דור דעה, בדורו היו הרבה צדיקים מפורסמים בעלי רוח הקודש. כך אנו רואים, למשל, את הגה"ק מצאנז זיע"א, שהיה בגליציה בעוד הוא נמצא ברוסיה, שמכנה אותו בתואר רשכבה"ג.

ואני תפילתי לך עת רצון

לפנינו מעשה נפלא בעיני זה: הרה"ק מטשערנאביל היה מחותן עם הרה"ק מרוז"ן זיע"א באשר הרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב זיע"א, בנו של הרה"ק מרוז"ן, נשא את בתו. פעם ביקר הרה"ק את מחותנו בביתו, כשנפרדו, ליווה אותו הרה"ק מרוז"ן

רגשו גויים ולאומים יהגו ריק, וכל הרוצחים נמלטו והתפזרו בבהלה.

בעלי העגלות חוזרים בתשובה

כל מי שהיה רואה את הצדיק, היה נופל עליו פחד גדול, ולפי עדויות גם כשהיו נכנסים אליו בעלי עגלה, תיכף לכניסתם **היו מתנמלים הרהורי תשובה והיו נשאים אצלו זמן רב כשהם שוכחים לגמרי** מהסוסים והעגלות הממתניים בחוץ. פעם היה בעל עגלה 'אויבער חכם' שהתגאה ואמר שהוא אינו ירא, וכך הוא נכנס אל הצדיק בקומה זקופה. אמר לו הצדיק בגערה: היכנע! אך בעל העגלה לא הבין. כך אמר לו הצדיק כמה פעמים: היכנע! והוא אינו מבין. רק כשחזר בעל העגלה לבית מלונו וביקש לנוח במיטתו, **התחילו לצוץ בלבו הרהורי תשובה. הוא נזכר בכל העבירות שעשה ואץ רץ שוב אל הצדיק לבקש ממנו דרך תשובה,** וכשהצדיק נתן לו **דרך תשובה, שכח לגמרי ממסחרו ונשאר אצלו למשך כמה שנים.**

וכל בניך לימודי ה'

סיפר נכדו הרה"ק **רבי ברוך בן ציון מטשערנאביל - אומאן** מה דבדידיה הוי עובדא: זקנו הרה"ק מטשערנאביל ערך פעם את שולחנו הטהור והוא שהיה אז תינוק, שכב בעריסתו במרחק מה מראש השולחן. לפתע התחיל לבכות כדרך התינוקות, קם זקנו מכסאו, והתחיל ללטפו ולהרגיע אותו מבכיו. כולם ראו כן תמוהו: היתכן שבשביל דבר כזה יקום הצדיק מכסאו.

כשראה את התמיהה על פני החסידים, אמר: כתוב וכל בניך לימודי ה', הפירוש הוא כך: **כפי שהאדם נוהג עם בניו, כך הקב"ה לומד** (כביכול) **איך להתנהג עם בניו**

על השולחן היו מונחים קוויטלאך, וכשהרשע הציץ וראה בהם שמות שונים, אמר כמנצח: הנה לנו הרשימות של המרגלים כנגד המלוכה. אמר לו הרה"ק: לא כן, אלא שמות הם של אנשים מישראל המבקשים שאתפלל עליהם. אסף אותם השוטר הרשע והניחם בתרמילו, ואז ראה סידור על השולחן אשר אף עליו רשומים שמות של אנשים. לקח גם אותו. כשהתחיל לצאת עם השלל, קרא הרה"ק: את הסידור לקח ממני?! במה אתפלל? מיד קם ממקומו, ניגש אליו והוציא ממנו את הסידור. באותו רגע נפל על השוטר פחד גדול והתחיל לצעוק בקול: הוציאוני מכאן, הוציאוני מכאן, ואמר: מעולם לא ראיתי איש מבהיל כמו אדם זה...

באחת המסירות שהיתה כנגדו, באו הוודיעו לו שכדי לבטל את המסירה עליו לשלם סכום של חמשת אלפים רובל. אמר: אילו הייתי כמו זקני הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זיע"א (אבי אמו) לא הייתי ירא כלל. וסיפר שכאשר היה פוגרום במעזריטש יראו כולם והסתגרו בבתיהם. כמה אנשים הלכו לבית המדרש להטמין את ספרי התורה וכלי הקודש יקרי הערך שלא ישללו. והנה בבית המדרש היתה מנורה יקרה בעלת ע"ב קנים תלויה על התקרה שהמגיד הק' זיע"א קיבל במתנה מאת תלמידיו הק' ביוזמת הרה"ק רבי אהרן הגדול, אמר הרה"ק מקארלין שלא יעיוז לנגוע במנורת רבינו. באו ואמרו למגיד הק' ממעזריטש זיע"א ענה: אם רבי אהרן הגדול יכול לקבל שמירה על המנורה, שמירתו תחול על כל מי שיהיה בבית הכנסת, יתאספו כל אנשי העיר בבית המדרש ויניצלו. בתחילה ניסה הרה"ק מקארלין להתנער מן האחריות, אך למעשה כשהרוצחים התקרבו לבית הכנסת וכל בני הקהילה היו בפנים, פתח הרה"ק ואמר למה

שבת פרשת ראה. בליל שבת לאחר שבירך המוציא, אמר כך: משה רבינו אמר 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה וגו' והקללה אם לא תשמעו אל מצות ה' אלוקיכם', אומר אני אל השי"ת: והקללה אם לא - אם לא תהיה קללה, אזי: תשמעו אל מצוות ה' אלוקיכם. והוסיף בדברו כלפי מעלה כבן המתחטא אצל אביו: אני הוצרכתי לפסוק לבני העיירה שיאכלו בשר בתשעת הימים כדי להבריא את גופם ושלא לצום בתשעה באב, הרי אי אפשר כך לקיים את התורה. ובכן, **מבטיחך אני, שאם תסיר את הקללה מעליהם, יישבו ויעסקו בתורה ויקיימו את מצוותיך כדבעי...**

באחת השנים בפורים אמר: פורים הוא כיום הכיפורים, ואם כן זמן תשובה הוא. רבונו של עולם! **אם בני ישראל יהיו בריאים כדובים וחזקים כאריות, בוודאי ובוודאי יחזרו בתשובה**, וכפי שהיה במעמד הר סיני שכל החולים נתרפאו ולכן קיבלו את התורה. רפא את כל חולי עמך ישראל ויעבדוך כולם בלב שלם.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שלו. אם האדם נוהג עם בניו ברחמנות, אף הקב"ה נוהג כן עם בני ישראל. ואכן מיני אז נוהג היה בקרב צאצאי טשערנאביל כל פעם ששמעו תינוק בוכה, לעצור את הכל ולילך להרגיעו.

עוד ידוע שהיה לצדיק זה כח גדול לברך את בני ישראל וברכותיו היו מתקיימות אחת לאחת. מסופר שלאחר הסתלקותו, הלך אחד מהחסידים אל אחיו הרה"ק רבי **יצחק מסקווירא** זיע"א וביקש ממנו שיניח את ידיו עליו ויאציל עליו ברכה, אולם הרה"ק מסקווירא שלא היה רגיל בכך, סירב. אמר לו החסיד: אבל אחיכם הגדול כך היה מברך. השיב לו הרה"ק מסקווירא: על אחי הגדול נאמר 'וידי משה כבדים' אשר התרגום פירש 'קיריין'. היו לו ידים קדושות ויכול היה להאציל בהן ברכה. אבל איך אוכל להשתוות אליו.

כבן המתחטא אצל אביו

פעם הגיע אליו שליח בהול מאחת העיירות שמשתוללת שם מגפה קשה ובני העיירה זקוקים לישועה גדולה. היה אז

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארה"ק

מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76	ירושלים
מקווה תולדות אהרן	שבתי ישראל 35	
מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8	בית שמש
מקווה רחוב דובר שלום	רמה ב'	
חדש מקווה קהל חסידים	רחוב ריש לקיש 19 ד'2	
מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה	
מקווה השכונתי	רחוב הרב גרוסמן רמת אברהם	
ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944	
מקווה תולדות אברהם יצחק	רח' חזון איש	
בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה	בני ברק
חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך	
מקוה בית פנחס	רחוב יואל	
מקוה ויזניץ	רחוב רבינא	
מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5	
ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל	
חדש סופר מילר	רחוב אור החיים	
מרכז מסחרי הרב לנדא	רחוב הרב לנדא 1 קומה 1-	
בית המדרש בית שלום	רחוב בעל הגנס רובע ז	אשדוד
בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז	
בית המדרש בית נפתלי	רחוב יהודה הנשיא רובע ז	
בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג	
בית מדרש בעלזא	רחוב אברהם שפירא	
מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הגנס	
ביהמ"ד בית פנחס	רח' ינאי 12	
חדש היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג	
בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5	ביתר עילית
בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59	
ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720	
שכונת הבעש"ט	052-760-0162	
חנות משקאות ישראל	מרכז מסחרי נחלת יצחק	
חדש מקווה חוג חתם סופר	רחוב הריף	
מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2	קריית גת
חדש חנות 'שאבעס'	רחוב בית יוסף 70	
בית המדרש אמרי חיים וזניץ	רחוב טרפון	מודיעין
חדש	מתחם בתי הכנסת ברכפלד	עילית
ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	רחוב גור אריה 1	גבעת זאב
חדש קיוסק ערב שבת		

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות למכון הבינני בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

בשורה משמחת

מוקדים להשיג את הקונטרס 'הבינני'

ארצות הברית		
4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
5302 13th Ave	ביהמ"ד שומרי שבת	וויליאמסבורג
814 Bedford Ave.	סאטמאר בנין בראך	
553 Marcy Ave.	סאטמאר קעסקעיד	
690 Myrtle Ave.	סאטמאר מירטל	
127 wallabout st	ביהמ"ד קראלי	
50 Division Ave	Central Market	
44 Grove Spring Court	ביהמ"ד בית נפתלי בעלזא	לעיקוואוד
153 E 7th St.	ביהמ"ד קארלין סטאלין	
31 Arosa Hl	ביהמ"ד בית נחום - ברוקהיל BrookHill	
547 Park Ave.	ביהמ"ד סקולען	לינדן
2 Milano Dr.	ביהמ"ד שמן למנחה דנאדפאלא ברוקהיל	
608 E Kennedy Blvd.	ביהמ"ד סאטמאר - קענעדי Kennedy	
610 E County Line Rd	ביהמ"ד ראחמיסטריוקא	
2201 N. Wood Ave.	בית המדרש חסידי קאסאן	לינדן
52 Main Street	ביהמ"ד קארלין סטאלין	מאנסי
845-517-9722		
25 Phyllis Terrace	כולל ויזניץ	מאנרא
Monsey NY		
	ע"י המקוואות	
אירופה		
Lange leem straat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van spangen straat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן	
	ישיבה ווילרייק	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	אנגליה - לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין די דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

7 27785 25652 0

727785256520